

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
 בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה
 בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה 55

בס"ד. י"ז אד"ב תשע"ט

בגליון:

- ב** **השריפה בקהלת מאדע בשנת תרי"ב**
 קריאת עזרה מהאב"ד רבי נתן פייטל רייניץ וראשי הקהלה ר' חיים טייטלבוים, ר' משה ויינהאנדלער, ר' פנחס זעליג הכהן שווארץ ור' אברהם נייאוואהנער - מהרב **חיים אריה רייניץ**
- ט** **וראה בניס לבניך שלו"ם על ישראל"ל**
 צאצאי רבי שלום אולמאן-חריף אב"ד לאקענבאך בעל 'דברי ר"ש', משפחות אולמאן, האפבויער, קולמאן, פייגלבערג, פוקס, שילער, שטערנבערג, לעווינשטיין, פאלאק, קליין, דראטה - מהב' **ישראל מנחם מנדל וידר**, הב' **עמרם בנימין וידר**
- לו** **תקנות 'מחזיקי התורה' - 'תפארת בחורים' בה' טשאבא**
 עם המלצת האב"ד רבי יעקב יוסף גינז בעל 'הרי בשמים' משנת תרמ"ג
- מב** **רבי ברוך הלוי ביליצער - ניו יארק**
 לתולדותיו וצאצאיו - מהרב **יואל הירש**
- מח** **כתבי סמיכה לשו"ב רבי יקותיאל דוב געווירץ מטעט**
 מה'שבת סופר' מפרשבורג, מהרא"ש אסאד מסערדאהעל, ה'מענה שמחה' ממאטערסדארף, ה'ילקוט הגרשוני' מלוגאש, מהרא"ל טרוטצער מסעליצע, דייני פרשבורג ה'ניר לדוד' וה'ריב"ד' - מהב' **ישראל מנחם מנדל וידר**
- נד** **הרב מצעהלים (ב)**
 לתולדות רבי לוי יצחק גרינוואלד מעת עלותו על כס הרבנות בצעהלים ועד עזבו את אדמת אירופה - מהרב **ניסן ווייס**
- סא** **לפני תשעים שנה (27)**
 לקט ידיעות מהעתונות בשנת תרפ"ז - מהרב **שלמה יהודה הכהן שפיצר**
- סט** **עוללות**
 משפחת שטיינר-געשטעטנער - הרב **י.ג. שטראה** (סט) / פינוי בית החיים במונקאטש - הרב **י.ז. גוטמאן** (עב) / משפחת ווייזער - הרב **י.צ. מארגירעטען** (עב) / מצאצאי רבי יעקב אורי מברעזוב-טורקא, ר' דוד מייזעלס ממונקאטש - הרב **ש.ב.י. סיימון** (עג) / ר' אברהם יונג'יונגער - הרב **א. קעסלער** (עד) / המלצה לרבי יעקב דוד העליר מטבריה מרבי אברהם יצחק העליר מצפת - הרב **י. זילברפרב** (עד)

הרב חיים אריה רייניץ

מכון 'מנוחת אשר' - ירושלים

השריפה בקהלת מאדע בשנת תרי"ב**קריאת עזרה מהאב"ד רנ"פ רייניץ וראשי הקהלה**

על השריפה במאדע בשנת תרי"ב ידוע לנו ממה שהביא הרב דובעריש וועבער הי"ו, בספרו 'מגילת יוחסין לבית לעווי - קנאבלאד' עמודים מח-ג, צילום מכתב מיום 14 מאי [כ"ה אייר - מ' למב"י] שנשלח לק"ק פעסט בשפה הגרמנית אודות עזרה לאחר השריפה, ושם גם תרגום המכתב. וחתומים עליו: היימאן טייטלבוים ראש קהלת מאדע מחוז זעמפלין. מ. וויינהאנדלער וועד המארגנים. מ. שונפעלד. א. ניוואונער. זיגמו' שווארץ. יוסף גאטליב.

בין השאר הם מתארים את ה"אסון הנורא שפקד אותנו, בחרי אף נפגעו שבעים ושתיים חברים ונאמנים מבני עדתנו, באש מתלקחת להבה נחרבו 372 בתי עירנו... בעירום ובחוסר כל נשארו בחיים, בגופם ובגפם כנפי בגדיהם שעל כתפיהם נשארו לפליטה... אך בבית ה' נגע יד השם, כשניצולי האש נכנסו המומים ונבוכים לבית

בית הכנסת העתיק במאדע

הכנסת לבקש ולחנן ולהתנחם מן השמים על צרותיהם אשר מצאם על הארץ, ואך ראו בביהכנ"ס מראה של צרותיהם, שממון וצלמות, ובמקום אשר ציפו לישועה מצאו חורבן, ובמקום מרפא לצער פחת ופלצות, בית ה' בפאר ועפר...". - מתברר שגם בית הכנסת העתיק [העומד על תילה עד היום] היתה למכולת אש.

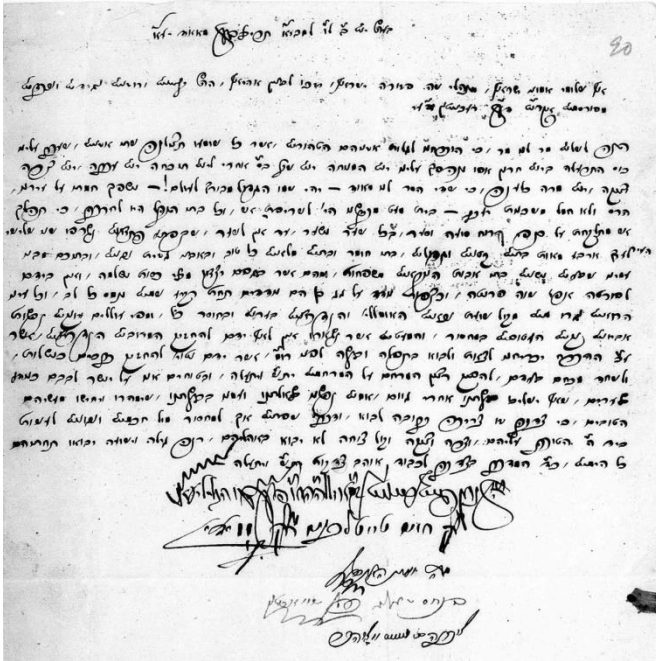
לפנינו מסמך נוסף בנושא זה, והוא מכתבם של ראשי הקהלה ובראשם האב"ד אל ראשי הקהלה ברעכניץ לבוא לעזרתם באסון הכבד שניתך עליהם, עם תיאור השריפה שפגעה קשה בעיר בכלל ובבני הקהלה בפרט. המכתב שרד בארכיון הקהלה ברעכניץ, וכעת במוזיאון היהודי באייזנשטאט. צילום ב'ארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי' בירושלים. ותשו"ח למכון 'לאקענבאך' שאיתרו את המכתב.

בעייה יום בי ליו למביי"א תרי"ב לפ"ק מאאד יע"א

אל שלומי אמוני ישראל מנהלי שה פזורה ישראל, יזכו לבנין אריאל, הי"ה קצינים ורוזנים נגידיים ונכבדים מפורסמים אקרוי"ט דק"ק רעכניטץ העי"י.

הנה לשלום מר לנו מר, כי הוכרחנו לגלות אזניהם הטהורים, אשר כל שומעו תצילנה שתי אוזניים, שעבר עלינו כוס התרעלה ביום חרון אפו ונהפך עלינו יום המנוחה יום ש"ק בסי אחרי ליום תוכחה יום עברה, יום צרה וצוקה, ויום מרה

כלענה, כי שדי המר לנו מאוד - יהי שמו הגדול מבורך לעולם ! - ושפך חמתו על עירנו, הרס ולא חמל משכנות יעקב - בית מעט מקדשנו הי לשריפת אש, וכל בתי הקהל היו לחרבה, כי תהלך אש מתלקחת על כנפי הרוח סועה וסער, בכל שער ושער, עד אין לשער, שבפתע פתאום נשרפו שני שלישי העיר לערך ארבע מאות בתים קטנים וגדולים, בתי חומר ובתים מלאים כל טוב,

ובאבני גזית נבנים ובתוכם מבני עמינו שבעים ושנים בתי אבות הנקראים משפחות, ומהם אשר בגפם יצאו מבלי כסות ושלמה, ואין בידם לפורטה אפי שוה פרוטה, וכצפור נודד על גג כן הם נודדים תחת רקיע שמים ונמס כל לב, וכל עיני הרואים נגרו מים מקול שועת נכאים האומללי והנדכאים בערום ובחוסר כל, ומפי עוללים ויונקים נפשות אביונים נקיים העטופים במחסור, והמעטים אשר נשארין אין לאל ידם להחזיק המרובים הנדכאים, אשר ע"כ ההכרח יכריחנו לצאת ולבוא בתפלה ובקשה לפני רוי"מ, אשר ידם נטוי להחזיק ברכים כושלות, ולשחד מכחם בעדם, להפיק רצון המרחם על המרחמים ית"ש ויתעלה, ובטוחים אנו על יושר לבבם כנודע בשערים, שאל ישליכו בקשתינו אחרי גוום, אמנם נפשנו בשאלתנו ועמנו בבקשתנו, שימהרו ויחישו מעשיהם הטובים, כי צדקה זו צריכה קרובה לבוא, ודבר

שפתים אך למחסור מול חכמים ונבונים לעשות כיד ה' הטובה עליהם, וצרה וצוקה וקול צוחה לא יבוא באהליהם, רנה גילה וישועה יבואו תחתיהם כל הימים.

כ"ד המדבר בצדקה לכבוד אוהב צדקות ית"ש ויתעלה.

הק' **נתן פייטל רייניטץ** בר"א זללה"ה חו"פ ק"ק והגליל יע"א

הק' **חיים טייטלבוים** ר"ק ממאדא

משה וויינהאנדלר

פנחס זעליג כהן שווארטץ

אברהם ניא וואהנר

בשולי המכתב:

נכתוב קצת פרטים על החותמים:

רבי נתן פייטל רייניטץ

נולד בעיר **רייניטץ** [=וויסקירכען] במדינת **מעהרין**, ביום ב' אלול שנת תקנ"ז לאביו רבי **אברהם רייך** זצ"ל ב"ר קלמן אבד"ק **רייניטץ**, הנקרא "רבי אברהם מורינר". ולאמו מרת דבורה/דבערל ע"ה.

מתחילה למד אצל אביו. ואח"כ למד אצל הגאונים רבי **משה סופר** אב"ד פרשבורג בעל החת"ס, והיה כנראה מתלמידיו הראשונים בפרשבורג. רבי **צבי יהושע הלוי הורוויץ** אב"ד **יעמניץ**, **טריביטש**, **פראסניץ**, בנו של הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע. ורבי **ברוך פּרענקל תאומים** זצ"ל, אב"ד **לייפניק**, בעמח"ס **ברוך טעם**. שם למד כמה שנים והיה לו שיעור קבוע עם רבו הגדול. שם גם נקשר עם חתנו רבי **חיים הלברשטאם**, לימים מרן רבינו הקדוש בעל דברי חיים אב"ד צאנז.

זוגתו מרת **ריזל** בת הגביר הצדיק רבי **יצחק דוב ניימן**, [יליד **גיסונג** תקל"ז – נפטר לפני תרט"ז]. זו מרת **רבקה** נולדה בסביבות שנת תקמ"ח.

שימש ברבנות בקהילות קדושות **גיסונג וטעטה**, ומשם נתמנה, כנראה בשנת תקצ"ז, לאבד"ק **דיאנדיאש**. שם לחם בעוז כנגד המתחדשים להעמיד הדת על תילה, הן כשרצו להביא חזן קל דעת, שבסוף נענש הראש הקהל מן השמים. והן כשרצו להנהיג לעשות החופות בבית הכנסת, אז פנה לרבו מרן בעל חתם סופר בענין זה, והשיב לו [שו"ת חת"ס אה"ע סי' צ"ח] וז"ל:

"שלום וכל טוב לידידי הרב המופלג מה"ו **פייטל** נרו יאיר אב בית דין דק"ק **דינדוש**.

גלילות ידיו הקדושים הגיעני, שאלני אם אמת נכון לשנות מנהג קדמונים לעשות החופה בביהכ"נ הקדושה וכו'...".

ונשתקעו הרוחות בענין זה. אבל בכללות לא נחו ולא שקטו, על כן החליט רבי נתן פייטל לעזוב את כתר הרבנות בכלל, ולמצוא לעצמו פרנסה.

מן השמים סובבו שהגיע לעיר **העדילעך מאד**, ויסר לביתו של ראש הקהל הגביר רבי **אברהם נייבאנער** ז"ל, שהיה ביתו פתוח לכל עובר ושב. בישוב שם שתי שבועות הכירה בו בעלת הבית, כי הוא איש מורס מעם וראוי לשבת על כסא הרבנות בעירם שהיתה ריק אז, ותאמר זאת לאישה. לאחר התיעצות עם אנשי הקהילה הוחלט לעטרו בכתר הרבנות, דק"ק ה' מאד והגלילות אשר כלל גם את

העיירות סערענטש וסיקס.

מלבד עיסוקו בעניני הרבנות ניהל גם ישיבה ולמד עם תלמידים הגונים, וביניהם כמה וכמה שהיו אח"כ לגדולי ומאורי ישראל.

נוסף על גדלותו בתורה, היה ג"כ עובד ה' גדול, והיה מרבה בטבילות. גם נהג בסייגים וחומרות, ובסיגופים. לא ישן כל השבוע במטה רק בליל שב"ק. כולם ראו בו איש גדול וקדוש,

והיה נערץ ונקדש על למאוד. כמו והנשגבות, מעולם לא כעס ולא הרים קולו על שום אדם, וידוע היה בענוותנותו ושפלות רוחו בפני כל אדם.

בספר 'ברוך שנתן תורה' מובא: סיפר הגה"צ ר' עזריאל יודא לעבאוויטש זצ"ל בעל עזר מיהודה מווינען שהיה תלמיד מובהק להגאון בעל **לבושי מרדכי** זצ"ל אב"ד מאד, שרבו היה דר בבית הקהילה שהיתה מיועד לבית דירה להרב, ודרו שם כל רבני העיר, ובבית ההוא היה דר מי שהיה נקרא בפי כל **"אליהו הנביא שטוב"** ואמר הלבושי מרדכי שמקובל אצלו שבחדר זה ישב לו רבי נתן פייטל רייניטץ בד' אמות בקדושה ובטהרה, וזכה שם ליגילוי אליהו הנביא זכור לטוב.

אונגוואהר. בימים האלה בתשעה לחדש ניסן, נכבה נר יקר בישראל, ונאסף אל עמיו הגאון המפורסם מוה"ר נתן פייטל האב"ד דק"ק מאדע אשר בארץ אונגארן. הרב המנוח הזה היה נמנה בין ראשי גאוני ארצנו ונכבד כמאד בעיני כל האדם. כי מבלעדי רוחו לבנו וגדלו בתורה, אשר עסק בה ומפרש נפשו עליה מימי נעוריו, עוד ידיו רב לו בחכמה וברעת הכשר שאר הלמודים. ארבעים שנה שמש בכתר הרבנות, והחזיק ישיבה להגדיל תורה ולהאדירה, ולהשקות את עדרי החבורים, אשר נאספו אליו מרחוק ומקורב מכוני התורה והחשייה. צדיק היה בדרכיו, וישוק גדול בלמודו. מעולם לא עברה עליו חצות לילה בשינה, כי התגבר אז כארי להגות בתורת אל חי עד אור הבקר. כבוד גדול עשו לו כמותו. כל חכם היושב בעיר ההוא ובנותיה נקבצו ונאו כולם לגבול חסדם עם אדוניהם אשר לוקח מעל ראשם ולוהו לבית עולמו כיום ההוא לעת הערב. וראשי העם קבלו עליהם להחזיק את יד עלובת אלמנותו הרבנית ולתת לה ארוחתה תמיד מספר ימי חיה. זכות הצדיק הזה תעמוד לנו עד ביאת הגואל ויקיצו ישני רל אדמה יימר

ידיעה על פטירת רנ"פ רייניץ בה'מגיד' כ"ט אייר תרכ"ב

כן היה מפורסם בטוהר ממדותיו הנעלות

קאליב כגולל סאבילטש בית' אייר, לבית ישראל אשר באונגארן. ימים האלה כפלים לבכיה, על העדר חכמי החורוה כי נלקח ארון אלוקים הרב הגאון הצדיק המפורסם בעולם מוה' נתן פייטל רייניטץ ז"ל אשר שמש בכתר הרבנות בק"ק גיסונג ושעטה בימי עולמו, ואח"כ בק"ק דינדייש וזה לו עשרים שנה בק"ק מאדע וגליל סערענטש. — במותו ספרוהו אז ג' רבנים וכאשר עברו ימי ניסן בא בנו הגאון מוה' יהושע ברוך רייניטץ אב"ד דק"ק באלקאן וזתן הרב הגאון הג' דק"ק טשענענער, ובנו הרב החריף החב" כוה' יצרהם יעקב נ' רב ריגלי קאפרש וגם שאר תלמידיו וספרוהו בעיר זאדע. ורבני מדינתנו בקהלות הגדולות והקטנות הקרובים והרחוקים

עשו אבל גדול במקומות מושבותיהם על נר ישראל אשר נכבה. ואנחנו יושבי גליש סאבילטש התאכפנו ביום שנים ועשרים לחדש הזה למקום באלקאן מקום מושכן בנו הגאון מוה"ר נ' והוא אחים לו בהספדא ודבריו אשר הטיפ בכותב לשוננו על תלמי לבב שומעיו ידו חדרי לב. שם ישבנו גם כבינו מאין הפגות. אהה ה' שימה דמעוהינו בנאדך. וכאשר נמו צללי עירכ למען ויכלו הכאים ממקומות הרחוקים לשוב לבתיהם, שם הרב נ' קץ להספידו וסיים בדברים נחומים, והגדלים בעם ומתפלאי התורה קבצו אז לבית הרב נ' והוא דרש לפניהם דברי שבעתהא ארוכות וקצרות. ועל גדול חריפתו ובקיאתו נתנו תודת לרובכ שמים אשר כבוד אביו בבנו דפריח.

ידיעה אודות ההספדים על רנ"פ רייניץ בה'מגיד' י"ב תמוז תרכ"ב

שמקובל אצלו שבחדר זה ישב לו רבי נתן פייטל רייניטץ בד' אמות בקדושה ובטהרה, וזכה שם ליגילוי אליהו הנביא זכור לטוב.

עוד סיפר כי בעת לומדו אצל רבו ידעו זאת כל באי ביתו, שבעת שרצה לפעול איזה ישועה עבור חולי וכיוצא בו, הלך רבו לחדר מיוחד שהוא להתפלל בו. ואמר שבחדר הקדוש הזה מסוגל לברכה וישועה ולכטי"ס, לפי שרבי **נתן פייטל רייניטץ** למד שם תורה עם **אליהו הנביא**.

נפטר ביום ט' ניסן תרכ"ב, ונטמן בביה"ח במאדע, במקום קבורת הנפלים, כי כן צוה קודם פטירתו.

מסופר בספר תולדות גאוני הגר, בערכו: "ופתח האי ספדנא הגה"ק מליסקא ז"ל, והעיר קינה גדולה בקול מר צוח, ובעת הוחם בהספידו עליו סיפר כי בלילה חלם כי הודיעוהו שישכים להספיד א' מל"ו צדיקים שנאסף באותו לילה, ובהקיצו והנה בא עגלה ממאדע שיבא להספיד את הרב מרא דאתרא שנפטר לעולמו". – חלק מההספד נדפס בספרו 'הישר והטוב'.

עוד אודותיו וצילום מצבתו, ראה 'עלי זכרון' עלה ב' עמודים טז-יז.

ר' חיים טייטלבוים

בן רבי **אברהם טייטלבוים** ראש הקהל במאדע ומרת **פריידה** שתרמו את הארון הקודש בבית הכנסת בק"ק מאדע, ראה 'עלי זכרון' עלה כ' עמ' נג.

וזה נוסח מצבתו בבית החיים במאדע (תשו"ח להרב **דובעריש וועבער** שמסר לנו את צילומי המצבות ממאדע שלפנינו עם פיענוחם): פ"נ / הראש הנגיד המפורסם / לכבוד ולתפארת כמו"ה / **חיים בן פריידה** / זצ"ל / חיים לכל חי עזבת בהדר מימך / יקוננו עליך זקן ונער בני עמך / יבכו על מותך נהרי דמעות / מדוע עזבתם ליגון ותלאות / טוב טעמך היה לכל מגן וצנה / ישרת למד הדרך בכל עבר ופנה / יתום ואלמנה מעוני ועושק הצלת / טרף ביתך למען טובם מאסת / עלית על כל היית ראש עדתך / לא הרים איש ידו זולתך / בכל חבורות קודש נוהג היית / ובעד עמך חיידך על כף נשאת / ישאוך מעשיך גבהי שמים / מכון לשבתך במקור החיים.

ר' משה וויינהאנדלר

נזכר לטובה בפנקס 'נר למאור' של קהלת מאדע. 'התורני הגביר' נפטר ט"ו אב תרמ"ג ושם מנו"כ, וזה נוסח מצבתו: פ"ט / איש אהוב לבני עירו וגם נודע בשערים / שמו כיי"ן הטיוב' המשמח לב ישרים / הישיש התורני הגביר / הנעלה והמרומם מו"ה / **משה וויינהאנדלר** / ע"ה בן המנוח כהר"ר **יעקב ז"ל** / מה לכם כי תבכו, על

מות איש התמים / שם בשמים, כחסיד מצא ביתו / הובל לקברות, זקן ושבע ימים / בן יחידו אחריו, יתאבל על מתו / ידיו זרעו צדקה, וחסד מלא חפנים / עניים בני ביתו, לחמו נתן לדל / קרנו תרום בכבוד גם בארצות החיים / ברוך זכרו יקראו כל ראי הגל / תיניציביה' / ויעל משה מערבות החיים להתעדן בעולם הנשמות / ביום חמשה עשר לחדש מנחם אב / ונקבר למחרתו ביום ט"ז אב תרמ"ג לפ"ק / בשנת שמונים וארבע לימי חייו / ויליזכירי עיוליס' יהייה' צידיקי' לפ"ק.

זוגתו מרת צפרה נפטרה כ"ג שבט תרכ"ט בשנת הסי"ד ושם מנו"כ. השורות על מצבתה: פ"ט / אשת חיל עטרת בנה ובעלה / מרת / צפרה / אשת מו"ה משה וויינהענדלער / בת מו"ה נפתלי וויינמאן ז"ל / הלכה לעולמה ביום כג שבט תריכ"ט

לפ"ק / צפרה מקנה נדה / פאר ביתה - לקבר ירדה / ראוה הבנות אשרוה / האנשים בשערים הללוה / צדקתה לה נזם ואצעדה / שנת ששים וארבעה טרם השלימה / לדאבון בנה ובעלה מתה התמימה / צפרה אשת משה פה

קבורה / בצרור החיים תהי נפשה צרורה.

בזיווי"ש נשא את מרת טשארנא לבית פאליטצער. נפטרה ג' אדי"ב תרנ"ד בת פ"ד שנה ושם מנו"כ. ועל מצבתה חרתו: כפה פרשה לעניים וידיה שלחה לאביונים / עדה המצבה ועד הגל הזה / על האשה היקרה הצנועה והחשובה / אשה יראת שמים אשר היתה אם / נאמנה לבניה הלא היא מרת / טשארנא / אשת מוהר"ר משה וויינהאנדלער / אלמנת של ר' שמואל גייגער ז"ל / למשפחת היוחסין פאליטצער / נפטרה בשם ביום א' ג' אדר שני / בשנת תרינ"ד לפ"ק / תיניציביה'.

שם בבית החיים במאדע מצאה את מנוחתה גם גוית בנו יחידו ר' יעקב, ועל מצבתו נחרתו השורות הבאות: פ"נ / האיש היקר ר' / יעקב בן

ר' משה / וויינהאנדלער / אשר הלך לעולמו ביום כ"ה /
 לחדש כסלו שנת התר"ס'ד / בשנת שבעים וארבע לימי
 חייו: / יגע ועמל ועשה חיל כל עוודו / עד זקנה ועד שיבה
 הלך דרך ישרה / קנה שם טוב בעשות צדקה בכל מאוודו /
 ברכת זכרונו אחריו נשארה: / אמונת ישראל וגם חכמת
 חכמיו / יקרו בעיניו מאד הגה במ כל ימיו / שם יהודי היה
 לו לכבוד ותפארת / מראש בני משפחתו הה נפלה עטרת /
 כאשר נלקח מהם אך תמיד בקרבם / יעמד שמו וזכרו ולא
 יסוף מלבם / תינציבי'ה / ושם אמו צפורה.

ר' פנחס זעליג כהן שווארץ

נולד בשנת תק"ס לאביו רבי משה הכהן שהיה ממיוחסים
 כהונה, ולאמו מרת רבקה ע"ה. נשא את מרת הענדל בת רבי
 מרדכי צבי שווארץ וזו זיסל מק"ק טערצאל. רבי מרדכי
 צבי נסתלק בדמי ימיו וזו מרת זיסל התחתנה עם הרה"ק
 רבי יצחק אייזיק מקאלוב, והוא חיתן את בתה מרת הענדל
 עם רבי פנחס זעליג. החתונה התקיימה בעיר שאראש-
 פאטאק. לאחר הנישואין היה סמוך על שלחנו של הרה"ק
 מקאלוב. היה קורא לעצמו על שם משפחתו של חותנו רבי מרדכי צבי שווארץ,
 ומכאן השם שווארץ הכהנים לדורותיהם.

אח"כ קבעו מושבם בק"ק מאדע, ורבי פנחס עסק בתורה יומם ולילה, גם כאשר
 היה הולך למסחרו היה תלמודו בידו, והכל היה בהצנע לכת. היה לובש במלבוש
 חסידי וכן התפלל נוסח ספרד, והיה חסיד במידותיו הנעלות ובכל התנהגותו עד
 שזכה לכינוי רבי זעליג חסיד.

מצאצאיו ה"ה הכהן הגדול מאחיו הגה"ק רבי אברהם יהודה הכהן שווארץ בעל
 קול אריה, שהיה אב"ד בערעגסאס, מאדע. כאשר עבר בנו הקול אריה לכהן פאר
 בעיר בערעגסאס, נסע אביו עמו, והקדיש את זמנו אך ורק ללימוד התורה.
 נפטר בליל ש"ק פ' לך לך ח' חשוון תרל"ו, ומנו"כ בעיר בערעגסאס. על פי צוואתו לא
 נספד.

ר' אברהם נייא וואהנר

ליד תק"ס לערך, בן ר' יעקב. נפטר ו' שבט תר"מ. עליו וצילום מצבתו ראה 'עלי
 זכרון' עלה ג' עמודים ט-יא, ובספר 'מגילת יוחסין לבית לעווי - קנאבלאך' הנ"ל
 מעמ' מז והלאה.

הב' ישראל מנחם מנדל ויזר
הב' עמרם בנימין ויזר
מכון לאקענבאך - בני ברק

וראה בניס לבניך שלו"ס על ישראל' צאצאי הגה"ק רבי שלום אולמאן-חריף זי"ע בעל דברי ר"ש

~ רשימה ראשונית ~

הכל הבו גודל לאלוקינו ותנו כבוד לתורה, בהתקרב יומא דהילולא רבא של המאוה"ג הגה"ק מרנא ורבנא רבי שלום אולמאן הנקרא רבי שלום חריף זי"ע אבדק"ק לאקענבאך ביום ט"ז אדר (שנת תקפ"ה לפ"ק), עת התבשרנו לטובה על הדפסת הספר הק' "דברי ר"ש" וההדרתו מחדש, בתוספת מרובה חידושים מכת"ק אשר היו צפונים עד כעת ועכשיו באו לאור באור החיים, גם פיארו את תורתו בליקוטי הערות' - מה שנדברו ופלפלו גאוני הדורות בדבריו, עוד הוסיפו לעשות מדור מיוחד ל'מכתבים', ואף גם זאת כוננו לעשות ולרשום 'תולדות חייו' ומפעליו הגדולים בהרחבה גדולה למען יהיו צאצאיו וצאצאי צאצאיו וכל בית ישראל כולם יודעים שמו וזוכרים נתיבות דרכיו ולומדים תורתו באהבה.

ברוך הגבר אשר הוא מגדיל תורה ומהדירה ה"ה איש החסד הנגיד רבי שלמה האפבויער הי"ו ונו"ב תחי' מלונדון שהוזיל זהב מכיסו להוציאו ברוב פאר והדר, ובזכותו ניתן תורת רבינו נחלה לישראל עמו וזכרו לדור ודור. הנה כי כן יבורך וזכות רבינו יעמוד לו ולב"ב להתברך בכל מילי דמיטב, אכ"ר.

רבינו זי"ע זכה לבנים ובנות שמהם עלו שבטים שבטי קה עדות לישראל – שלשלות יוחסין רבנים גדולי תורה ויראה ופרנסי קהילות מפורסמים, ובמאות ספרים שנדפסו לפני שנות הזעם בשנת תש"ד מוזכרים מאות פעמים נכדי רבינו ממשפחת אולמאן המפורסמת ברבנים גאונים ופרנסי קהילות שהיו קצינים ונגידים ותומכי צדקה וחסד לרוב. כן הרבנים מכל רחבי מדינות האוסטרו-הונגרי תיארו אותם בגדולות היותם מיו"ח של רבינו, ובכל מקום שהם מוזכרים, מוסיפים לתארם: בן של גדולים קדושים גאונים וצדיקים, ענף עץ אבות, מזה בן מזה, מגזע היחס, המיוחס, היחסן.

לרגל הופעת הספר נציג עלי גליון את רשימת צאצאי רבינו, החל מבניו ובנותיו עד לבניהם ובני בניהם – דור שלישי מרבינו, למעט ממשפחתו הקרובה של רבי שלמה האפבויער הי"ו שקנה זכות לעצמו שהארכנו בהם יותר עד דורו דור שישי מרבינו - עד כמה שידינו מגעת, אבל ודאי חסרים עוד משמות הצאצאים. [מן הענין לציין שחומר רב ומגוון אודות רבינו וחותרנו הגה"ק רבי רפאל ריס זצ"ל ושולת יחוסם, עתיד לראות אור בשבועות הקרובים בעז"ה בחיבור 'למעלה בקודש' שנערך ע"י הרב ראובן בריס מבני ברק].

התודה והברכה להרה"ג רבי חיים אהרן אולמאן שליט"א ממנצ'סטר על סיועו להשלמת היריעה ואתו עמו בכתובים חיבור נרחב על תולדות כל צאצאי רבינו. יש להדגיש שהרבה מן השמות שמצאנו ברשימות ה'מאטריקל' (מרשם אוכלוסין) לא ידוע לנו שמותיהם העבריים אלא כמו שנרשמו שם בשמותיהם הלועזיים.

בני ובנות ה'דברי ר"ש'

א) בתו מרת **מינדל** ע"ה, אשת הרבני רבי **יששכר בער האפבויער** ז"ל מק"ק נעסמעלי. נפטר כנראה בין השנים תר"ה-ו'. - צאצאיהם להלן.

ב) בתו מרת **ראדיש** ע"ה, ילידת תקמ"ד לערך בשטאמפען. בשנת תקס"ב נישאה להרבני רבי **בנימין קולמאן** ז"ל מפרויענקירכען, נולד בשנת תקמ"א לערך לאביו הרבני רבי **נתן נטע ברך קולמאן** ז"ל. שרד שטר ה"תנאים" (אחרונים) שנחתם על ידי רבינו ביום ג' אלול תקס"ב בפרויענקירכען. נזכר בפנקס החשבונות של ק"ק לאקענבאך משנת תקע"ח-ע"ט יחד עם חותנו רבינו וגיסו: "שענקאשע להק[צין] רבי בנימין פ"ק [=פרויענקירכען] עם להרב עם בנו ר' אברהם". נפטר ביום ב' דראש השנה תר"ה, ומנו"כ בפרויענקירכען. אשתו נפטרה ביום כ"א תשרי תרט"ז, ומנו"כ שם. (ראה עליהם בגליון "עלי זכרון", מס' 9, עמ' ב-י"ג). - צאצאיהם להלן.

ג) בתו מרת **בילא** ע"ה. לא ידוע לנו פרטים עליה.

ד) בתו מרת **רחל** ע"ה. לא ידוע לנו פרטים עליה.

ה) בנו ממלא מקומו הגה"ק רבי **אברהם אולמאן** זצ"ל אבדק"ק לאקענבאך, בעמח"ס "**בית אברהם**". יליד תקנ"א באנשבאך, ונקרא ע"ש אבי זקנו הרבני הצדיק רבי אברהם ריעסס זצ"ל.

למד כנראה אצל הגה"ק רבי אלעזר לעוו זצ"ל בעל "שמן רוקח" עת כיהן ברבנות ק"ק ליפטא-סענט-מיקלאש. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית מרת **יטל** ע"ה ילידת תקנ"ד לערך בת הגביר הרבני רבי **יעקב הלוי סג"ל** זצ"ל מטאפלטשאן. שם ייסד "ישיבה" לבחורים צעירים, ולעזרתו עמד דיין הקהלה הגה"ק רבי אשר אנטשיל

ראטה זצ"ל. רבי אברהם התכתב עם גדולי הרבנים בזמנו, ונמצאים הרבה תשובות אליו בספרי השו"ת. קהלות גדולות ביקשו לעטרו בכתר הרבנות בקהלתם, ומרן החתם סופר פעל שיתקבל ברבנות ואף כותב עליו (שו"ת חת"ס חו"מ סי' קצ"ז): "וידענא בהאי גברא רבא שהוראתו בקדושה". בשנת תקי"פ נתמנה לאבדק"ק סאבאטקא שבמחוז באטשקא, וגם שם ייסד "ישיבה". לאחר פטירת אביו רבינו בשנת תקפ"ה עלה למלא מקומו ברבנות דק"ק לאקענבאך. שם גם ניהל "ישיבה" שמשם יצאו גדולי תורה אנשי שם.

אשתו הרבנית מרת **יטל** ע"ה נפטרה ביום י"ד מנחם אב ונקברה למחרתו ביום חמשה עשר באב

תקצי"ה, ומנו"כ בלאקענבאך. לאחר פטירתה נשא זיוו"ש את הרבנית מרת רחל ע"ה אלמנת הגה"ק רבי מיכאל ווארניק זצ"ל אבדק"ק רוסטיץ בעל "שם עולם", ילידת תקני"ד לערך בת הגה"ק רבי דוד שטופפא זצ"ל אבדק"ק פרוסטיץ, נפטרה ח' ניסן תר"מ, ומנו"כ בלאקענבאך. רבי אברהם נפטר ביום כ"ד מנחם אב תר"ט, ומנו"כ בלאקענבאך. לתולדותיו בארוכה ראה בקובץ "מאורי לאקענבאך" (גליון ב', בני ברק תשרי תשע"ה, עמ' נ"ב-ע"ה). - צאצאיהם להלן.

ו) בנו הגה"ק רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל אבדק"ק מאקאווא, בעמח"ס "יריעות שלמה". יליד תקני"ב באנשבאך. החת"ס

היה רגיל לקראו בעודו

נער לפני בר מצוה: "אונזער יונגער גאון" (הגאון הצעיר שלנו). בזיוו"ר נשא את הרבנית מרת חיה שרה ע"ה (בספר "תולדות סופרים" (לונדון תשכ"ג, עמ' קס"ג, הערה י"ג) כותב רבי עמרם שרייבער ז"ל מציריך בשם רבי שלמה זלמן (ב"ר יששכר בן היריעות שלמה) אולמאן ז"ל מדעברעצין, ששם

בעל ה"יריעות שלמה"

אביה היה רבי ישעיהו מאדערן. ולפי מכתב (בכת"י) של רבי יעקב שלום פרייער אב"ד נייזאטץ משנת תקצ"ב, שהיה השדכן של בנה רבי יוסף, שם אביה היה רבי זנוויל, ולא הזכיר שם משפחתו - מפי הרב חיים אהרן אולמאן ממאנטשטער בשם הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער מב"ב). נפטרה ביום כ"ב טבת תקע"ו 'האף עשרים שנה לא ראתה'

(מנוסה מצבתה), ומנו"כ בלאקענבאך. בשנת תקע"ו נשא זיוו"ש את הרבנית מרת יטל ע"ה בת הגה"ק רבי שמחה בונם גינז-איגר זצ"ל אבדק"ק מאטערסדארף, נפטרה לפני שנת תקצ"א, ומנו"כ כנראה במאקאווא. אחר פטירתה נשא זיוו"ש

את הרבנית מרת שרה טשארנא ע"ה ילידת שנת תק"ע לערך בת הגביר הצדיק הרבני רבי יצחק אייזיק קעניגסבערג זצ"ל מטשארנא.

בצעירותו ניהל את הישיבה קטנה בלאקענבאך, ובשנת תקפ"ד נתמנה לאבדק"ק רענדיג. בשנת תקפ"ו נתמנה לאבדק"ק מאקאווא. משם יצא שמו כאחד הגאונים החריפים בדורו, ושם לחם מלחמות השם בגבורים. רבי שלמה זלמן התכתב הרבה עם גדולי הרבנים בזמנו, ונמצאים הרבה תשובות אליו בספרי השו"ת. נפטר ביום י"א טבת ונקבר ביום י"ג טבת תרכ"ג, ומנו"כ במאקאווא. לאחר פטירתו ישבה אשתו הרבנית מרת שרה טשארנא ע"ה בזענטא ליד בתה, ונפטרה ביום ג' דחזה"מ סוכות תרנ"ג, ושם מנו"כ. - צאצאיהם להלן.

ז) בנו הילד אליקים אולמאן ע"ה, נולד ביום כ"א אב תקנ"ד בשטאמפען. נפטר כנראה בילדותו, שכן לא מצאנו זכרו במק"א מלבד בפנקס המוהל דשם.

צאצאי חתן רבינו הרבני רבי יששכר בער האפבויער ז"ל מק"ק נעסמעלי ואשתו מרת מינדל ע"ה

(א) בנם התורני רבי אליקים געטצל האפבויער זצ"ל

יליד תקס"ב לערך בנעסמעלי. תלמיד למרן החתם סופר. נפטר ביום י"ז אדר א' תרל"ח, ומנו"כ בוויען. אשתו מרת צירל ע"ה לבית לעווי, ילידת תקע"א לערך בפרעשבורג. מסורה במשפחה מספרת שמרן החתם סופר זי"ע היה השדכן שלהם, והבטיח שמזיווג זה יצאו 'פירות חשובים'. נפטרה ביום י"ב אדר תרמ"ד, ומנו"כ בפרעשבורג.

צאצאיהם:

(דור ג') (א) בנם ישראל האפבויער, יליד תקפ"ט

בפרעשבורג, ונימול ע"י מרן החת"ס (ראה בספר "פנקס המוהל חתם סופר", בני ברק תשע"ה, עמ' שצג-שצד, שם מובא מקצת תולדות משפחת האפבויער). נפטר כנראה בילדותו לפני שנת תר"ג.

(דור ג') ב) בנם הרבני רבי שלום האפבויער ז"ל מוויען, יליד תק"צ בפרעשבורג. בשנת תרכ"ו נשא בזשאמבאקרעט את אשתו מרת טעלצא ע"ה לבית זינגער, ילידת תקצ"ח לערך. נפטר ביום כ"א שבט תרנ"ט, ומנו"כ בוויען. אשתו נפטרה ביום י"ב טבת תר"ע, ושם מנו"כ.

צאצאיהם :

(דור ד') א) בנם הרבני רבי שלמה האפבויער ז"ל מוויען, יליד תרכ"ז לערך. נפטר ביום י"ג תמוז תרפ"ג, ומנו"כ בוויען. אשתו מרת הינדל ע"ה הי"ד בת הרבני רבי יהודה מאיר

גאלדנער ז"ל משופרון-לאקענבאך, ילידת תרל"ח לערך. נשלחה לגיטו במינסק, ונעקד"ה ביום ח' כסלו תש"ב. בנם :

(דור ה') הרבני רבי שלום האפבויער ז"ל מוויען-לונדון, נולד ביום י"ב אדר תרס"ז ונפטר ביום ט' אדר תשס"ו, ומנו"כ בביה"ח ענפילד שבלונדון, אשתו מרת בריינלא ע"ה נולדה ביום י"ח תשרי תרע"ו באיגשטאט לאביה רבי נפתלי לננסברג ז"ל, ונפטרה ביום י"ג

מנ"א תשע"ג, ומנו"כ בביה"ח ענפילד שבלונדון ליד בעלה. צאצאיהם : (דור ו') א) בנם איש החסד הנגיד רבי שלמה האפבויער שליט"א מלונדון

שהוזיל זהב מכיסו להחזיר הספר הקי "דברי ר"ש" ברוב פאר והדר עם הוספות רבות מכת"י. (דור ו') ב) בנם רבי **מיכאל האפנויער**. (דור ה') ב) בנם רבי **פליקס האפנויער** ז"ל מוונצואלה, ואשתו מרת **ג'ני ע"ה** לבית **ריגלער**. (דור ה') ג) בנם רבי **פאול האפנויער** ז"ל. (דור ה') ד) בתם מרת **גערעטא ע"ה** אשת רבי **ארמין שטיינער** ז"ל מפראנקפורט-ווייען. בתם: (דור ו') מרת **אליזבט** אשת רבי **משה באללאג**. (דור ה') ה) בתם **שרה הי"ד**, נשלחה לגיטו במינסק, ונעקד"ה ביום ח' כסליו תש"ב.

(דור ד') ב) בנם רבי **אלכסנדר האפנויער** ז"ל מווייען. אשתו מרת **סטעלא ע"ה** לבית **לייטנער**. צאצאיהם: (דור ה') א) בתם מרת **אווה קינדערמאן** ע"ה מארץ ישראל. (דור ה') ב) בתם מרת **רות שטראסער** ע"ה מווייען.

(דור ד') ג) בנם רבי **מאקס האפנויער** ז"ל מווייען-ניו יורק. אשתו מרת **לילי ע"ה**. בנם: (דור ה') ה**ענרי האפנויער**.

(דור ד') ד) בנם רבי **זיעגפריעד האפנויער** ז"ל מבריסל. אשתו מרת **אמה ע"ה** לבית **טענענבוים**. צאצאיהם: (דור ה') א) בתם מרת **דעסירא גרינבוים** ע"ה מפראנקפורט. (דור ה') ב) בנם א' **האפנויער**.

(דור ד') ה) בנם רבי **נתן האפנויער** ז"ל הי"ד חבר ק"ק "עדת ישראל" שיפשוהל בווייען, נולד בחודש חשוון תרל"א. אשתו מרת **מלכה ע"ה** הי"ד בת רבי אפרים **שרייבער**. שניהם נשלחו בחודש אייר-סיון תש"ב למחנה טרעזינשטאט, ונעקד"ה בטרעבלינקא. צאצאיהם: (דור ה') א) בנם רבי **אפרים האפנויער** ז"ל ממעלבארן, נפטר ד' אלול

תשנ"ד ומנו"כ שם. אשתו מרת **אסתר ע"ה** בת רבי **יחיאל מאיר געלבארט**, נפטרה ט"ו טבת תשל"ד ומנו"כ שם. צאצאיהם: (דור ו') א) בנם **שמואל הענרי האפנויער**. (דור ו') ב) בתם **מארגארעט אליזבט**. (דור ו') ג) בתם **טאניא**. (דור ה') ב) בנם רבי

אלפרד האפנויער ז"ל מסידני. אשתו מרת **תאודורא ע"ה** לבית **קליין**. (דור ה') ג) בנם רבי **ווילהלם האפנויער** ז"ל מסידני. אשתו מרת **ארנה ע"ה** לבית **קאלי**. צאצאיהם: (דור ו') א) **דניאל פאנקלין**. (דור ו') ב) בתם **רות**.

(דור ד') ו) בנם רבי **מאקס האפנויער** ז"ל מווייען. אשתו מרת **רוזא ע"ה** לבית **שווארטץ**. (דור ד') ז) בנם רבי **ווילהלם האפנויער** ז"ל מפרעשבורג.

(דור ד') ח) בנם רבי **געטצל האפנויער** ז"ל. >אולי זהו ליגעץ האפנויער' שנפטר ט' סיון תרס"ה בן כ"ג שנה ומנו"כ ליד [אביו?] רבי שלום האפנויער בווייען.<

(דור ד') ט) בתם מרת **סופי ע"ה** אשת רבי **קארל שטיינער** ז"ל מווייען. צאצאיהם: (דור ה') א) בנם רבי **איזידור שטיינער** ז"ל הי"ד, נולד ביום ר"ח חשוון תרנ"ג, ונעקד"ה בשנת תש"ד באושוויץ. אשתו מרת **מלכה ע"ה** הי"ד לבית **קרויס** נולדה בנייטרא, ונעקד"ה

באשוויץ. צאצאיהם: (דור ו') א) בנם **וואלטער שטיינער**. (דור ו') ב) בנם **היינץ שטיינער**. (דור ו') ג) בנם **קארל שטיינער**. (דור ו') ד) בתם **מרת יאס** מסידני. (דור ה') ב) בנם **רבי יעקב שטיינער** ז"ל הי"ד מוויען, יליד תרנ"ז לערך. אשתו **מרת שרה** ע"ה הי"ד לבית **פישער**. שניהם נעקד"ה בחודש סיון תש"ד באשוויץ. צאצאיהם: (דור ו') א) בנם **ארי שטיינער** מלונדון. אשתו **מרת ורה** לבית **פישער**. (דור ו') ב) בתם **גיטל הי"ד**, ילידת תרפ"ט בוויען, ונעקד"ה בחודש סיון תש"ד באשוויץ. (דור ו') ג) בתם **אולניה הי"ד**, ילידת תרצ"א בוויען, ונעקד"ה בחודש סיון תש"ד באשוויץ. (דור ו') ד) בנם **קורנל הי"ד**, יליד תרצ"א בוויען, ונעקד"ה בחודש סיון תש"ד באשוויץ. (דור ה') ג) בנם **רבי ארמין שטיינער** ז"ל מפראנקפורט-וויען. אשתו **מרת גערעטא** ע"ה בת **רבי שלמה האפבויער** ז"ל הנ"ל.

(דור ד') י) בתם **מרת גערטרודא** ע"ה אשת **רבי ליב ווינדהאלץ** ז"ל מוויען. צאצאיהם: (דור ה') א) בנם **פליקס ווינדהאלץ**. (דור ה') ב) בנם **אוטו ווינדהאלץ** מסידני. אשתו **גערעטא**. (דור ה') ג) בתם **מרת רענע** ע"ה הי"ד. נעקד"ה בשנת תש"ב באשוויץ. אשת **רבי מאיר** (ב"ר **יעקב טאמאשאף** ז"ל הי"ד, יליד תרע"ד בנייטרא, ונעקד"ה בשנת תש"ב באשוויץ. (דור ה') ד) בתם **מרת אילשא** אשת **רבי טיבור שטראוס** ז"ל מלונדון. צאצאיהם: (דור ו') א) בנם **געארגי שטראוס**. (דור ו') ב) בנם **מיכאל שטראוס**. (דור ו') ג) בתם **לאונורה**.

(דור ד') יא) בתם הרבנית **מרת פערל** ע"ה, נולדה ביום ט' אייר תרמ"ג בוויען, אשת הרה"ג **רבי משה דוד** (ב"ר **שמואל פלעש** זצ"ל רב בביהכנ"ס בשטאמפערגאססע בוויען בעל "מתוקים מדבש", נולד ביום ט"ו מנ"א תרל"ט בראגענדארף, תלמיד השבט סופר בפרעשבורג ורבי שלמה זלמן ברויאר זצ"ל בפראנקפורט-דמיין. נפטר ביום ח' אדר תש"ד בבית החולים 'ריוויאר' במחנה בוכנוואלד. אשתו נפטרה ביום אחרון של פסח תש"ג, ומנו"כ באודרבערג מזרחית לאמסטרדאם בחלקת חברי הח"ק. צאצאיהם: (דור ה') א) בתם **מרת טעלצא** ע"ה אשת **רבי אוסקר שפירא** ז"ל מפראנקפורט. (דור ה') ב) בתם **מרת סידוני** ע"ה אשת **רבי אברהם לעווענטהאל** ז"ל מלונדון. (דור ה') ג) בנם **רבי שמואל פלעש** ז"ל מוויען.

(דור ד') יב) בתם **מרת לאורה** ע"ה אשת הרבני **רבי יעקב צבי שטראוס** ז"ל מסעניצא-וויען. צאצאיהם: (דור ה') א) בנם **רבי אלכס שטראוס** ז"ל מסידני. אשתו **מרת רוזא** ע"ה לבית **שאהנהאט**. צאצאיהם: (דור ו') א) בנם **אריך שטראוס**. (דור ו') ב) בנם **פאול שטראוס**. (דור ו') ג) בתם **יהודית**. (דור ה') ב) בנם **רבי אלדאר שטראוס** ז"ל מסידני. אשתו **מרת מארגארעט** ע"ה לבית **קרויס**. צאצאיהם: (דור ו') א) בנם **ראלאנד שטראוס**. (דור ו') ב) בנם **אוולין שטראוס**. (דור ו') ג) בתם **יהודית**. (דור ה') ג) בתם **מרת שרה** ע"ה הי"ד אשת **רבי שמעון מאירזאהן** ז"ל הי"ד מוויען. שניהם נעקד"ה באשוויץ. צאצאיהם: (דור ו') א) בתם **קיטי הי"ד**. ילידת תרצ"ב בוויען, ונעקד"ה באשוויץ. (דור ו') ב) בנם **אריך מאירזאהן הי"ד**. יליד תרצ"ד בוויען, ונעקד"ה באשוויץ.

(דור ד') יג) בתם **מרת יוהאנא** ע"ה אשת **רבי בערטהאלד וויינער** ז"ל מוויען.

(דור ג') (ג) בנם הג"ר **נחום האפביוער** זצ"ל מזשאמבאקרעט, יליד תקצ"ב בפרעשבורג, ונימול ע"י מרן החת"ס (ראה בספר "פנקס המוהל חתם סופר", בני ברק תשע"ה, עמ' תס"ב). בשנת תרי"ט נשא בזשאמבאקרעט את מרת **ראזאליא שרה** ע"ה לבית **שלעזינגער**, ילידת המקום ת"ר לערך. נפטרה כנראה ביום ד' תמוז ת"ש בוויען. תשובות אליו בשו"ת "הלכה למשה" (סי' קי"ח) ובשו"ת "משיב דברים" (או"ח סי' צ"ו). בפנקס הזכרת נשמות שם נזכר: 'מורנו רב נחום בן מורנו רב אליקים'.

(דור ג') (ד) בנם הרבני רבי **אפרים האפביוער** ז"ל מוויען, יליד תקצ"ו בפרעשבורג, ונימול ע"י מרן החת"ס (ראה בספר "פנקס המוהל חתם סופר", בני ברק תשע"ה, עמ' תקנ"ב). בשנת תרכ"ד נשא את מרת **קארלוטי** ע"ה בת הרבני רבי **ליב אופנהיים** ז"ל מוויען. בשנת תרמ"ה נשא זיוו"ש את מרת **ציצעלע** ע"ה ילידת תרט"ו בת הרה"ג רבי **יעקב הלוי הירש** זצ"ל רב בוויען בעל "מור דרור". נפטר ביום ט"ו אד"א תרפ"א, ומנו"כ בוויען. אשתו השניה נפטרה כנראה ביום ד' אד"א תרפ"ט, ומנו"כ שם.

*שלה ב' זאלן אהרן משה' האב"ט ז"ל
 ר' יעקב האב"ט ז"ל
 זאזאליא ר' אפרים האב"ט ז"ל*

(דור ג') (ה) בנם הרבני רבי **יעקב המכונה יאקב האפביוער-האלאט** ז"ל מבודאפעסט. יליד תקצ"ח בפרעשבורג, ונימול ע"י מרן החת"ס (ראה בספר "פנקס המוהל חתם סופר", בני ברק תשע"ה, עמ' תר"ב-תר"ג), בשנת תרמ"ז שינה את שם משפחתו ליהאלאט. אשתו מרת **ארנסטין** ע"ה לבית **ליכטנשטאט**.

(דור ג') (ו) בנם הרבני רבי **משה האפביוער** ז"ל מוויען, יליד תר"א בפרעשבורג. בשנת תרכ"ט נשא את מרת **נעטי** ע"ה ילידת תרי"א לערך בת רבי **דוד געוויטש** ז"ל בניקלשבורג. נפטר ביום י"ג טבת תרפ"ב, ומנו"כ בוויען. אשתו נפטרה ביום י"ח כסלו תרפ"ג, ומנו"כ שם.

(דור ג') (ז) בנם הרבני רבי **ישראל איסרל האפביוער** ז"ל מוויען, יליד תרי"ג בפרעשבורג. בשנת תר"ל נשא את מרת **יענטיל** ע"ה ילידת תר"ט לערך בת הרבני רבי **יצחק הייט** ז"ל מסעמניץ. נפטרה ביום ב' דשבעות תרל"ב, ומנו"כ בוויען. בשנת תרל"ד נשא זיוו"ש את מרת **מלכה** ע"ה ילידת תרט"ו לערך בת הרבני רבי **ישראל איסרל סג"ל גאלדשטיין** ז"ל מוויען. נפטר ביום י"ג אדר ב' תרמ"ג, ומנו"כ בוויען. אשתו השניה נפטרה ביום י"ג תמוז תר"ע, ומנו"כ ליד בעלה.

(דור ג') (ח) בנם הרבני רבי **שמעון האפביוער** ז"ל מפרעשבורג, יליד תר"ה בפרעשבורג. בשנת תרל"ד נשא את מרת **יהודית** ע"ה ילידת תרט"ז לערך בת הרבני רבי **דוד**

הנוסח הנהוג במורביה ובפרעשבורג. בשנת תרכ"ח היו בו 350 מקומות ישיבה ו-300 מקומות עמידה. בשנת תרכ"ג דרש בו הגה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל אבדק"ק קראקא בעל "מכתב סופר" לרגל יום הולדתו של הקיסר. הביהכנ"ס נחרב בליל הבדולח בשנת תרצ"ח (מתוך הספר "קהילות אוסטריה", ירושלים תשע"ז, עמ' 193-194). שם גם רשימת הרבנים ששימשו בביהכנ"ס).

(דור ד') בתם מרת **צירל** ע"ה אשת הרבני רבי **אברהם שמואל בנימין סופר-שרייבער** ז"ל מוויען-ניו יורק מח"ס "כתב זאת זכרון", כמו"כ הו"ל חיבור על תולדות ענפי וצאצאי משפחת האפבויער בארוכה בשם 'Genealogy of The Hofbauer Family', שנדפס בשנת תשכ"ב בניו-יורק.

(דור ג') י' בנם הרבני רבי **אברהם האפבויער** ז"ל מקיצע, יליד תרט"ז בפרעשבורג. בשנת תרצ"ח כבר לא היה בין החיים. אשתו לבית **שטייגער**.

(דור ג') יא' בתם מרת **רבקה** ע"ה ילידת תר"א בפרעשבורג, בשנת תרכ"ב נישאה להרבני רבי **ליב זייטש** ז"ל, יליד תקצ"ח לערך בפעטערסדארף. כנראה גרו בפלוריסדארף שליד וויען.

(דור ג') יב' בתם **האני**, ילידת תר"י בפרעשבורג. נפטרה בשנת תרי"ג בפרעשבורג.

(דור ג') יג' בתם נולדה ונפטרה בת ארבעה ימים בשנת תרי"ג בפרעשבורג.

(דור ג') יד' בנם **אברהם האפבויער**, יליד תרט"ז בפרעשבורג.

ב) בתם מרת לאה ע"ה

בשנת תקצ"ג נישאה להרבני רבי **ליב וויינבערג** ז"ל בן רבי **יוסף טוריא** ז"ל ממאקאווא. שרד שטר התנאים שנחתמו ביום י"ב טבת תקצ"ג.

צאצאי חתן רבינו הרבני רבי בנימין קולמאן ז"ל מפרויענקירכען

ואשתו מרת **ראדיש ע"ה**

א) **בנם הרבני רבי בערנהארד (בערל) קולמאן ז"ל מפרויענקירכען**

יליד תקס"ח לערך בפרויענקירכען, אשתו מרת **קארולינא** ע"ה ילידת תקס"ח לערך.

צאצאיהם ילידי פרויענקירכען: (דור ג') א) בתם **בעטי**, ילידת תר"ב לערך. ב) בנם **אברהם קולמאן**, יליד תר"ג לערך. ג) בתם **ראחעל (רעכיל)**, ילידת תר"ד לערך. ד) בנם **בנימין קולמאן**, יליד תר"ו לערך.

ב) **בתם הרבנית מרת ציפורה פייגלבערג ע"ה**

ילידת תקע"ד לערך בפרויענקירכען. בשנת תקצ"ו נישאה להרה"ג רבי **חיים פייגלבערג** זצ"ל אבדק"ק קיש-קערעש, נולד בשנת תק"ע לערך לאביו רבי **משה אברהם** ז"ל בפרויענקירכען. נפטר ביום כ' שבט תרכ"ו, ומנו"כ בקיש-קערעש.

אשתו נפטרה ביום ד' טבת תרל"ט, ומנו"כ שם. (ראה עליהם בגליון "עלי זכרון", מס' 9, ט"ו חשוון תשע"ו, עמ' ב'-י"ד).

צאצאיהם: (דור ג') א) בנם **שאלומון (שלום) פייגלבערג**, יליד תקצ"ז בפרויענקירכען. ב) בתם **ראחעל (רעכיל)**, ילידת תקצ"ז בפרויענקירכען. ג) בנם **לאופולד (ליב) פייגלבערג**, יליד תקצ"ט בפרויענקירכען. ד) בתם **מאטילדא**, ילידת ת"ר בפרויענקירכען. ה) בתם הרבנית מרת **שרל ע"ה**, בשנת תרכ"ז נישאה להגה"ק רבי **משולם רובינשטיין** זצ"ל ממלא מקום חותנו כאבדק"ק קיש-קערעש בעל "מבני"ט". נפטר ביום י"א חשוון תרנ"ט, ומנו"כ שם.

ג) בנם הגה"ק רבי נתן נטע קולמאן זצ"ל אבדק"ק טשארנא

יליד תקע"ט לערך בפרויענקירכען. תלמיד מרן החתם סופר ובנו הכתב סופר זי"ע. בשנת תר"ד נשא את הרבנית מרת **לאה ע"ה** בת הרבני רבי **דוד ראזענבערג** ז"ל מצעהלים. נפטר ביום ב' שבט תרמ"ב, ומנו"כ בפאראד. אשתו נפטרה ביום י"ז סיון תרס"ב, ומנו"כ בטשארנא.

צאצאיהם :

(דור ג') א) חתנם הגה"ק רבי **זאב וואלף כהנא** זצ"ל אב"ד טשארנא בעל "שפתי כהן", נולד בשנת תר"ט לאביו הרבני רבי **שלמה אריה כהנא** ז"ל בעגערעש. תלמיד למרנן הכתב סופר ובנו השבט סופר, המהר"ם שיק ורבי ישראל יצחק אהרן לאנדסבערג זצ"ל אב"ד גראסווארדיין תלמיד רבינו הדברי ר"ש. בזיווי"ש נשא את הרבנית **לאה** ע"ה בת רבי **מרדכי רייכנפעלד** זצ"ל אב"ד יאנאשהאזא. משנת תרמ"א אב"ד שימאני ומשנת תרמ"ג אב"ד טשארנא. נפטר ביום י"ב אייר ת"ש, ומנו"כ בטשארנא.

(דור ג') ב) בתם מרת **הענדל** ע"ה, ילידת תרכ"ב לערך, אשת הג"ר **מנחם מענדל פישמאן** זצ"ל מטשארנא נולד בשנת תרכ"ז בפרעשבורג לאביו הגה"ק רבי **שרגא**

פייש פישמאן זצ"ל מגיד מישרים בפרעשבורג ובעל "אור שרגא". נפטר ביום י"ג ניסן תרצ"א, ומנו"כ בטשארנא (ראה עוד עליו ב'עלי זכרון' 30 עמ' נא). אשתו נפטרה ביום ב' סיון תר"ע.

(דור ג') ג) בנם הרבני רבי **משה יוסף קאלמאן** ז"ל, חתן הרבני רבי **יעקב יהודה ליב הכהן שטראסער** זצ"ל חתן הגה"ק בעל ה'כתב סופר' זצ"ל.

>(דור ג') ד) בנם הרבני ר' **שלום קאלמאן** בטשארנא. יליד תר"א לערך בצעהלים. זוגתו צילי לבית שאי.<

>(דור ג') ה) בנם הרבני ר' **אליעזר/אלעזר קאלמאן**

בפרשבורג. נהרג עקה"ש באוישוויץ י"א תשרי תש"ד. זוגתו מרת בילא הי"ד בת ר' צבי נייטשטאט מצעלדאמעלעק וסומבוטהעלי.<

>(דור ג') ו) בתם מרת **אסתר** ילידת תר"ח לערך בשארוואר, אשת הרבני **קלמן ניימאן** בוואיטצען. נפטרה ד' חשון תרפ"ג ושם מנו"כ.<

>(דור ג') ז) בתם **אנטוניה/טוני** ילידת תרכ"ו לערך, אשת הרבני **משה יצחק** ב"ר אברהם אבר **טעלטש** בוואיטצען. נפטר ב' סיון תרצ"ה בן ע' ושם מנו"כ.<

(ד) בתם מרת מרים פוקס ע"ה

אשת הרבני רבי **יוסף** (ב"ר **וואלף**) **פוקס** זצ"ל מלאקענבאך. יליד תק"צ בלאקענבאך, ונפטר ביום י"א אייר תרמ"ב, ומנו"כ שם.

צאצאיהם: (דור ג') א) בנם **נתן (נטע) פוקס**, יליד תר"ח בלאקענבאך. ב) בתם מרת **רעזי ע"ה**, ילידת תר"י בלאקענבאך, אשת רבי **מרדכי באואר** ז"ל. גרו בשטאב שליך לאקענבאך. ג) בנם **בנימין פוקס**, יליד תר"יא בלאקענבאך. ד) בתם **ג'ולי**, ילידת תר"יב בלאקענבאך, ונפטרה ביום י' מנחם אב תר"יב. ה) בתם מרת **שאלי ע"ה**, ילידת תר"יד בלאקענבאך, אשת הרבני רבי **וואלף בערנאד** ז"ל, יליד תר"ט. ו) בתם מרת **רעכיל ע"ה**, ילידת תר"טו בלאקענבאך. ז) בנם **אברהם ליב פוקס**, יליד תר"טז בלאקענבאך. ח) בתם **רוזאליא**, ילידת תר"יח בלאקענבאך, נפטרה ביום ז' אב תרכ"ד. ט) בנם **שלום פוקס**, יליד תר"יט בלאקענבאך. י) בנם **לימא פוקס**, יליד תרכ"א בלאקענבאך, נפטר ביום כ"א שבט תרכ"ד. יא) בנם **שאלומון פוקס**, יליד תרכ"ג בלאקענבאך.

צאצאי בן רבינו ממלא מקומו הגה"ק רבי אברהם אולמאן זצ"ל אבדק"ק לאקענבאך, בעמח"ס "בית אברהם" ואשתו הרבנית מרת יטל ע"ה

א) בנם הג"ר ישראל איסר אולמאן זצ"ל מלאקענבאך

יליד תקפ"ב בסאבאטקא. תלמיד מובהק למרן הכתב סופר זי"ע בפרעשבורג שאף העניק לו "כתב מורינו". אביו כותב עליו במכתב: "כלום אב מעיד, אבל כמעט ידוע ומפורסם ואי"כ עדות... וראוי לישיב על כסא הוראה, וגם מושלם גדול בכל המעלות, ויפה פרי תואר קרא ה' שמו" (פורסם לראשונה בקובץ "מאורי לאקענבאך", גליון ג', בני ברק תשרי תשע"ז, עמ' כ"ב). בשנת תר"ג נשא את מרת **האני ע"ה לבית פאללאק-פאלנער** מלאקענבאך. התגוררו בלאקענבאך ולאחר מכן עברו לשופרון.

צאצאיהם: (דור ג') א) בנם **שלום אולמאן**, יליד תר"ד בלאקענבאך. (דור ג') ב) בתם הרבנית מרת **פאטשע ע"ה** ילידת תר"ו בלאקענבאך, אשת הרה"ג רבי **יום טוב יהודה אבעלעס** זצ"ל רב דביהכנ"ס פאלקערט בווינן בעל "לב יהודה" (ווינן-בודאפעסט תרס"ח) בן הרה"ג רבי **אברהם צבי אבעלעס** זצ"ל אבדק"ק שארברגארד. >נפטר י"ז תמוז תרע"ד ומנו"כ בווינן<. צאצאיהם: (דור ד') א) בנם הג"ר **אברהם צבי אבעלעס** זצ"ל >יליד שופרון תרל"ב<, רב מחוז השלישי בווינן ודרשן במחוז העשרים שם. >נפטר כ"א תשרי תרצ"א ומנו"כ בווינן<. (דור ד') ב) בתם מרת **יחד ע"ה** אשת הג"ר

רבי דוד אולמאן אב"ד לק"ב

משה (ב"ר יצחק) בויער זצ"ל רב ודרשן במחוז השמיני בווינן. (דור ד') ג) בנם הבחור **מור ע"ה**. (דור ג') ג) בנם **בנימין אולמאן**, יליד תר"ט בלאקענבאך. (דור ג') ד) בנם רבי **רפאל אולמאן** ז"ל יליד תר"יט לערך בשופרון. בשנת תרמ"ז נשא את מרת **אירמא ע"ה** ילידת תרכ"ח לערך בת רבי **יוזעף ווייס** ז"ל.

ב) בנם ממלא מקומו הגה"ק רבי דוד אולמאן זצ"ל אבדק"ק לאקענבאך, בעמח"ס "בית דוד". יליד תקפ"ג בסאבאטקא. תלמיד למרן הכתב סופר זי"ע בפרעשבורג. בשנת תר"ו נשא את הרבנית מרת **ייטל**

ע"ה שנולדה בשנת תקפ"ח לערך לאביה הגביר הרבני הצדיק רבי שמעון ווינער זצ"ל ראש הקהלה בלאקענבאך ואמה הצדקנית מרת ריזל ע"ה. אחר פטירת אביו בשנת תר"ט עלה למלא מקומו ברבנות ק"ק לאקענבאך. נפטר ביום כ"ב טבת תרס"א, ומנו"כ בלאקענבאך. אשתו נפטרה ביום ט' שבט תרע"א, ומנו"כ לתולדותיו בארוכה ראה

בקובץ "מאורי לאקענבאך" (גליון ב', בני ברק תשרי תשע"ה, עמ' ע"ו-פ"ח).

צאצאיהם :

(דור ג') א) בנם הרבני רבי שלום אורמאן ז"ל מאנטווערפן, יליד תר"ז בלאקענבאך. בשנת תרמ"ח נשא את מרת רעכיל ע"ה שנולדה בפירודא בשנת תרכ"ד לאביה הרבני רבי ברוך הירשמאן ז"ל ולאמה מרת שרה ע"ה. רבי שלום נפטר ביום י"ב כסליו תרצ"א, ומנו"כ שבהולנד. אשתו נפטרה ביום י"ג שבט תרצ"ד, ומנו"כ שם.

רבי יצחק צבי ראטצערסדארפער

(דור ג') (ב) בתם **מרים ע"ה**, ילידת תר"ט בלאקענבאך, בשנת תרכ"ט נישאה להרבני הגביר המפורסם הצדיק רבי **יצחק צבי**

ראטצערסדארפער זצ"ל מייסד הקהלה "מחזיקי הדת" באנטווערפן, נולד בשנת תר"ו בפרעשבורג לאביו הגביר הצדיק רבי **יצחק אברהם ראטצערסדארפער** זצ"ל ולאמו הצדקנית מרת **מאטל ע"ה**. נפטר ביום כ"ד שבט תרע"ה בווען ומנו"כ בפרעשבורג. אשתו נפטרה ביום ג' אדר א' תרפ"ד, ומנו"כ בפיטע שבהולנד.

(דור ג') (ג) בנם הרבני רבי **אברהם אולמאן** ז"ל פרנס ומנהיג הקהלה "מחזיקי הדת" באנטווערפן וראש ה"חברה קדישא" שם, יליד תר"א בלאקענבאך. בשנת תרמ"ו נשא את מרת **מלכה ע"ה** ילידת תר"ט בת הגביר הצדיק רבי **יצחק אברהם ראטצערסדארפער** זצ"ל מפרעשבורג הנ"ל. נפטר כ"ז חשוון תרפ"ח בפיטע שבהולנד. אשתו, יושבת ראש חבר נשים דח"ק, נפטרה ביום כ"ו אדר תרצ"ו.

(דור ג') (ד) בתם מרת **נאנעט ע"ה** ילידת תר"ג, בשנת תרל"ד נישאה להרבני רבי **שמואל** (ב"ר **אהרן**) **ליידערסדארף** ז"ל מבאדען שליד ווען, יליד תר"ו לערך בפרעשבורג.

(דור ג') ה) בנם הרבני רבי **משה אולמאן** ז"ל מאנטווערפן, יליד תרמ"ו בלאקענבאך. נפטר ביום כ"ב טבת תרפ"ט, ומנו"כ בפיטע שבהולנד. בשנת תרמ"ו נשא את מרת **העלענא** ע"ה שנולדה בשנת תרכ"ג לאביה הרבני רבי **מרדכי מארגענשטערן** ז"ל ולאמה מרת **בריינדל** ע"ה לבית **קארנגאלד**.

(דור ג') ו) בנם הרבני רבי **יעקב אולמאן** ז"ל מאנטווערפן, יליד תרמ"ז בלאקענבאך.

(דור ג') ז) בנם הרבני רבי **יהודה ליב אולמאן** ז"ל הי"ד גבאי הקהלה והחברה קדישא בלאקענבאך, יליד תרמ"ט בלאקענבאך. בשנת תרמ"ו נשא את מרת **הענדא** ע"ה נולדה

בשנת תרכ"ב לאביה הגי"ר **ישראל ענגעלסמאן** זצ"ל אב"ד זאלא-עגערסעג ולאמה מרת

מרים ע"ה לבית **מאלראנטץ**. רבי יהודה ליב נעקד"ה ביום ו' כסלו תש"ד באנטווערפן, ולאחר י"ח שנה נקבר בכבוד בפיטע שבהולנד, אשתו נעקד"ה ביום כ"ו תשרי תש"ד. (דור ד') בתם

רבי משה אהרן קרויס

מרת **אסתר** ע"ה הי"ד ילידת תר"נ בלאקענבאך, בשנת תרס"ח נישאה להגה"ק רבי **משה אהרן הכהן קרויס** זצ"ל הי"ד אבדק"ק נאג-באניא ומו"ל ספר זקינו "בית אברהם" ובתוכו כתב הערות על הספר "דברי ר"ש" לרבינו, כמנו"כ עסק בההדרת הספר "דברי ר"ש" מחדש. נולד בשנת תרמ"ו ביאנקאוואטץ לאביו הגה"ק רבי **יהודה הכהן קרויס** זצ"ל אבדק"ק בלאקענבאך. רבי משה אהרן ואשתו נעקד"ה בשנת תש"ד.

(דור ג') ח) בתם מרת **טושענא** ע"ה ילידת תרכ"א בלאקענבאך, בשנת תרמ"ה נישאה להגי"ר **מרדכי צבי שטעסל** זצ"ל יליד תרי"ח בשופרון. נפטרה ביום כ"א מני"א תרס"ד, ומנו"כ בלאקענבאך.

(דור ג') ט) בנם הרבני רבי **שלמה זלמן אולמאן** ז"ל מהאמבורג-אנטווערפן,

יליד תרכ"ו בלאקענבאך. נפטר ביום י"ד שבט תש"א, ומנו"כ בפיטע שבהולנד. אשתו מרת **טשארנא** ע"ה בת הרבני רבי **צבי קארו** ז"ל. נעקד"ה במחנה ההשמדה.

(דור ג') (י) בנם הרבני רבי **רפאל אולמאן** ז"ל מאנטווערפן, יליד תרכ"ח בלאקענבאך, אשתו מרת **ראזא** ע"ה לבית **פרידלענדער**. נפטר ביום ח' סיון תרצ"א, ומנו"כ בפיטע שבהולנד.

(דור ג') (יא) בתם מרת **אסתר** ע"ה ילידת תרל"א בלאקענבאך. בשנת תרנ"ב נישאה להרבני רבי **מיכאל** (בי"ר **משה**) **פרייזאך** ז"ל מפאפא, יליד תרכ"ז בפאפא.

ג) בתם מרת סאלי שישא ע"ה

בשנת תר"ו נישאה להרבני רבי **ליב סג"ל שישא** ז"ל יליד תקפ"א במאטערסדארף. נפטר ביום י"ז אדר ב' תרמ"ג, ומנו"כ שם. אשתו נפטרה בשנת תרנ"ט. כנראה לא היו להם ילדים.

ד) בתם מרת רעכיל שיללער ע"ה

בשנת תרי"א נישאה להרבני רבי **ברוך שיללער** ז"ל יליד תקפ"ד בן הרבני רבי **וואלף שיללער** ז"ל בלאקענבאך. גרו בעירה שוטטער שליד לאקענבאך.

צאצאיהם: (דור ג') (א) בנם **אברהם שיללער**, יליד תרי"ב בשוטטער. (ב) בתם מרת **שרה** ע"ה אשת הג"ר **יוסף כהן** זצ"ל, נולד בשנת תרי"ח לאביו הרבני רבי **ישעיהו** ז"ל ביערגין. עוד בבחרותו שימש כשו"ב בטשארנא, ואח"כ שו"ב בלאקענבאך, משנת תרס"ב לערך ש"ץ ושו"ב בפרויענקירכען. נפטר בשנת תרצ"ב, ומנו"כ בפרויענקירכען. כל בניו וחתניו היו תלמידי חכמים מופלגים ויר"ש מרבים. (ג) בנם הרבני רבי **וואלף שיללער** ז"ל יליד תרט"ו בשוטטער. בשנת תרי"מ נשא את מרת **רעגי** ע"ה לבית **כהן** ילידת תרי"ח. (ד) בתם **ג'ולי**, ילידת תרט"ז בשוטטער. (ה) בנם **שאלומון (שלום) שיללער**, יליד תרי"ז בשוטטער. (ו) בתם **קארלוטי**, ילידת תרי"ט בשוטטער. (ז) בתם **מינה (מינדל)**, ילידת תרכ"א בשוטטער. (ח) בנם **יאקאב שיללער**, יליד תרכ"ב בשוטטער. (ט) בתם **ג'ולי**, ילידת תרכ"ד בשוטטער. (י) בנם **שאלומון (שלמה זלמן) שיללער**, יליד תרכ"ו בשוטטער. (יא) בתם **נעטי**, ילידת תרכ"ח בשוטטער. (יב) בנם הרבני רבי **שמואל שיללער** ז"ל יליד תרי"ל בשוטטער. בשנת תרנ"ז נשא את מרת **איזא** ע"ה לבית **מאנדל**, ילידת תרל"ה לערך בפרעשבורג.

ה) בנם שלום אולמאן

יליד תקפ"ח בלאקענבאך.

ו) בנם הרבני רבי מרדכי אולמאן ז"ל מבודאפעסט

יליד תקצ"ב בלאקענבאך. גר כנראה בטאפאלטשן לפני שעבר לבודאפעסט. אשתו מרת **סופי** ע"ה לבית **כהן**.

צאצאיהם: (דור ג') (א) בתם **ראזאליא**, ילידת תרכ"ו בבודאפעסט. (ב) בתם **ברטה**, ילידת תר"מ בבודאפעסט. (ג) בנם **אברהם אולמאן**, יליד תרמ"ב בבודאפעסט. (ד) בתם **יולישא**, ילידת תרמ"ג בבודאפעסט.

ז) בתם הילדה צילה

ילידת תקצ"ד בלאקענבאך.
נפטרה ביום ז' תמוז תקצ"ד.

ח) בתם הילדה שושנה

ילידת תקצ"ד בלאקענבאך.
נפטרה ביום י"ז אדר תקצ"ה.

**ט) בנם הג"ר רפאל אולמאן זצ"ל
מזשאמבאקרעט**

יליד תקצ"ו בלאקענבאך. תלמיד
מרן הכתב סופר זי"ע בפרעשבורג.
נבחר לציר בקונגרס היהודי
האורטודוקסי בשנת תרכ"ט.
נפטר ביום כ"ג אדר תרע"ו,
ומנו"כ בזשאמבאקרעט. הספד
עליו בספר "ברכת יצחק"
(גאלאנטא תרפ"ג). אשתו מרת **רחל**
ע"יה לבית **לאנג**, נולדה בשנת
תקצ"ו, ונפטרה ביום כ"ג חשוון
תרס"ו, ומנו"כ שם.

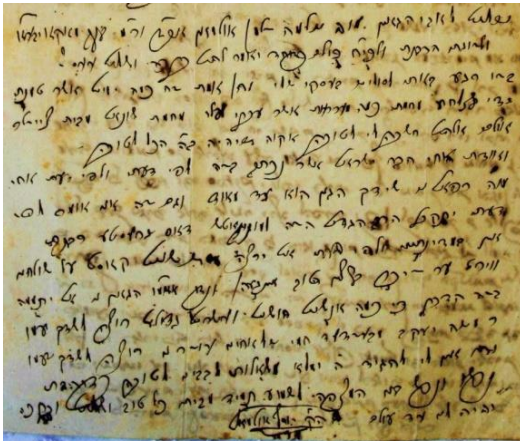

צאצאיהם: (דור ג') א) בתם **איזא**, ילידת תרי"ח
בזשאמבאקרעט. ב) בתם מרת **אנא** ע"יה ילידת
תרכ"א בזשאמבאקרעט, בשנת תרמ"ג נישאה להרבני
הגביר רבי **מרדכי ליב ראטצערסדארפער** ז"ל
מאנטווערפן, נולד בשנת תרט"ו לערך לאביו הגביר
הצדיק רבי **יצחק אברהם ראטצערסדארפער** זצ"ל
מפרעשבורג הנ"ל. נפטר ביום כ"ה מני"א תרע"ז
בהאג, ונקבר ביום כ"ז בו בפיטע שבהולנד. ג) בנם
הרבני רבי **אברהם צבי (היינריך) אולמאן** ז"ל הי"ד,
יליד תרכ"ז בזשאמבאקרעט. בשנת תרנ"ז נשא את
מרת **סערנא** ע"יה הי"ד נולדה בשנת תרל"ה לאביה
הרבני רבי **אליעזר דייטש** ז"ל ולאמה מרת **אסתר**
ע"יה. רבי אברהם צבי ואשתו נעקד"ה בשנת תשי"ב.

י) בתם הילדה יוליאנה

ילידת תקצ"ח בלאקענבאך. נפטרה ביום ט"ז שבט תקצ"ט.

צאצאי בן רבינו הגה"ק רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל אבדק"ק מאקאווא, בעמח"ס "יריעות שלמה" ואשתו בזיוו"ר הרבנית מרת חיה שרה ע"ה

מכתב ר' יוסף אולמאן
אל אביו בעל ה"יריעות שלמה"

א) בנם הרבני רבי יוסף אולמאן ז"ל מטיסא-אילאק

יליד תקע"ג בלאקענבאך, שם למד אצל זקנו רבינו ואביו. >חתן רבי מרדכי זויערוויץ מבאניהאד, עפ"י מכתב (בכת"י) משנת תקצ"ב של השדכן רבי יעקב שלום פרייער אב"ד נייזאטץ. בזיוו"ש נשא בטיסא-אילאק את אלמנת הרבני רבי אברהם אהרן ווייס ז"ל (אביו של הגה"צ בעל "ברית משה" זצ"ל מקליינווארדיין). מנו"כ כנראה בטיסא אילאק.

צאצאי בן רבינו הגה"ק רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל אבדק"ק מאקאווא, בעמח"ס "יריעות שלמה" ואשתו בזיוו"ש הרבנית מרת יטל ע"ה

ב) בנם הרבני הגביר רבי רפאל אולמאן ז"ל מסאטמאר

יליד תקפ"ב בלאקענבאך. >נפטר כ"ט ניסן תרמ"ז ומנו"כ בסאטמאר. < אשתו מרת פעפי לבית בלום ז"ל.

צאצאיהם ילידי סאטמאר (מלבד הראשון): (דור ג') א) בנם ה' עקיבא אולמאן, יליד תר"ח לערך בפעקעטע-ערדא. נפטר ביום י"ג ניסן תרמ"א, ומנו"כ בסאטמאר. ב) בנם אליאס (אליהו) אולמאן, יליד תר"ט. נפטר ביום י"ב תשרי תר"כ, ומנו"כ ש.ס. ג) בתם פאני, ילידת תרכ"א. ד) בנם יערמיאש (ירמיה) אולמאן, יליד תרכ"ב. ה) בנם שאלומון (שלמה זלמן) אולמאן, יליד תרכ"ג. ו) בנם אברהם אולמאן, יליד תרכ"ו לערך. נפטר ביום ט"ז תשרי תר"ל, ומנו"כ ש.ס. ז) בתם גיזעלא, ילידת תרכ"ח. ח) בנם ג'וסטי אולמאן, יליד תר"ל. נפטר ביום י"ב סיון תר"ל, ומנו"כ ש.ס. ט) בתם העלענא/הילדא, ילידת תרל"א. י) בתם מאלווינא, ילידת תרל"ד. יא) בתם אירמא, ילידת תרל"ו. יב) בנם יוסף אולמאן, יליד תרל"ז. יג) בתם אירמא, ילידת תרל"ח. יד) בנם לאיאש אולמאן, יליד תרל"ט. נפטר ביום ד' אייר תר"מ, ומנו"כ ש.ס. טו) בנם שאנדור אולמאן, יליד תרמ"א.

ג) בנם הג"ר משה אולמאן זצ"ל מפעטרא-גראסווארדיין

יליד תקפ"ד בלאקענבאך. אשתו מרת שרה ריינא ע"ה בת הגביר הצדיק רבי יעקב דוב (בער) הלוי פעלדמאן ז"ל מפעטרא. רב ומגיד דחברת 'מחזיקי תורה'

בגראסוורדיין. נפטר ביום כ"ה ניסן תרנ"ט, ומנו"כ שם. אשתו נפטרה ביום י"ט סיון תרע"א, ומנו"כ שם.

צאצאיהם:

(דור ג') א) בנם **בנימין אולמאן**, יליד תרנ"ג בעראדאני. נפטר ביום ז' תשרי תרנ"ח, ומנו"כ בערמיהאליפאלווא.

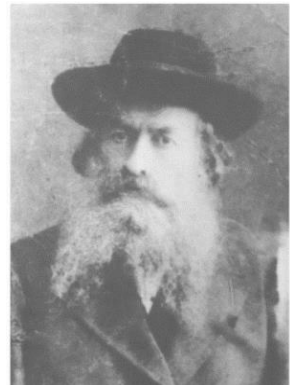
(דור ג') ב) בנם הרה"ג רבי **נח צבי אולמאן** זצ"ל אבדק"ק אנטווערפן בעמח"ס "נחלת צבי", יליד תרט"ו בעראדאני. בשנת תרמ"א נשא את הרבנית מרת **חייטשא** ע"ה ילידת תרכ"ג לערך, בת הגה"ק רבי **חיים סופר** זצ"ל בעל "מחנה חיים" בסענפעטער. נפטר ביום כ"ג מר חשון תרע"ו בשעווענינגען, ומנו"כ בפיטע שבהולנד. אשתו נפטרה ביום י"ד כסלו תשי"ה, ומנו"כ שם.

רבי נח צבי אולמאן

(דור ג') ג) בתם **נעטי**, ילידת תרנ"ז בעראדאני. נפטרה ביום כ"א מנ"א תרנ"ח, ומנו"כ בער-מיהאליפאלווא.

(דור ג') ד) בנם **יאקאב אולמאן**, יליד תרכ"ב בפעטרא.

רבי שלמה זלמן אולמאן אב"ד ביסטריץ

(דור ג') ה) בנם הרה"ג רבי **שלמה זלמן אולמאן** זצ"ל אבדק"ק ביסטריץ ונשיא לשכת היראים בזיבענברגערן, יליד

תרכ"ד בפעטרא. תלמיד רבי משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין בעל הי"ד רמה' והשבט סופר בפרעשבורג. אשתו הרבנית מרת **חיה שרה** ע"ה בת הרבני רבי **שלמה ראטשילד** מוואלקא [חותנו רבי בנימין אולמאן בן

היריעות שלמה, ראה להלן]. נפטר ביום ו' אלול תרצ"א בבודאפעסט, ומנו"כ בביסטריץ.

(דור ג') ו) בתם מרת רעגי <רעכיל> ע"ה, לילדת תרכ"ו במארגארעטין, בשנת תרנ"א נישאה להרבני רבי שלמה הכהן (ב"ר יעקב) שטערנבערג ז"ל מגראסווארדיין, יליד תרכ"ד לערך.

(דור ג') ז) בנם הרבני רבי אברהם יצחק אולמאן ז"ל הי"ד מגראסווארדיין, יליד תר"ל במארגארעטין. אשתו מרת מינדל ע"ה הי"ד בת הרה"ג רבי גרשון סג"ל ליטש ראזענבוים זצ"ל אבדק"ק טאליא בעל "משיב דברים". שניהם נעקד"ה ביום ט' סיון תשי"ד.

(דור ג') ח) בתם מרת מרים רחל ע"ה, לילדת תרל"ב במארגארעטין, בשנת תרנ"ה נישאה להרה"ג רבי ישעיה פאללאק זצ"ל דומ"ץ ומ"מ ורב דחברה ש"ס בגראסווארדיין. נפטר ביום כ"ג תמוז תרפ"ה, ומנו"כ בגראסווארדיין.

ד) בנם הרבני רבי שלום אולמאן ז"ל מער-מיהאיפאלווא

יליד תקפ"ה לערך. נפטר ביום כ"ה תמוז תרמ"ח, ומנו"כ בגראסווארדיין.

צאצאיהם: (דור ג') א) בנו הרבני הנגיד רבי יוסף אולמאן ז"ל מגראסווארדיין. ממייסדי החברה "יסודי התורה" וה"ש"ס חברה" שם. אשתו מרת אסתר ע"ה. נפטרה ביום כ"ז אדר תרצ"א, ומנו"כ בגראסווארדיין. (ב) בנו הרבני משה צבי אולמאן. (ג) בתו מרת רבקה אשת הרבני ברוך ויינפלד מוועסטא. (ד) חתנו הרה"ג דוב קליין הי"ד. (ה) חתנו הרבני מאיר שלאנגער מבודאפעסט.

ה) בתם מרת גיטל שטערנבערג ע"ה

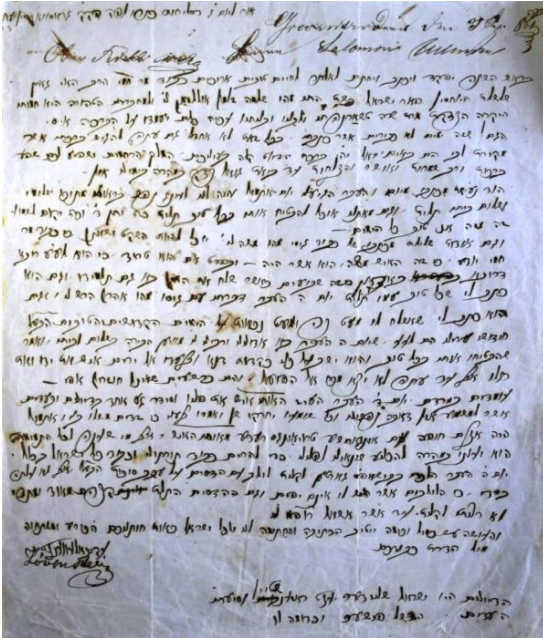
לילדת תקע"ה. נישאה בשנת ת"ר להרבני רבי נפתלי (ב"ר דוב בער) שטערנבערג ז"ל מקראלי, גיסו של הימכתב סופר' מקראקא.

צאצאיהם: (דור ג') א) בתם מרת אסתר נפטרה בשנת תרצ"א, אשת הרבני רבי מנחם מענדל שווארטץ ז"ל מבאכטע. (ב) בתם מרת יטל, נפטרה י"ז אדר תרע"ד בקראלי, אשת הרבני צבי שווארץ.

צאצאי בן רבינו הגה"ק רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל אבדק"ק מאקאווא, בעמח"ס "יריעות שלמה" ואשתו בזיוש"ל הרבנית מרת שרה טשארנא ע"ה

ו) בתם מרת ריצל לעווינשטיין ע"ה

לילדת תקצ"א לערך. נישאה בשנת ת"ר להרבני רבי עקיבא (ב"ר יהודה ליב) לעווינשטיין ז"ל ראש היחברה קדישא' וחברת 'מחזיקי תורה' בק"ק

מכתב ר' עקיבא לעוונישטיין אל חותנו ה'יריעות שלמה'

גראסווארדיין, נפטר ביום ט"ז סיון תרנ"א, ומנו"כ שם. אשתו מרת ריצל נפטרה ביום ג' שבט תרע"ג, ומנו"כ שם.

צאצאיהם ילידי גראסוורדיין:

(דור ג') א) בנם שמחה בונם לעוונישטיין, יליד תרי"ג

בגראסווארדיין. ב) בנם אייזיק

(יצחק אייזיק) לעוונישטיין,

יליד תרס"ז. ג) בתם פאני, ילידת

תרנ"ח. ד) בנם משה ליב

לעוונישטיין, יליד תרי"ט. ה)

בנם הרבני רבי יזיגמונד

לעוונישטיין ז"ל, יליד תרכ"א.

בשנת תרנ"ג נשא את מרת

גיזעלא ע"ה ילידת תר"ל לערך

בת הרבני רבי יעקב פישעל ז"ל

בגראסווארדיין. ו) בנם אדולף

(אברהם) לעוונישטיין, יליד תרכ"ב. ז) בתם מרת בעטי (בילא) ע"ה, ילידת תרכ"ד, בשנת

תרמ"ט נישאה להרבני רבי געזא (ב"ר אהרן) ראזענבערגער ז"ל מגראסווארדיין, יליד

תר"כ לערך בשימלויא. ח) בנם שאלומון (שלמה זלמן) לעוונישטיין, יליד תרכ"ה. ט) בנם

שאלומון (שלום) לעוונישטיין, יליד תרכ"ז. י) בנם מרקוס (מרדכי) לעוונישטיין, יליד

תר"ל. יא) בנם אליהו (אליאס) לעוונישטיין, יליד תרל"א.

ז) בתם מרת לאה זילבערער ע"ה

ילידת תקצ"ד לערך. נישאה בשנת תרי"ג להרבני רבי אבלי זילבערער ז"ל מפעסט בן

הרבני רבי האנדל ז"ל מבאלאשא-יארמוט. <גרא עוד בעלי זכרון' 11 עמ' ז. >

בנם: (דור ג') יצחק אייזיק זילבערער, יליד תרנ"ד בפעסט.

ח) בתם מרת ריזל פאללאק ע"ה

ילידת תקצ"ו לערך נישאה בשנת תרס"ו להרבני הצדיק רבי שמעון (ב"ר ישעיהו)

פאללאק ז"ל מזענטא, נכד הגה"ק בעל "אור החכמה" זצ"ל מדובענקא. נפטר ביום

ב' אייר תרס"ז, ומנו"כ בזענטא. אשתו נפטרה ביום ט' אדר תרע"ה, ומנו"כ שם.

צאצאיהם: (דור ג') א) בנם הרבני רבי שלמה זלמן אלי' פאללאק הי"ד מזענטא. ב) בנם

הרבני רבי עוזר יהושע פאללאק ז"ל מזענטא <נפטר כ"ה ניסן תש"א>. ג) בתם מרת

היצל באהם ע"ה. ד) בתם ע"ה משארוואר <מרת חולדה, אשת הרבני ברוך דומא>. ה)

בתם מרת ריכל ע"ה אשת הרה"ג רבי נחום שלעזינגער ז"ל אב"ד טאפאלטשאן, בן

הרה"ג בעל "תורת בר נ"ש" זצ"ל. <ה> בנם האברך **יצחק אייזיק מיכאל חיים פאללאק**, נפטר י"ט כסלו תרנ"ח ומנו"כ בזענטא.

ט) בתם מרת מרים קאהן ע"ה

ילידת תקצ"ז במאקאווא בשנת תרכ"א נישאה להרבני רבי **יצחק בער קאהן** ז"ל מגראסווארדיין, יליד תקצ"ז לערך בגראסווארדיין.

צאצאיהם ילידי גראסווארדיין: (דור ג') א) בנם הרבני רבי **אברהם קאהן** ז"ל, יליד תרכ"ב, אשתו מרת **שרה רבקה** ע"ה נפטרה ביום כ"ז שבט תרע"ז, ומנו"כ בגראסווארדיין. ב) בתם **ג'נעט**, ילידת תרכ"ג. ג) בתם **רייני (רעכיל)**, ילידת תרכ"ה. ד) בתם **טערעז**, ילידת תר"ל. <ד> בתם מרת **חי' ריזל**, נפטרה כ"ב אלול תשי"ג ומנו"כ בבודאפעסט, אשת הרבני **צבי דוב שלאנגער** מבודאפעסט, נפטר ה' סיון תרע"ט ומנו"כ שם. <ה> בתם **פאני**, ילידת תרל"ב.

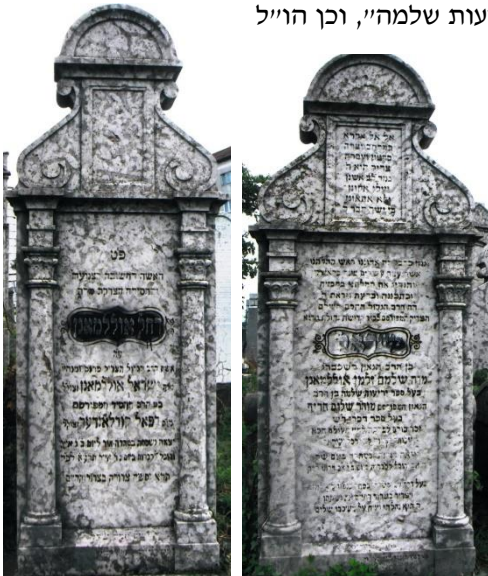
י) בנם הג"ר עוזר אולמאן זצ"ל מבעזדעד

יליד תקצ"ח לערך במאקאווא. בשנת תרכ"א נשא את מרת **עטיא שרה** ע"ה ילידת תר"ג לערך בת הרבני רבי **משה יעקב בלוס** ז"ל מבעזדעד. נפטר ביום כ"ד אדר תרנ"ח, ומנו"כ בבעזדעד. אשתו נפטרה ביום ו' אדר א' תרפ"ז, ומנו"כ שם.

צאצאיהם: (דור ג') א) בתם מרת **מינדל** ע"ה, ילידת תרל"ד בבעזדעד, אשת הרבני רבי **צבי הירש פריעדמאן** ז"ל ממאנדאק. נפטר ביום ו' ניסן תרצ"ה. אשתו נפטרה ביום כ"ו סיון תרצ"ג. ב) בתם מרת **רבקה** ע"ה הי"ד, ילידת תרל"ה בבעזדעד, בשנת תר"נ נישאה להג"ר **פנחס זעליג הכהן שווארטץ** זצ"ל הי"ד מקליינווארדיין בעל "שם הגדולים מארץ הגר" בן הגה"ק רבי **נפתלי הכהן שווארטץ** זצ"ל ממאד בעל "בית נפתלי", כתב תולדותיו של רבינו בהקדמת שו"ת "יריעות שלמה", וכן הו"ל קונטרס "דרוש לחינוך בית הכנסת בגייסינג" ממרן בעל יריעות שלמה. <נעקד"ה י' סיון תש"ד>

יא) בנם הגביר הג"ר ישראל אולמאן זצ"ל

פוי"מ וראש הקהלה בגראסווארדיין, יליד תר"ב במאקאווא. בשנת תרכ"ח נשא את מרת **רחל** ע"ה ילידת תרי"א בת הרבני רבי **רפאל קורלענדער** ז"ל מגראסווארדיין. נפטר ביום ח' אב תרנ"ט, ומנו"כ בגראסווארדיין. אשתו נפטרה ביום ג' אייר תרע"א, ומנו"כ שם.

צאצאיהם ילידי גראסווארדיין :

(דור ג') א) בתם מרת **אסתר** הי"ד, ילידת תרל"ג, אשת הרבני רבי **חיים זאב סג"ל טויבער** ז"ל מצעהלים-בודאפעסט.

(דור ג') ב) בתם מרת **מרים** הי"ד, ילידת תרל"ד, אשת הרבני רבי **יוסף שמואל בנימין** (ב"ר **עקיבא גינז**) **שלעזינגער** ז"ל מבדאפעסט >נפטר י"ג אדר תרצ"ג ומנו"כ במאטערסדארף.

(דור ג') ג) בנם הג"ר **שלמה זלמן אולמאן** זצ"ל, יליד תרל"ח. הו"ל עם אחיו ספר זקנו שו"ת "יריעות שלמה", ועליו הגהות בשם "בני ישראל" ע"ש אביהם. אשתו מרת **חיה גיטל** ע"ה בת הרה"ג רבי

יצחק ליב סופר
זצ"ל מדראהביטש
בעל "סופר מהיר"
בן מרן הכתב סופר
זי"ע. נפטר ביום
כ"ד ניסן תרע"ה,
ומנו"כ בגראס-
ווארדיין. אשתו
נפטרה ביום ער"ח
ניסן תרס"ג,
ומנו"כ שם.
>בזיווי"ש נשא את
אחותה מרת **ריזל**,
נפטרה בווען כ"ב
חשון תרצ"ח.

(דור ג') ד) בנם
הג"ר **יעקב אשר**

אנשיל אולמאן זצ"ל, יליד תרל"ח. הו"ל עם אחיו ספר זקנו שו"ת "יריעות שלמה", ועליו הגהות בשם "בני ישראל" ע"ש אביהם. נפטר ביום א' דר"ח תמוז תרס"ה, ומנו"כ בגראסווארדיין.

יב) בתם הרבנית מרת שרל קליין ע"ה

ילידת תר"ד לערך במאקאווא. בשנת תרכ"ו נישאה להגה"ק רבי **אליהו קליין** זצ"ל אבדק"ק האלמין יליד תר"ג לערך בן הגה"ק רבי **שמואל שמעלקא קליין** זצ"ל אבדק"ק סעליש בעל "צרור החיים" תלמיד מובהק של רבינו. נפטר ביום א' שבט תר"ע, ומנו"כ בהאלמין. אשתו נפטרה ביום כ"א כסלו תרפ"ב, ומנו"כ שם.

צאצאיהם :

(דור ג') א) בנם הרה"ג רבי **שלמה זלמן קליין** זצ"ל אבדק"ק גאווע, נפטר ביום י"א שבט תרע"ג.

רבי יעקב שלום קליין
אב"ד האלמין

(דור ג') ב) בנם הרה"ג רבי **יעקב שלום קליין** זצ"ל הי"ד אבדק"ק האלמין, יליד תרל"א לערך. בשנת תרנ"ה נשא את מרת **גיטל** הי"ד ילידת תרל"ו לערך בת הגה"ק רבי **משה צבי פוקס** זצ"ל אבדק"ק גראסווארדיין בעל י"ד רמה". רבי יעקב שלום נעקד"ה ביום ט"ו סיון תש"ד.

(דור ג') ג) בנם הרה"ג רבי **משה קליין** זצ"ל אבדק"ק רעטה ואח"כ דומ"ץ בגראסווארדיין ורב 'ביהכנ"ס לבית אולמאן' וחברה "פועלי צדק" בעל 'זכרון ש"י' וויקהל משה'.
>אשתו מרת **בילא אסתר** בת הרה"ג רבי **דוד** פרידמאן אב"ד צעהלים. נעקדו עקד"ה ז' סיון תש"ד.

(דור ג') ד) בנם הרבני רבי **שמואל שמעלקא קליין** ז"ל ממארגארעטין.

(דור ג') ה) בנם הרבני רבי **מאיר קליין** ז"ל ממארגארעטין, בנו הו"ל את ספר זקנם "יריעות שלמה" על יו"ד ח"ב.

(דור ג') ו) <בתם הרבנית **פעסיל** אשת> הרה"ג רבי **יוסף** (בי"ר **בנימין**) **הלוי לעוויא** זצ"ל אבדק"ק קיראלהאזא בעל "דברי יוסף" <נפטר ט' טבת תרצ"ה>.

(דור ג') ז) בנם רבי **אברהם קליין**, נפטר ג'א' טבת תרס"א.

(דור ג') ח) בתם הרבנית **רעכל**, נפטרה י"ד שבט תשי"ה ומנו"כ בבודאפעסט, אשת הרה"ג **יצחק אייזיק הלוי** האבערפעלד אב"ד סאבאטישט ולאחר מכן רו"מ

בבודאפעסט. נפטר כ"ו טבת תרפ"ד ונקבר בבודאפעסט, והועבר לבית החיים שומרי שבת בני ברק.

יג) בנם הרבני רבי יהודה אולמאן ז"ל מפילאדעלפיא

יליד תר"ד במאקאווא.

יד) בנם הרבני הגביר רבי יששכר אולמאן ז"ל מגראסווארדיין

יליד תר"ה במאקאווא. נפטר ביום כ"ח טבת תרע"ח, ומנו"כ בגראסווארדיין. אשתו מרת **רבקה** ע"ה נכדת ה'פנים מאירות', ילידת תרי"א לערך בת רבי **אברהם משה שטיינער** ז"ל, נפטרה ביום י"ג תשרי תרע"ד, ומנו"כ שם.

צאצאיהם ילידי גראסווארדיין: (דור ג') א) בנם הרבני רבי **אברהם משה אולמאן** ז"ל מגראסווארדיין, יליד תר"ל לערך. בשנת תרנ"ה נשא את מרת **לוטי** ע"ה ילידת תרל"ב לערך בת הרבני רבי **דוד שטראה** ז"ל מאייזנשטאט. נפטר ביום י' אדר תרצ"ו, ומנו"כ בגראסווארדיין. ב) בתם **רעכא (רעכיל)**, ילידת תרל"ב. ג) בתם מרת **פאני** ע"ה, ילידת תרל"ג, בשנת תרנ"ב נישאה להרבני הגביר רבי **מרדכי אפרים פישל ראטצערסדארפער** ז"ל יליד תרכ"ו לערך בן הגביר הצדיק רבי **יצחק אברהם ראטצערסדארפער** זצ"ל מפרעשבורג הני"ל. נפטר ביום ח' אדר א' ת"ש ומנו"כ בגראסווארדיין. ד) בנם הרבני רבי **שאלומון (שלמה זלמן) אולמאן** ז"ל הי"ד מדעברעצין, יליד תרל"ד. ה) בתם **מארי (מרים)**, ילידת תרל"ה. ו) בתם מרת **פראדיל** ע"ה, ילידת תרל"ז, אשת רבי **יחיאל געליס** ז"ל מגראסווארדיין. ז) בנם **איגנאץ ליב (יצחק יהודה ליב) אולמאן**, יליד תרל"ח בגראסווארדיין. ח) בתם **שערענא צירל**, ילידת תרל"ט. ט) בנם **שלום אולמאן**, יליד תר"מ. י) בנם הרבני רבי **מיקשא (מאיר) אולמאן** ז"ל מגראסווארדיין, יליד תרמ"ב. יא) בתם **רעזא**, ילידת תרמ"ג. יב) בתם **רוזא**, ילידת תרמ"ה. יג) בתם **אדעלע**, ילידת

תרמ"ו. יד) בנם הרבני רבי **ארתור (עמרם) אולמאן** ז"ל מגראסווארדיין, יליד תרמ"ח. טו) בנם הרבני רבי **רפאל אולמאן** ז"ל מגראסווארדיין, יליד תרמ"ט. טז) בתם (כנראה אחת הנזכרות למעלה) אשת הרבני רבי **שמואל צבי שווארטץ** ז"ל מגראסווארדיין. יז) בתם >מרת **אסתר חיה**, נפטרה י"ח אדר תרמ"ג (כנראה אחת הבנות הנזכרות למעלה, אשת הרבני רבי **משה שמואל קליין** ז"ל מגראסווארדיין.

טו) בנם הג"ר בנימין אולמאן זצ"ל מוואלקא

מו"ל ספר אביו "יריעות שלמה" על סוגיות הש"ס, יליד תר"ז במאקאווא. אשתו מרת **צילי** ע"ה בת הרבני **שלמה ראטשילד**. נפטר ביום כ"ב אלול תרצ"ג, ומנו"כ בוואלקא.

צאצאיהם ילידי וואלקא: (דור ג') א) בנם הרבני רבי **איגנאץ**

(יצחק אייזיק) אולמאן ז"ל משימלויא, יליד תרל"ה. נפטר ביום כ"ו סיון תרצ"ו. (ב) בנם הרבני רבי **מאיר אולמאן** ז"ל מסאטמאר. (דור ג') (ג) בתם **מארי (מרים)**, ילידת תר"מ. (ד) בנם הרבני **משה אולמאן**, יליד תרמ"א. <נפטר ח' תמוז תרפ"ג ומנו"כ בסאטמאר. (ה) בתם **רעזי**, ילידת תרמ"ג. (ו) בנם הרבני רבי **שלום אולמאן** ז"ל מקלויזענבורג, יליד תרמ"ג. (ז) בתם מרת **אסתר** ע"ה, ילידת תרמ"ו, אשת הרבני רבי **עזרא שטיינמעטץ** ז"ל מסאטמאר. (ח) בנם הרבני רבי **שלמה זלמן אולמאן** ז"ל מוואלקא, יליד תרמ"ו. (ט) בתם מרת **מרים** ע"ה, אשת הרבני רבי **מנחם מענדל שטיינמעטץ** ז"ל מסאטמאר אחיו של רבי עזרא הנ"ל. (י) בתם מרת **הערמינא (מינדל)** ע"ה, ילידת תרמ"ט, <נפטרה י"א אייר תרפ"ד ומנו"כ בסאטמאר. > אשת הרבני רבי **עוזר שטיינבערגער** ז"ל ממוזשאי. (יא) בנם הרבני רבי **אליעזר אולמאן** ז"ל מפישיטאן. <בן מרת **שבע**, יליד תרנ"ד לערך, נפטר א' שבט תרפ"ז ומנו"כ בפרעשבורג.

טז) בתם מרת בלומא ברוין-דראטה ע"ה

'באבעט' ילידת תר"י לערך במאקאווא. בשנת תרל"א נישאה להרבני רבי **יעקב ברוין** ז"ל יליד תקפ"ה לערך בזענטא. ובזיווג שני אשת הרבני הגביר רבי **צבי הירש דראטה** ז"ל מבולדווא. <נפטרה כ' אדר תרע"ח ומנו"כ בערמיהאלפאלווא.

בתם: (דור ג') <מרת **חי' שרה**, נפטרה כ' כסלו תרמ"ה ומנו"כ בערמיהאלפאלווא, אשת> הרבני הגביר רבי **עקיבא** (ב"ר **מרדכי עזריאל**) **פעלדמאן** ז"ל מערמיהאלפאלווא <נפטר י"ז ניסן תרנ"א ומנו"כ שם.

יז) בתם **צילי**, נפטרה ביום ט' אדר תר"ב, ומנו"כ במאקאווא.

*

בשו"ת "רבי עזריאל הילדסהיימר" (או"ח סי' צ"ד) מובא תשובה מהרה"ג רבי **שלום דייטש** זצ"ל דיין בק"ק פרויענקירכען, הכותב בתו"ד "**ראיתי קושיא פליאה בס' דברי ר"ש במס' פסחים דכ"ו מאת אבי זקני הגאון המפורסם החריף**". אבל לא ידוע האיך הוא נכד רבינו, וכאן המקור היחיד לזה. נולד בשנת תקפ"ז לערך לאביו הרבני רבי **יהודה** ז"ל ולאמו מרת **טאלצא** ע"ה, ונפטר ביום ג' אלול תרנ"ב, ומנו"כ בפרויענקירכען (ראה עליו בגליון "עלי זכרון", מס' 30, כ"ז טבת תשע"ז, עמ' נ"ג-נ"ז). אשתו הרבנית מרת **בריינדל** ע"ה.

בנם הרה"ג רבי **יהודה דייטש** זצ"ל דיין דק"ק מישקאלץ, יליד תר"ז לערך בפרויענקירכען. בשנת תרמ"א נשא את הרבנית מרת **הדסה** ע"ה ילידת תרט"ו בדיאנדיאש בת הגה"ק רבי **שרגא פייש פישמאן** זצ"ל רב ומגיד בפרעשבורג בעל "אור שרגא". נפטר ביום י"א ניסן תרנ"ה, ומנו"כ במישקאלץ. אשתו נפטרה ביום כ"ח טבת תרצ"ו, ומנו"כ בפרעשבורג.

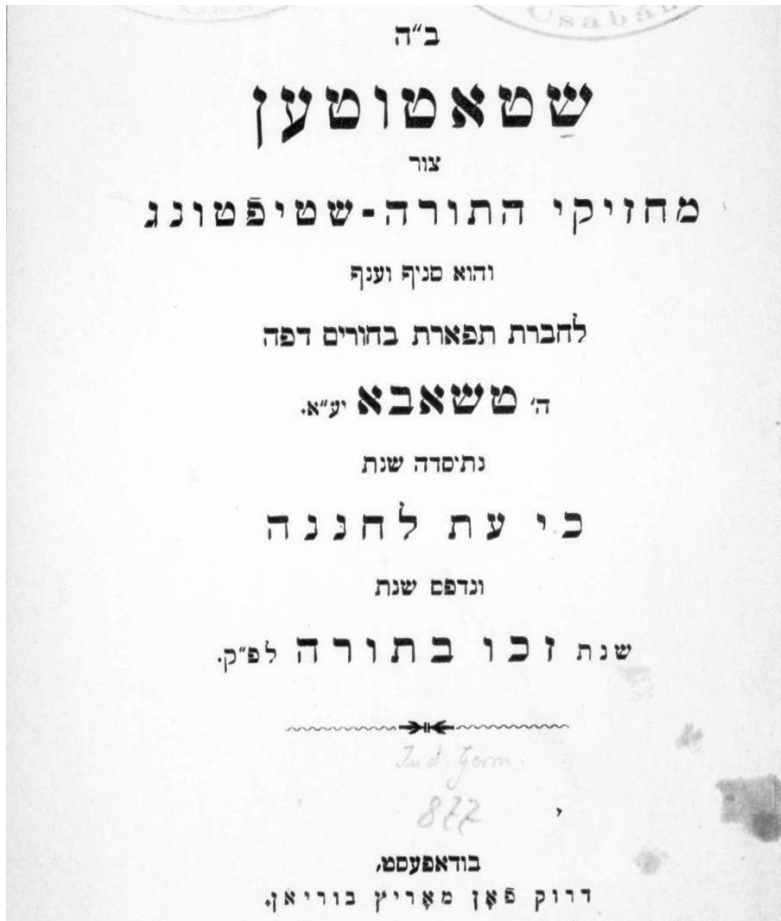
מאת נכדי רבינו בעל "דברי ר"ש" זי"ע

ישראל מנחם מנדל וידר, עמרם בנימין וידר

מכון 'לאקענבאך', בני ברק

**תקנות 'מחזיקי התורה' – 'תפארת בחורים' בה' טשאבא
עם המלצת האב"ד רבי יעקב יוסף גינז משנת תרמ"ג**

הרב בנימין שלמה המבורגר הפנה את תשומת לבנו לקונטרס נדיר ששרד בספריית פראנקפורט דמיין, ונדפס בבודאפעסט בשנת תרמ"ו, כולל תקנות חברת 'מחזיקי התורה' בהעיא-טשאבא שנוסדה בשנת תרמ"ג, וקריאה לנדיבי העם לסייע בעדה שתוכל להחזיק את תלמידי הישיבה בקהלת העיא-טשאבא, עם המלצה מראש הישיבה האב"ד רבי יעקב יוסף גינז בעל 'הרי בשמים'. הוא נתמנה לכהן ברבנות שם בשנת תרמ"ג, ומשנת תרנ"ב רבה של ביסערמין, בה כיהן עד לפטירתו ביום ה' ניסן תרפ"ה ושם מנו"כ. בסוף הקונטרס חתימת 'פנחס חיים רייזנער גבאי דבחורים', אולי זהה לזכר ב'עלי זכרון' 35 עמ' מד.

בעזרה.

אל אצילי בני ישראל רחמנים בני רחמנים גומלי
החסד, מהזיקי התורה ולומדיה, שלום רב מאת
אב הרחמן!

דיא היעזיגע ישיבה, וועלכע זייט פֿיעלען יאהרען אונ-
טער דער פֿאָרטערפֿליכען לייטונג של אדמ"ר נ"י אונד דורך
מיטוורקונג מילדטהאָטיגער הערצען תל"ת נושא פירות וואר
אונד איזט, זאז זיך פֿעראַנלאַסט, אויף גרונדלאגע צוועקמאָ-
סיגער שטאטוטען איינע היילזאמע אונד גאַטטגעפֿאלליגע
שטיפֿטונג אונטער דעם טיטעל "מהזיקי התורה" צו שטיפֿטען.
דער גרונד, דער אונס דאצו אנטרייבט, איזט פֿאַלגענדער:
וויר זעהען, דאס דיא לומדי התורה ליידער בכל יום ויום
הולכים ודלים, דיא דברים הנורים והחיצונים פֿערדראַנגען דיא
תורה'ק אימער מעהר אונד מעהר אין דען הינטערגרונד.
דיא וועזענטליכע אורזאכע היעפֿאָן איזט, ווייל דיא מאטערי-
עללען מיטטעל דען לומדי התורה צו זעהר מאַנגעלן. וויא
זאָלל איין אונבעמיטטעלטער פֿאטער, וועגן אויך יראת ד'
בלבבו וואריצעלט, זייגען זאָהן לתורתנו הקדושה ווירמען,
וועגן איהן דער געדאנקע קוועלט, דאס זיין קינד זיינע קאָסט-
בארע צייט הינדורך נור מיט חוזר על הפתחים צוברינגען
מיססען ווירד? אונד אויס דעמועלבען גרונדע איזט אויך דעם
וואָהלהאבענדען דאס לערנען דער תורה'ק גערינג געשאַטצט,
אונד אין דער טהאט איזט איינעם ארמען בחור אייסערסט
שויעריג, זיך אָהנע מאטעריעללע אונטערשטיצונג בתורה'ק

משלים צו זיין, כמאמר הז"ל „אם אין קמה אין תורה“. וועגן דער בחור ניכט דאס נאָטהיגע, ניכט איינמאל איין שטיקבען טראַקענעס בראָד האט, וויא קאָנן ער דיא תוה"ק בהתמדה לערנען? דיעזע איבערצייגונג האט אונס בעוואָגען אונד צוואר בהסכמת אמ"ו נ"י, דעססען אייפֿריגעס שטרעבען דאהין געהט, להגדיל תורה ולהאדירה, איינע שטיפֿטונג, וועלכע דיא תוה"ק מחזיק זיין זאָלל, צו גרינדען אונד איירע באַרמהערציגקייט אנצורופֿען.

שמעו אלינו וישמע אליכם ד'!

מאָנעט איהר עדלע פֿריינדע אונזערע אונטערנעהמונג בכל מה דאפשר אונטערשטיצען, ושכרם יהי גדול מאוד, וויא עס אים מדרש הייסט: זבולון לחוף ימים בסחורתו ויששכר בתורתו, זה וזה שותפים בעולם הזה ובעולם הבא! זבולונים בעשעפֿטיגונג וואר דאס האנדעלן, דעס יששכרים דינגענען אים צעלמע מיט דער הייליגען תורה, דא אבער זבולון דען יששכר מפרנס וואר, דאס ער אונגעשמאַרט אונד זאָרגענ- פֿרייאַעוסק בתורה זיין קאָננען זאָלל, געגנעסען זיא גלייכען טהייל אין עולם הזה אונד אין עולם הבא.

האָכהערציגע פֿריינדע!

דורך איירע אונטערשטיצונג ווערדעט איהר איינע דאָפֿפעלטע וואָהלטהאט אויסאיבען, ערסטענס להחיות לב נדבאים, ארמען אונד הילפֿלאָזען בחורים, דיא איהרע גאנצע צייט לתורה ולעבודה ווידמען, אונד דיא איינסט דיא שטיט-צען ישראלס אונד מחזיקי הדת זיין ווערדען, צור ערלאנגונג איהרעס עדלען ציעלעס פֿערהעלפֿען; צווייטענס תלמוד תורה בעפֿאַרדערן, דענן וועגן דער בחור דען דרינגענדען זאָרגען וועגען זיינער עקסיסטענץ ענטהאַבען זיין ווירד, זאָ ווירד ער

זיכער אין דער תוה"ק איממער מעהר אונד מעהר קונה
 שלימית זיין, אונד עם ווירד איינען יעדען „ירא אלקים“ אג-
 שפאָרנען, זיך דער תורה הקדושה צו ווייהען, והי' כמים לים
 מכסים, ואין לך מצוה גדולה מזו!

וויר זינד דאהער פאָן דער האַפּטנונג בעזעעלט, דאס
 יעדער, דער אונזערע ישיבה קעננט, אָדער דער זיא שילדערן
 געהאָרט, געוויס כפי אשר תשיג ידו אונזערע שמיפּטונג אונ-
 טערשטימען ווירד. ובזכות הנה לטובה ישקוף ד' עליכם,
 ימלא חפצכם ומשאלותיכם וישפע עליכם שפע ברכות ולתורה
 תזכו לגדל בניכם, ואנחנו נזכירה את שמכם לטוב וזכרונוכם
 לא ימוש מפניו מעתה ועד עולם.

אלה דברי כל בני ישיבה דק"ה

משאבא יע"א

ואלה דברי אמור"ר נ"י.

הקול קול יעקב יוסף לדבר על לב אח"בנ"י וראים
 ושלימים לעמוד לאח"עזר לתמוך ולעודר בחורי חמד ישיבתנו
 חיים השם, כי כונתם רצויה לשקוד על דלתי התורה, וכבר
 אמרו ז"ל „אם אין קמח אין תורה“, וכל המסייע לדבר מצוה
 כזו יתברך ממעון הברכות בשפע ברכה והצלחה והיום טובים
 וארוכים כי עין חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר: א"ד
 יודכם המדבר לכבוד התו"הק ולומריה ולמחזיקים בה!
 בעה"ח פה משאבא יום ה' נשא ל"ו למב"י
 תרמ"ג לפ"ק.

ה"ק יעקב יוסף גינס,

אב"ד דפה ק"ק הגיל והגליל.

I. קאפיטעל

צוועק דער שטיפּטונג.

1. ארטיקעל. דער צוועק דער מחזיקי התורה שטיפּטונג איז: א) דיא ארמען בחורים, דיא ביא אמ"ו ה"ה"מ"ג נ"י לערנען, וויא מאַליכסט מיט קאָסט צו פּערזעהען; ב) אין ערקראַנקונגס-פּאַללען ה"ו דען אונענטגעלעליכען גענוס דער מעדיקאמענטע דען הילפּלאַצן בחורים ציקאָממען צו לאַסען.

II. קאפיטעל

בייטריט דער מיטגליעדער.

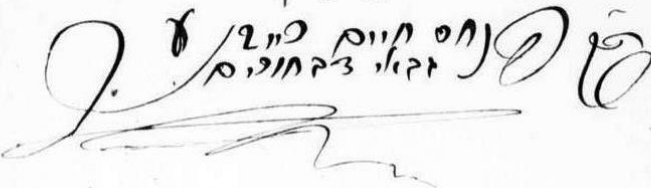
4. ארטיקעל. צום בייטריט צור מחזיקי התורה האט דאס מיטגליעד איינען מאַנאטליכען בייטראג, אונד צוואר, נאך אייגענעם בעלעבען צו ענטריכטען, וכל המוסף מוסיפין לו.
5. ארטיקעל. דאס אויפגענאָממענע מיטגליעד האט דאס פּאָן איהם געשפענדעטע מאַנאט-געלד אימער אן ר"ח אים פּאַרהיין געגען איינע קוויטונג פּערזעהען מיט דעם זעגעל של אמ"ו ה"ג נ"י אויסצופּאַלגען.

6. ארטיקעל. ווערדען דיא נאמען אללער מיטגליעדער אים הויפט-בוכע דער שטיפּטונג איינגעטראגען.

8. ארטיקעל. אים פּאַללע דעם הינשיידענע איינעם אינ-דווידואלס מאנשי מחזיקי התורה ה"ו וועלכער אין פּאַללעס יאהר דען "מחזיקי התורה" מיט מאַנאטס-בייטראַגען אונטער-שטיטצט האט, ווירד שלשים, וויא אויך אן זיינעם יאהרצייטס-טאגע לתיוקן נשמתו אים "בית המדרש" משניות געלערנט אונד קדיש דרבנן געזאגט; נור מוס עם וועגן זיך ה"ו אין זאָלכער פּאַללע עראייגעט, דעם גבאי אלוואַליך אנגעצייגט ווערדען, אונד צוואר, מיט אנגאבע דעם שטערבע-טאגעס, זיינעם אונד זיינער מוטטער נאמענס.

9. ארטיקעל. זאלכע מיטגליעדער יעדאָך, דיא דער
 מחזיקי התורה שטיפטונג מיט בעדייטענדער אונטערשטימ-
 צונג בייגעטראגען, געניעסען דאס רעכט, דאס איהנען לאהר
 אריכת ימיהם פאללע 11 מאָנאטע נאך דעם שיעור לערנען
 איינע איבליכע תפלה אונד קדיש דרבנן לתיקון נשמתם גע-
 זאנט ווירד, ודי יברך את עמו בית ישראל בהיים ארוכים,
 ושנים ברוכים, עד יעלו לציון מושיעים.

א מ ין

י"ז אדר"ב תשע"ט
 זקני צדקנים

הרב **יואל הירש**

מורשת חכמי אמעריקא

קרית יואל, ניו יארק

רבי ברוך הלוי ביליטצער - ניו יארק

בעלי זכרון האחרון (עלה 54 אדר א' תשע"ט) העתיק הרב שפיצר מודעה קצרה מעיתון בהונגריה מחודש ניסן תרפ"ז, בה מודיעים שבעיר ניו יורק נפטר לפני איזה שבועות הרב ר' ברוך הלוי ביליטצער בנו של הגאון רבי פנחס ביליטצער זצ"ל אב"ד סערענטש ומח"ס גבעת פנחס.

במחקרינו במכון מורשת חכמי אמעריקא על רבנים שפעלו וחיו עלי אדמת אמעריקא בשנות הבראשית קודם השואה, עמלו חברי המורשת לאתר פרטים על הרב הזה, וברצוני להעתיק הפרטים הידועים לנו עליו (ותשו"ח גם להעורך), שהתגורר בניו יורק שנים מספר, טרם פטירתו בדמי ימיו מוצאי שבת קודש, ו' שבט תרפ"ז. ובכן אבקש מהקוראים הנכבדים שיש בידם פרטים נוספים על הרב הזה, או על רבנים אחרים שהתגוררו באמעריקא בשנים קדמוניות, שלא למנוע טוב מבעליו.

במעליו יתנכר נער

ר' ברוך סג"ל ביליטצער נולד בעיר מונקאטש בשנת תרמ"ז (לפי רישום פטירתו בניו יארק בשנת תרפ"ז היה בן ארבעים שנה במוותו, וכמו"כ נזכר בהספד גיסו עליו שהיה בן ט"ל שנה בפטירתו) לאביו הגאון רבי פנחס סג"ל ביליטצער אב"ד סערענטש ולאמו הרבנית שרה רחל בת ר' לוי יצחק עסטרייכער ממונקאטש בן רבי יהונתן בנימין עסטרייכער אב"ד טשענגער. בבחרותו למדו הבחור ברוך יחד עם אחיו אפרים (לימים דומ"ץ בעטלאהן) אצל גיסם רבי אשר אנשיל מיללער אב"ד פעטראזשאני בעמח"ס לחם אשר וחי אשר ושא"ס, חתן אביהם אבד"ק סערענטש.

בשבת תחכמוני בעיר הקודש

כשהגיע לפרקו בערך בשנת תרס"ז (משוער, שהרי בתשובה מגיסו בשו"ת חיי אשר סי' ט' משנת תרס"ו עדיין נזכר בתואר "הב' המו"מ בתורה כה"ר ברוך ניי", ובסי' ל"ז שם בתשו' מפרשת ויחי תרס"ח כבר מסיים שהוא דושי"ת בב"ב היקרים שיחי) נשא ר' ברוך את מרת פיגא (ילידת טעמעשוואר תרמ"ט) בת ר' דוד מטעמעשוואר שבהמשך הימים עלה להתיישב בירושלים עיה"ק תובב"א. (על זהות חותנו של ר' ברוך מצאנו בספר גבעת פנחס שגיסו רא"א מיללער כותב שזו' פיגא היתה "בת הרבני הנגיד המהולל מוקיר רבנן ר"י דאנאט מעיה"ק ירושלים", אולם על מצבתה נחרת ששם אביה היה 'דוד' והדבר צריך תלמוד).

לאחר חתונתם התגוררו ר' ברוך וזוגתו בירושלים, ר' ברוך שימש שם במשרה כלשהוא בכלל עסטרייך-אונגארן (כנראה מתוארו בתשובת גיסו הנ"ל בספר חיי אשר סי' נט), ושם נולדו להם בנם הבכור רפאל בשנת תרס"ט, ובתם רעלא בשנת תרע"ה. בשבתו בירושלים עיה"ק נשא ונתן בד"ת עם רבו וגיסו הנ"ל וכן נמצא תשובה אליו מתקופת שהותו בירושלים מאחיו הגאון רבי אפרים בילליטצער דומ"ץ בעטלאהן בספרו יד אפרים (חלק הביאורים סי' ל"ח), בה מוכתר בתוארים חשובים כיושב בשבת תחכימוני בעיה"ק ירושלים.

בספר 'האיש על החומה' לתולדות הגאון רבי יוסף חיים זאננענפעלד זצ"ל מרא דארעא קדישא, משמע שבעת מגוריו בירושלים התקרב ר' ברוך בילליטצער למרא דאתרא הגרי"ח, ועל כך מסופר עובדא מעניינת שם (עמוד 208), שפעם אחת בעת שנסע הגרי"ח זצ"ל להשתטח על קברי האבות בחברון, התלווה ר' ברוך עם הקבוצה, ר' ברוך שנתברך בקול נעים ורגיש, הנעים את הנסיעה בקטעי חזנות על אם הדרך. בהגיעם לחברון עמדו להתפלל מנחה ור' ברוך נבחר לשרת כש"ץ לתפלת המנחה, וניצל את ההזדמנות בעריכת התפלה בכיבוד את ה' מגרונו, להנאת ולשביעת רצונו של הגרי"ח וקבוצתם. לאחר אמירת עלינו סבב ר' ברוך את פניו לעבר הקהל לראות אם יש מישהו שרוצה לומר קדיש יתום, ולפלא רמז לו רבי יוסף חיים שיאמר בעצמו הקדיש יתום. אם רבי חיים מצווה אין מהרהרים, על אף שידע בעצמו שהוריו חיים וקיימים באונגארן עמו"ש, אמר את הקדיש אחר עלינו כפי שנצטווה מפ"ק של הגאב"ד. בהגיעו הביתה מצא טלגרמה שהגיעה באותו היום שמודיעה לו על פטירת אביו הגאון רבי פנחס בילליטצער זצ"ל בעיר סערענטש (נפטר בדרי"ח אלול תרע"ג).

על אדמת נכר

מרשימת המהגרים לארה"ב עולה שר' ברוך ביקר בניו יארק בפעם הראשונה כבר בראשית שנת תרע"א, כנראה היתה ביקורו לטובת הכולל בירושלים. לאחר חזרתו לירושלים ומגורתם שם לכמה שנים, עברה המשפחה לאונגארן והתיישבו בעיר בעקש-טשאבא, שם נולדה להם בתם ציפורה בשנת תרע"ט.

בקיץ שנת תר"פ חזר ר' ברוך בילליטצער לארה"ב בפעם השנית, ר' ברוך עזב את אירופה מחוץ לא-הברה באיטליה על האניה שעזבה את איטליה ביום ג' תמוז תר"פ והגיע לנמל אליס-אילנד ביום י"ב תמוז תר"פ. בבואו לנוי יארק התארח בבית דודו ר' משולם פייש צבי גראס ז"ל בעמח"ס נחלת צבי ועטרת צבי, שהיה חתנו של זקנו אבי-אביו רבי עמרם ישי בילליטצער מסערענטש זצ"ל, על האדרעס 734 איסט 9 סטריט.

על סיבת בואו של ר' ברוך לנוי יארק אפשר לשער שבא בשליחות הכולל עסטרייך-אונגארן באה"ק כאמור לעיל, כמו שנראה מדברי הספד שנשא עליו גיסו ורבו רבי

אשר אנשיל מיללער ונדפס בספרו לחם אשר עה"ת (סעאיני תרפ"ט). בדבריו מקונן רבי אנשיל על "כבוד גיסי הרה"ג בתורה וי"ש מרבים חסיד מפואר מוה"ר ברוך סג"ל בילליטצער [בן ט"ל שנה] שהי' רב דכולל ארץ הקודש בעיר נעוויארק"

בקיץ תרפ"א עזבו גם אשתו וילדיו; רפאל, רעלא וציפורה את העיר בעקעש-טשאבא, ועלו על האניה נורדאם שעזבה את אירופה מחוף ראטטרדאם בהאלאנד בתאריך 20 אפריל, הספינה הגיעה לנוי יארק באחד במאי למספרם, והמשפחה הלכו בדרכם להתאחד עם בעלה ואביהם ר' ברוך. (יש להוסיף פרט מעניין, שברשימת הספינה, מסרה מרת בילליטצער שקרוב משפחתם בעיר מגוריהם בעקעש-טשאבא האחראי הוא אחד בשם זיגמונד מארקאוויטש.) בהתאחד המשפחה שבר' ברוך דירה עבור משפחתו, ועברו לגור על האדרעס 636 איסט 9 סטריט בניו יורק. ממפקד הצענוזס משנת תר"ץ (לאחר פטירת האב ר' ברוך) עולה שבניו יורק נולדו לר' ברוך וזו' עוד ב' ילדים (הבת ליליאן בשנת תרפ"ג והבן פנחס [פאול] בשנת תרפ"ד).

כתבי בני המחבר.

בפתיח נעוויארק. יע"א א' תשא תרפ"ד לפ"ק.

שלוש וישע רב לכבוד אחי גיסי הרב הגאון הגדול צ"ת בן של הדסים שלשלת היוחסין וכו' קצת מריה אשר אנשיל יהודא מיללער שליט"א האבדוק פטראוועני צ"ו.

כמים קרים על נפש פיפה ה' לי דצ"ק דברי צדוקים

קוצה סנדעמך קנבל פליך העללכה רנה ולקדרי חים טל כיק חלעזר הגהיק זיל ולסוילס לחור, כדי לפקות יזר לנעמחו הסוסרה, ומעיילח לנעמלך הענח יאסר, ולא חפיהה שזכות חנינו יעמוד לך ולזרעך עד עולם, ועם ענקסם פחסי' לך לצור צהוללות חסדוק, לכן חכמי בצורך כפי מעש יכולתי, ובדרך חכב חנקסך ספעמול לתדעיק בנעמך קח' קח' ח' עשעיל חסר רל"ף חל"ה לך סט. במ"ח ענינה דף ה' ע"ב. ח"מח, ח"ן צ"ן ספרים לתפילין ועזרות וכו', וספי' נעמך צ"ח יאסך דלח חסיד דתפילין ועזרות נכתבין טלח ע"ן הכתבו, עשליכ ספרים וכן ספי' חלעזרין דלח חסיד דקיס צבי עמוד לקעמ עשליכ דתפילין ועזרות, ובלג"ד על פי ע"ה ענללתי לתפילין ענעמך סח' ספרים דעתיסין לחו חיינו קיס לחלח צו ידי חונם כח"מס קיס ולקרות צו צניצור, דחורח צבי ספי' צלחיק, חלח צבוקס ספר להטלענד צו ח'ה נכתב צכל לשון, עשליכ דתפילין ועזרות חפי' צבוקס ח"ן נכתבין חלח צלחיק, ענעם דיס פלוגתה צניצין חס כותבין ענילה לחיטוק להטלענד צה ענילה חפי' לעיד כותבין פכיס צריכה עתהה צלחיק דחרי קולי לח נהגינן צ"י לכסוד ענילה וגם צעלר לשון פכיל, ועפתה לפ"ו ח"ן חתלהה לשון קושי', דספר כחם סעוה רק להטלענד צורחי לח צבי עמוד לפניה, וגם נכתב טלח ע"ן הכתבו, וצורו, דעה לפניה סייך צ"י חל חינו רק להטלענד. ועיד ח"גיה גרנר חמד דבר צעוה, חנה חולין די' ספי' סעוק' צדיח עולת כותי וכו' חל גזרו על פיתון כחילו חכלו צטר חזיר, וכן ספי' סעוק' דלענח לח עערה כחלוי חלח. ונח"ה לעיד לחרן עפע"ח צפי' יענין צעק' זו לקען דף י"ה צ"ב עעמין ק"י סעוק' קוכה כ"ה, ליל קולח לחינו יולל צענה טל טבל חיל עשום עתנינו, וחי' לחילענד היכח עחובלין כדרך טהלל חוכבן פקח ענה ועודו ציחה, ופרכינין צ"שן נעפסוקס קצור דינעלו זה ח'ה זה, ועמלנין עולת ח"ן ענילות זה ח'ה זה, ועפתה ח'ה דכ"ס חלוקור נכתב לעיד עעם כעיקר לחו לחוריחה, וליכח פנינים ויהי' יולח צו קע"ל לחינו יולח פכיל, ועפתה חמינה חיה כחן, דלגני פח כותי נכתב. נעמך ועודו, וקעיל דיוולח צו עשום ענה. והכני צה גיסק סעוקל עחסיקס הפנח' וסוקוריס חוערים יצרכך ה' וזכס לעמוד חכבן לחורים וכן סחי על סעריס צניח, ודסיח.

המ' ברוך הלוי בילליטצער בן המחבר רב בעיר הגיל.

הלכו בדרכם להתאחד עם בעלה ואביהם ר' ברוך. (יש להוסיף פרט מעניין, שברשימת הספינה, מסרה מרת בילליטצער שקרוב משפחתם בעיר מגוריהם בעקעש-טשאבא האחראי הוא אחד בשם זיגמונד מארקאוויטש.) בהתאחד המשפחה שבר' ברוך דירה עבור משפחתו, ועברו לגור על האדרעס 636 איסט 9 סטריט בניו יורק. ממפקד הצענוזס משנת תר"ץ (לאחר פטירת האב ר' ברוך) עולה שבניו יורק נולדו לר' ברוך וזו' עוד ב' ילדים (הבת ליליאן בשנת תרפ"ג והבן פנחס [פאול] בשנת תרפ"ד).

על משרתו של ר' ברוך בניו יארק עדיין לא מצאנו פרטים ברורים, גיסו בהספדו ובאחד מתשובותיו כותב עליו שהיה רב דכולל אח"ק בניו יארק, וכן ברישום פטירתו נמסר ששימש כ'ראב"י, וכן נראה מחתימתו על מכתב ששלח ביד גיסו הנ"ל עם גרגיר אחד מחידושי תורתו להדפיס בתוך ספרו של מר אביו, המכתב כתב ביום א' תשא תרפ"ד **בנעוויארק** יע"א וחותם א"ע הק' **ברוך הלוי בילליטצער** בן המחבר **רב בעיר הנ"ל**. (הנני מצרף את דבריו פה, למען תהי

למשמרת ולנייחא לעילוי נשמתו), אולם למעשה לא מצאנו קהלה בניו יארק בשם 'כולל ארץ הקודש' או כולל 'עסטרייך אונגארן', ואין אתנו יודע באיזה בית הכנסת בדיוק שימש ברבנות.

בעת מגורו בניו יורק מוצאים אנו את ר' ברוך מתכתב בשו"ת, ועוזר ותומך ביד גיסו רבי אשר אנשיל מיללער אב"ד פעטראזשעני – חתן אביו אב"ד סערענטש זצ"ל – להוציא לאור את ספרו של אביו 'גבעת פנחס' שי"ל בשנת תרפ"ה בסאעיני-סאטמאר, (בספרו עולמו של אבא מוסיף רא"א שגיסו ר' ברוך מניו יארק היה מי שהמציא לו את 'מרבית הוצאת הדפוס') וכך כותב גיסו הנ"ל בשער הספר:

הנה שפתי תבענה תחלה ותודה לבנו של המחבר כבוד גיסי הרב המאוה"ג יר"א מרבים מוה"ר **ברוך הלוי נ"י** בעיר נעוויארק, וכן לגיסו של המחבר כבוד דודי הרבני המו"מ בתורה איש חי ורב פעלים מוה"ר **צבי גראס נ"י** (הוא רבי משולם פייש צבי גראס בעמח"ס נחלת צבי חתנו של רבי עמרם ישי בילליטצער מסערענטש), ובניו היקרים והחשובים מוכתרים במו"מ מו"ה **חיים**, ה' **בנציון**, **דוד ומשה**, ומהו"ר **חיים יועץ אסטרייכער** ב"ג של המחבר יחי' [בן גיסו של המחבר ר' משה ארי' ב"ר לוי יצחק ב"ר יהונתן בנימין אסטרייכער אב"ד טשענגער] בעיר הנ"ל, אשר נדבה רוחם הטובה לתמכני בימין צדקם, בתמיכה שיש בה ממש להקל מעלי משאת הוצאת הדפוס, ה' יברכם עם כיוצא"ח ברב ברכות ושובע שמחות, וזכותו של הגה"ק המחבר ז"ל יגן עליהם ועל זרעיהם שבכל אשר יפנו יצליחו אכיה"ר.

נגדע הארז באבו

לדאבון לב המשפחה שבק האב ר' ברוך הלוי בילליטצער חיים לכל חי בדמי ימיו והוא רק בן ארבעים שנה. כפי שנחרת על מצבתו נפטר במוצאי שבי"ק אור ליום ו' שבט תרפ"ז, ונטמן ביום ב' שלאחריו על הביה"ח מט. חברון בניו יורק בחלקת קהל עץ חיים.

על מצבתו נחרתו השורות הבאות: פ"נ / איש גדול בתורה ותמים במעשיו / אהוב לה' ונחמד לבריות / מו"ה **ברוך הלוי בילליטצער** ז"ל / **בה"ג אב"ד סערענטש** / גזע שלי"ה הקדוש / ב"דמי ימ"ך איך נקטפת / ריעיתך וילדיך הרכים / ויגם בירושלים מר בוכים / כ"י אבדו כלי חמדה / ה'עדרך מקוננים משפחתיך / לנצח לא נשכח זכרונוך / ומעשיך הנעים ונפלאים / מליצו בעדך בצרור החיים / נפטר מוסק ו שבט תרפ"ז

מושי"ק ו' שבט תרפ"ז / תנצב"ה. (מה שנחרת שגם בירושלים מר בוכים עליו, אולי הכוונה למשפחת חותנו מירושלים, ומסתבר יותר שהכוונה לבני הכולל עסטרייך-אונגארן שנהנו מפעולותיו עבור הכולל)

זוגתו מרת פיגא נשארה באלמנותה וחינכה את ילדיה במיטב כוחותיה, לימים עברה לגור לאיזור בארא פארק בברוקלין שבניו יורק כנראה ממפקדי הצנזוס משנת תר"ץ (על האדרעס 5204 ניו יטרעקט עוו.) ושנת ת"ש (על האדרעס 50 1320 סטריט). מ' פיגא נפטרה בברוקלין ביום ה' כ"ה חשוון תש"ו.

על מצבתה כתבו אלו הדברים: פי"ג / אשה חשובה וצנועה, טובה וישרה / מרת פיגא בת דוד ע"ה / אשת המנוח החר"ף המפורסם בנ"ק מה ברוך הלוי ביליטצער ונפטרה כ"ה מרחשון שנת תש"ו פ"ג יומה אהה לפני בוא עתה ייבכו יאכלו עליה קרוב וגם רחוק ג'מלה חסד ועשתה הטוב והישר / אים רחמניה היתה, שומרת תורה וחוק / ביעלה איש נעלה עזבה בדמי ימיה / תיקפה וחזקה עצמה, לא רפתה ידה / ד"ר נשים עדינות היה לה כל ימי חלדה / תנצב"ה

צאצאיהם: בנם רפאל הלוי ביליטצער נולד כאמור בירושלים בשנת תרס"ט, לימים נשא את שינדל בת ר' יוסף (פריעדמאן) גם היא ילידת אונגארן והתגורר בברונקס, שם ניהל מסחר ובית חרושת לבגדים ומזרונים, והיה פעיל בענייני הכלל, בצרכי ציבור וגמילות חסדים, נפטר ג' ניסן תשמ"ו ונטמן ביחד עם זוגתו (נפטרה ו' סיון תשס"ה) על יד אביו. [להם שתי בנות בת אחת נישאה ליהודה מנסבך והשניה לצבי גאסטווירטש]. הבת רעלא נישאה בניו יארק בשנת תרצ"ה לאחד (מורעל) בן דוד לערנער (זו' חנה לבית שיף) וכנראה עברו לגור לעיר נוארק, שבניו זשערסי. הבת ציפורה נישאה ליעקב לעווין (נפטרה בשנת תשס"ג). הבת ליליאן נישאה בניו יארק בשנת תש"ג ליעקב כ"ץ-שעכטער. הבן פנחס נשא בשנת תש"ז בעיר לאס אנזשעלעס את אסתר (עסטעלא) וואלק.

בשולי דגליונא: בהקדמת רא"א מיללער זצ"ל בשער הספר גבעת פנחס, נזכרים גם דודו רבי משולם פייש צבי גראס מניו יארק בעמח"ס נחלת צבי ובניו – תולדותיו ופרטים עליו אולי נעלה על הכתב אי"ה בהמשך - ובן גיסו של המחבר ר' חיים יועץ אסטרייכער מניו יארק.

אמרתי לצרף כאן תמונת מצבתו של ר' חיים יועץ הנ"ל שקבלתי מר' אהרן פעדער שיחי' מחברי

המורשת, בצמוד למצבת זוגתו מרת פעריל בת ר' מאיר ע"ה, בעיר ניו יארק.

הב' ישראל מנחם מנדל וידר

בני ברק

כתבי סמיכה לשו"ב רבי יקותיאל דוב געווירץ מטעט

השו"ב הגי"ר **יקותיאל דוב געווירץ** זצ"ל הי"ד נולד בשנת תר"ל לאביו הרבני רבי **משה געווירץ** ז"ל שו"ב בקאצקוי במחוז זיבנברגען (כהיום ברומניה). רבי משה נמנה בין תלמידי רבי שמואל שמעלקא קליין אב"ד סעליש בעל 'צרור החיים'. נפטר

ביום ב' דר"ח מנחם אב תרע"ו ומנו"כ בקאצקוי. וזה נוסח מצבתו (תשו"ח על צילומי המצבות להר"ר משה יונה וויינגארטן בלייקוואוד): "פ"ינ / איש תם וישר הלך תמים / ירא אלהיו כל ימים מו"ה / **משה** / עבד ד' בן מו"ה **יקותיאל דוב** / אור ליום ב' ראש החודש] / מנחם אב שנת ת'רע"ו / תנצב"ה".

זוגתו מרת אסתר שרה לבית שמעון אף היא קבורה בקאצקאוי, נוסח מצבתה: פ"ינ / אשה ... המהוללה / זאת אבכה יומם ולילה / בקול מר נהו ויללה / על אשה מ' אסתר שרה / בת כ"ה שמחה דוד ז"ל נאספה [ל'] אדר ראשון / ...

עוד מצאצאי רבי משה: (א) הגי"ר **שמואל געווירץ** זצ"ל שו"ב במאטערסדארף מח"ס "הוראת שעה" (ס. וואראהל תרס"ו).

נולד בקאצקוי בשנת תרט"ו. תלמיד הגה"ק בעל המעגלי צדק מדעעש. חתן רבי משה יהודה הכהן מלעווא. נפטר י"ב אדר תרפ"ח ומנו"כ במאטערסדארף. (ב) הגי"ר **שלום געווירץ** זצ"ל שו"ב במאראש-וואשארעהלי, נפטר י"ד כסלו תרצ"ו ושם מנו"כ. (וראה עוד בסוף המאמר). (ג) רבי **שמחה דוד געווירץ** ז"ל במאראש-אויוואר, שם התגורר עדין בשנת תשכ"א.

רבי יקותיאל דוב למד אצל ה"לקוטי חבר בן חיים" אב"ד שוראן, ה"מטה נפתלי" אב"ד פעטשי-ניידארף ואצל ה"שבט סופר" אב"ד פרעשבורג, שאף העניק לו לפני נישואיו בשנת תרנ"ד 'כתב מורנו' (ראה להלן). ביום כ' אב תרנ"ז נשא את מרת **דבורה** ע"ה בת הרבני רבי **יהושע גאלדשטיין** ז"ל מסערדאהעלי [בנו של הגי"ר עזרא צורף רב"ד סערדאהעלי וחתנו של הגי"ר אהרן שמואל אסאד אב"ד סערדאהעלי]. עוד בבחרותו שימש כשו"ב ומו"ץ בק"ק נעדיעד (עדין בשנת תרנ"ט), משם עבר לאודוואר (בשנת תר"ס), ולאחר תקופה קצרה נתמנה בטעט (כבר בשנת תרס"א),

ואף שימש כיבעל תפילה ויבעל קורא. נעקד"ה ביום כ"ג סיון תש"ד באוישוויץ. זוגתו מרת דבורה נפטרה ביום ב' ניסן תרצ"ט ומנו"כ בביה"ח האורטודוקסי בפעסט. צאצאי רבי יקותיאל דוב: (א) בנם רבי **עזרא געווירץ** יליד תרנ"ט, נפטר בברוקלין אור ליום י"ג חשון תשכ"ד ומנו"כ בבני ברק. (ב) בנם רבי **נפתלי געווירץ** הי"ד יליד תר"ס באודווארד. מלמד דרדקי בטעט. נעקד"ה. (ג) בנם רבי **חזקיה פייבל געווירץ** יליד תרס"ב. גר בבני ברק. נפטר ביום ח' שבט תשל"ט ושם מנו"כ. (ד) בנם הב' **יהודה געווירץ** יליד תרס"ד לערך. נפטר בבחרותו י"ח אדר תרפ"ב ומנו"כ בטעט. (ה) בנם רבי **אהרן שמואל געווירץ** יליד תרס"ו. גר בברוקלין, מו"ל 'יחידושי ראשבי"ד אש דת' לזקנו רא"ש אסאד. נפטר ביום ד' כסלו תשס"א ושם מנו"כ. (ו) בנם רבי **שמחה בונם געווירץ** יליד תרס"ז. בזיוו"ש חתן רבי עזרא מנחם גולדשטיין אב"ד באלאטאן-פירעד. גר בברוקלין. נפטר ט' שבט תשס"ג ושם מנו"כ. (ז) בנם רבי **מאיר געווירץ** יליד תרס"ט. גר בבני ברק. נפטר כ"ז שבט תשנ"ב ושם מנו"כ. (ח) בנם הגה"צ רבי **יונה געווירץ** יליד תרע"א בטעט. דומ"ץ קה"י בווען. נפטר כ"ט סיון תשכ"ו ומנו"כ בבני ברק. (ראה עליו ב'קהילות אוסטריה' עמ' 252). (ט) בנם הב' **מרדכי געווירץ** הי"ד, יליד תרע"ב בטעט. נעקד"ה י"ד אייר תש"ה. (י) בתם מרת **אסתר שרה** [ילידת תרע"ה. נפטרה ה' ניסן תשס"ט ומנו"כ בהר הזיתים] אשת הג"ר **בנימין חיים שטיינער** ראש ישיבה בישיבת נייטרא במאונט-קיסקא ובישיבת חוג חת"ס בבני ברק. מח"ס "בירורי השיטות". נפטר ח' שבט תשמ"ח ומנו"כ בהר הזיתים (ירושלים. יא) בתם מרת **יהודית** [ילידת תרע"ו. נספתה בתאונת אירון ביום כ"ח שבט תש"כ ומנו"כ בבני ברק] אשת רבי **מנחם דוד הלוי ריינר**, נפטר בברוקלין כ"ח תמוז תשנ"ה ומנו"כ בבני ברק. (יב) בתם מרת **שיינדל** [נפטרה בשנת תשע"ו] אשת רבי **יוסף יהודה וועבער** בברוקלין. נפטר כ"ב אלול תשנ"ג. (יג) בתם מרת **פראדל** [ילידת תרפ"ב. נפטרה י"א תמוז תשס"א ומנו"כ בפתח תקוה] אשת רבי שמואל הופמן. גר בבני ברק. נפטר ה' טבת תשס"ז ומנו"כ בפ"ת.

[עוד לתולדותיו וצאצאיו ראה בקונטרס 'תורת עזרא - תולדות עזרא' בעריכת הרב שלמה ווייס (מכון זכרון תשס"ז) עמ' 60-71. שם גם דמות דיוקנו של רבי יקותיאל דוב ואביו].

*

בארכיון בעיר אייזנשטאט [וצילומם נמצא ב'ארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי' בירושלים. תודתנו נתונה להם על רשות הפרסום] נמצאים בתיקים מיוחדים אוסף מכתבים של שובי"ם שהציעו את עצמם לשמש כשובי"ם בקהילות צעהלים וקאבערסדארף, ואף צירפו בדרך כלל תעודות והמלצות מרבנים ושובי"ם. על האוסף מקהילת צעהלים ראה בספר "קהלת צעהלים וחכמיה" שי"ל ע"י מכון 'זכרון'.

אנו מפרסמים כאן 'העתקים' מ'כתב מורנו' ומכתבי שחיטה מרבני ארץ הגר שניתנו לרבי **יקותיאל דוב געווירץ**, שצירפם לבקשתו להתקבל למלאכת השו"ב בקהילות

צעהלים וקויבערסדארף. - באוסף גם נמצא מכתב הפניה מרבי יקותיאל דוב לקהילת צעהלים שיאותו לקבלו למלאכת השו"ב. המכתב הוא בלשון אידיש-דייטש ותורגם ע"י מרת חיה בתיה מרקוביץ :

לכבוד ראשי הקהל הנכבדים,

בנוגע למכרז שפירסמו פרנסי הקהל הנכבדים, מרשה לעצמו החתום מטה להציע את שירותיו למשרת בעל תפילה ושו"ב, שהתפנה בקהילתכם היקרה. הנני בעל הכישורים הדרושים. נימוקי :

זה שלוש שנים אני מכהן בקהילה כאן בתור ש"ץ מ"ץ לשביעות רצון כולם ב"ה. מלבד שיש לי ניסיון מעשי בשחיטות ובדיקות, אני ב"ה גם בעל קול חזק ונעים ובעל הכישורים הטובים ביותר על מנת לעבור לפני התיבה ולתפקד כבעל קורא.

ההעתקים המצורפים של מכתבי הגאונים וצדיקים יוכיחו את כישורי ואת התנהגותי המוסרית. ברצון אהיה מוכן לשאת בפניכם דרשה לניסיון. אני רק מבקש

להודיע לי כמה ימים מראש, ואהיה מוכן להציג בפני ראשי הקהל הנכבדים את תעודותיי הרשמיים באופן אישי.

לבסוף אודיע שאני נשוי זה שנה אחת. הנני נשאר בהכנעה ובכל הכבוד הראוי, עבד ל... קדוש

הק' יקותיאל דוב געווירטץ פה נעדיעך

Gewürtz Bernath - Negyed Nyitra M.

תעודת 'מורינו' מה'שבת סופר' מפרשבורג

כתב תעודה ואמרי שפר לתלמידי הבחור המופלג ברק השנון יפ"ת חו"ש כ"ה יקותיאל דוב געווירץ שיי שלמד שנה כאן יותר משלש שנים שווים לטובה מתוקנים וכל זמן ועת שהיה פה הלך בדיבוק חברים הגונים לא פג טעמו וריחו לא נמר, לא פנה לרהבים עמד בשקידת בין כותלי בית מדרשנו בין שאר חברים תלמידים

תלמידי הציני שיהיה פונקציוני!

בשנת תשס"ט אף אין אנו מתעוררים ונעשה היה אצלנו גרועות פונקציוני
הואיל ויש צרכנים צורכיהם של כמחצית מהן אין זמנה וזמנה
במקרה תוארנו כל טעם אנו שם בסתם יש צרכן זמנה
אין ב"ה תעשה נתיבות פונקציוני ביה"ט שיהיה שיהיה פונקציוני
אנו צריכים שם פונקציוני פונקציוני
היה צריכה בין אנו אין ב"ה תעשה פונקציוני פונקציוני
אנו זמנה אנו ב"ה פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני
ובקשר פונקציוני בין פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני
ב"ה פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני
במקרה פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני
פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני
ב"ה פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני
פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני
פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני
פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני פונקציוני

Gewürtz Bernath
Nyitra M. Negyed

מקשיבים לקולנו להעיר אוזן בלימודים לשמוע שיעורין כסדרן וכהלכתן ונפשו אותה ויעש לקנות חכמה ודעת וחפץ ה' בידו הצליח וגם עשה פרי תנובה על דעת קדושים ולמצוא דברי חכמות וחידותם להשכיל ולפלפל בדבריהם ולפי רב השנים ירבה מקנתו בכל זקנה וקנין של תורה וכעת שהוא הולך ושב מישבתנו לבית אבותיו אמרתי להגיד לאדם ישרו וכאשר יתקשר בקשר עליון לאורייתא ויגיע ליום ראש שמחתו יקראו אותו לכל דבר שבקדושה בני כנפי דעשרה בשם **מורנו** וישכיל ויצליח בכל דרכיו ומעשיו הכ"ד פה פרעסבורג א' לנשי"א תרנ"ד לפ"ק

הק' **שמחה בונים** בה"ג מהראשב"ס

תעודת מהרא"ש אסאד מסערדאהעלי

כתב יושר דברי אמת שה"ה הרבני המופלג בתורה וביראה טהורה מוכתר בנימוסין הודו כזית רענן בקילוסין ריח לו כלבנון חרוץ ושנון כש"ת מו"ה **יקותיאל דוב געווירץ** נ"י והוא תלמיד מובהק מיד"נ הרב הגאון המפורסם דק"ק פרעסבורג נ"י ושם אסף מלא חפנים ברוחו פי שנים וכל דרכיו מול בית אל פונים וכל דרכיו בהשכל ובדעת נכונים, והוא תמים עם ה' וב"א ויראת ה' אזור במתניו ואחרי אשר נתן עיניו ולבו ללמוד שחיטות ובדיקות אצל שוחטים מומחים ומפורסמים כאשר יעידון ויגידון עליו מכתבי תעודותיו ועמד גם לפני על אבן הבוחן וסר סכיניו לפני וראיתי שהוא איש מהיר במלאכתו ומצאתי בו את שאהבה נפשי שהוא שוחט ובודק מומחה וכח חושו חזק להרגיש כל פגימה דקה מן הדקה ובדינים מאד נעלה והמה שגורים בפיו ויודע להשיב על כל פרק ופרק תשובה נכונה ומספקת כדת וכהלכה וכבר שימש בישיבות וקהלות תחת רבנים צדיקים ומפורסמים וכולם נתנו מידיהן על תומתו וישרותו ונוסף לזה התאזר בהדר והוד כי יש לו קול נעים זמירות לעבור לפני התיבה ולרנן זמירות ישראל ולא נמצא עולה בשפתיו לכן גם ידי תיכון עמו ליתן לו רשות והורמנא על שחיטות ובדיקות ולברך על הזבח שור ואיל לטבוח תור ויונת השובך עם שה וגדי ואילי הסבך ולהלל לאל שיר ושבח ותהי לו זאת למשמרת למען האמת בלתי נעדרת וכל נפש היפה יוכל לאכול משחיטתו בלי פקפוק וחשש יען כי לבי על דבר אמת רחש דברי המדבר לכבוד האמת פה סערדאהעלי עש"ק פ' שופטים תרנ"ז

הק' **אהרן שמואל** בהה"ג מוהר"י אסאד זצוק"ל חופ"ק

תעודת ה'מענה שמחה' ממאטערסדארף

הנה בא לפני ה"ה הב' המופלג בתורה וביראה חו"ש כמו"ה **יקותיאל דוב געווירץ** נ"י וראיתי בידו תכריך כתבים שהוא איש יקר ונכבד למד היטב וגם בדיני שחיטות ובדיקות בקי בטוב והוא אומן ומהיר במלאכת הקודש ויען אני טרוד מאוד והוא אף לדרכו לילך לאחת הקהילות אמרתי ליתן בידו כתב זו כי מצא חן בעיני ואי"ה

בבואו הנה אעמיד אותו על כור הבחינה ואקוה כי יעמוד היטב בנסיונו כ"ד הכו"ח מאטטערסדארף חודש אלול תרנ"ה

הק' שמחה בונם בלא"א מוה"ג מו"ה שמואל עהרענפעלד זצ"ל

תעודת ה'ילקוט הגרשוני' מלודאש

בעה"ת יום א' לס' בעבור ישמע העם בדברי עמך תרנ"ח לפ"ק המוכ"ז ידידי חביבי הרבני המופלג בתורה וביראה החרוץ ושנון מוכתר במעלות ומדות טובות כש"ת מה"ו **יקותיאל דוב געווירץ** נ"י שו"ב דק"ק נעדיעד יע"א אשר כבר נסיתיו בדיני שחיטות ובדיקות לפני איזה שנים וסמכתי ידי עליו ונתתי לו כתב קבלה על ג' שנים ועתה בכלות הזמן הנ"ל ידי תכון עמו זרועי תאמצנו מחדש ופנים חדשות באו לכאן להעיד עליו כי הוא איש ירא אלקים מרבים ושו"ב מומחה ומוסיף והולך בתורה וביראה וידוע מה שאמרו חז"ל [פסחים ט' ע"א] חזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן על כן יכול כל איש ישראל לאכול משחיטתו בלי שום חשש ופקפוק כלל ולראי' בעה"ח פק"ק מאראש לודאש יע"א

גרשון הק' שטערן חונה פה והגליל יע"א

תעודת מהרא"ל טרוטצער מש' סעליצע

הנני מעיד בעדות נאמנה כי המכ"ז ה"ה התורני היקר המו"מ בתו"י מה"ו **יקותיאל דוב געווירץ** נ"י שוחט ובודק וש"ץ דק"ק נעדיעד בגליל שלי זה שלוש שנים רצופות הוא משמש שם במשמרת הקודש הזה וכולן שווין לטובה ומצאתי את שאהבה נפשי בו כי כל פעם שהראה לי סכיניו מצאתי טובה ויפה כי זרועו מושלה לו להרגיש בפגימה דקה מן הדקה וגם לרבות כי הוא מאוד נעלה בדינים כי הפוסקים הם שגורים בפיו ועוד בו יתר שאת כי הוא מוסמך מכבר מרבנים גדולים שיח' להורות בדיני וושט וצוה"ג וגם מוצא חן בעיני כל העדה כי הוא שרת בקודש באמונה שאמת וצר לי מאוד כי רוצה לעזוב את מקומו כי לא בכל יום מתרחיש ניסא למצוא שו"ב כזה שהוא מושלם בתורה ויראת ה' היא אוצרו אמנם כי חשקה נפשו לנטוע אהלו בקהלה אשר ראוי ויאות לו לא אמנע טוב מבעליו להעיד עליו כל הנ"ל להגיד ישרו ותומתו לפני כל ואקוה שבכל מקום אשר יספחהו על משמרת הקודש ישמחו ויתענגו בו כי זביחתו זבחי צדק כ"ד הכו"ח באמת פה שאק סעליצע יום א' כ"ח חשוון תרנ"ט לפ"ק

הק' אברהם ליב טרוטצער רב דק"ק הנ"ל

תעודת דיני פרעשבורג

למראה עינינו מכתבים מרבנים גדולים מופלגים בתורה ויראת ה' יעידון ויגידון על הרבני המופלא ומופלג בתורה וי"ש כש"ת מה"ו **יקותיאל דוב געווירץ** נ"י שהוא

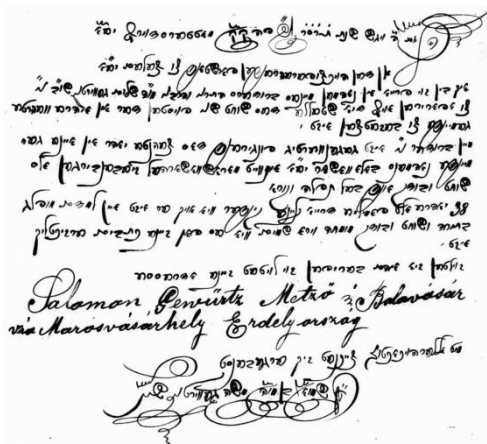
כעת שו"ב דק"ק טעהט יע"א שהוא שוחט מומחה ובקי ונעלה בדינים בידי עסקניות בבדיקת פנים ובהשחזה וי"א מרבי' מושלם במעלות ומידות גם שוחטים מומחים דפה נ"י יתנו עדיהם עליו בכל ענינים הנדרשות לשו"ב ע"כ אף ידינו תכון עמו שהוא כדאי לקרבו אל המלאכה מלאכת שמיא ולא תארע תקלה חו"ש על ידו בעה"ח פה פרעסבורג תרס"א לפ"ק

הק' דוד ניימאן ראב"ד דפה
הק' ליב פריעדמאן דיין דפה

*

באוסף הני"ל מקהילת צעהלים שרד גם מכתב המלצה מאחיו של רבי יקותיאל דוב, ה"ה רבי שמואל געווירץ השו"ב במאטערסדארף הקרובה לקהילת צעהלים, עבור אחיו-אחיהם רבי שלום געווירץ שיאותו לקבלו למלאכת השו"ב. המכתב הוא באידיש-דייטש ותורגם ע"י מרת חיה בתיה מרקוביץ :

ב"ה יום ה' ויגש שנת תרס"ב(?) לפ"ק פה ק"ק מאטטערסדארף יע"א
אל ראשי קהילת צעהלים הנכבדים יע"א

ארשה להגיש בקשה בשם אחי התורני והרבני מו"ה שלום געווירטץ שו"ב נ"י לקבל את משרת השוחט השני בקהילתכם הנכבדה.

אחי נ"י מכהן כעת זה השנה העשירית בקהילה ששמה הוא באלאוואשאר יע"א הסמוכה למאראש-וואשארעהל, טרנסילבניה בתור שוחט ובודק וכן בתור בעל תפילה וקורא.

בן 38, משפחה, שלושה ילדים קטנים. הוא גם למדן מופלג בתורה ושוחט ובודק מומחה ירא שמים, כפי שניתן לראות בכתבים שלו.

אם תקבלו אותו כתובתו היא :

Salomon Gewürtz Metzö Balavasar via Marosvarahely Erdely orszag

הנני חותם בכל הכבוד הראוי ובהכנעה

הק' שמואל בן מו"ה משה געווירטץ שו"נ

הרב ניסן ווייס
מאנסי נ.י.

הרב מצעהלים (ב)

לתולדות הגאון רבי לוי יצחק גרינוואלד זצ"ל

מאמר שני - מעת עלותו על כס הרבנות בצעהלים ועד עזבו את אדמת אירופה

את המאמר הראשון על רבינו הגה"ק מצעהלים - מימי עלומיו ועד עלותו על כס הרבנות בצעהלים - פרסמנו בעלה 50. על תקופת רבנותו בצעהלים ראה עוד ב'קהלת צעהלים וחכמיה' (מכון זכרון, בני ברק תש"ס) עמ' 206-214, שם גם צילום 'כתב הרבנות' שמסרה קהלת צעהלים לרבינו.

ביום ה' כסליו תרצ"ב נבחר רבינו לשמש ברבנות העיר צעהלים, העיר צעהלים כבר זכתה ששימשו בו רבנים ממשפחת גרינוואלד, כ"ק מרן הקרן לדוד זצוק"ל דוד

הרב מצעהלים בצעירותו

רבינו [אחי כ"ק מרן הערוגת הבשם] שימש שם ברבנות משנת תרס"ז עד שנת תרע"ב, שאז נתקבל לשמש ברבנות של העיר אויבער-ווישאוו, ובמקומו נתמנה בן אחיו [אחי רבינו] כ"ק מרן הויגד יעקב זצוק"ל ששימש שם ברבנות עד לשנת תרפ"ג, שאז נתמנה לשמש ברבנות של העיר באנפי-הוניאד, ובמקומו נבחר הרה"ג ר' יוסף

אלימלך כהנא זצוק"ל ששימש שם ברבנות עד לשנת תרצ"א שאז נבחר לשמש ברבנות העיר אונגוואר למלאות מקום כ"ק הרה"ג ר' אברהם יוסף גרינוואלד זצוק"ל חותן רבינו.

כשהתפנה מקום הרבנות בק"ק צעהלים נתנו עיניהם ברבינו שיואיל לקבל את עטרת הרבנות, ולכן בשבת קודש פרשת וירא עשה שם את השבת עם בני הקהילה, וכה אמר בתוך הדרשה שדרש (דרשה קיי"ט) [שם נדפס: דרוש מלפני קבלת עטרת רבנות בצעהלים יצ"ו תרצ"ג לפ"ק, ולכאורה צ"ל תרצ"ב]:

...הנה הקהלה הקדושה דפק"ק בקשו ממני שאשבות אצלם על שבי"ק, יען שהם נותנים עיניהם לכבד אותי בעטרת הרבנות, ובהשקפה ראשונה עלה על לבי להשיב אחר פניהם מחמת שני טעמים, א' הלא אמרו בגמרא אפי' ריש גרותא משמיא מוקמי ליה, ואם הוא מן השמים אזי יהי' הדבר אפי' בלתי הכנה זו. כתיב שום [תשים] עליך מלך אשר יבחר ד"א בו. ולכאורה הוא תרתי דסתרי, דמקודם אמר דאתה תשים, ואח"כ אמר שהשי"ת יבחר בו.

אבל הדבר פשוט דלעולם מן השמים בוחרים את האיש, רק העם נותנים עליו את הנזר מלוכה והם שלוחי דרחמנא, וה"ד שום תשים עליך מלך, אבל השי"ת יבחר בו לא אתה,

רק אתה תשים עליך את אימתו עליך. כתיב לב מלך ביד ד', דבכל דבר יש ברירה ובחירה ביד האדם לבחור לעצמו הדרך, אבל בענין מינוי מלכים ושרים אז אין לבו מסור בידו רק ביד ד' והוא מטה את לבו איזה מלך או איזה שר יבחר, וא"כ הכנה הנ"ל הוא ללא צורך, ועוד אחרת שאין שום תועלת בהכנה הנ"ל, הלא בשבת א' שהוא שם ואינו מנהיג ברבנות עוד, מזה א"א לשפוט אם הוא ראוי ומוכשר להנהיג את הקהלה כראוי וכנכון, אשר זה כל מגמתו וכל עבודתו של מנהיג הצבור, לא לבד שידרוש דרשה טובה, כי זה הוא טפל, העיקר הוא שישגיח על כל עניני הקהלה שיהי מתנהגים עפ"י תוה"ק וכדומה, וזה א"א לידע בשבת א' ועוד איך אפשר לסוחר להחזיק עצמו בבחי' כזה שהוא מבין על רב, אם הוא ראוי להנהיג הקהלה, הלא זה אינו מסחר שלו, וכל סוחר אינו מבין אלא על ענין סחורתו, או אם סוחר כמותו הוא סוחר טוב ומבין לנהל את מסחרו, ורב הוא מבין ג"כ על רב אחר אם הוא ראוי ויודע להנהיג הקהלה כי הוא מסחרו, ובה יש לו ידיעה ושימוש, אבל סוחר אינו מבין על זה, אם הוא ת"ח אז הוא מבין על דברי תורה אם הם טובים, אבל על רב אינו מבין אם הוא ראוי לכך, ואם כן כל הכנה הנ"ל הוא ללא צורך, ובהשקפה ראשונה הוא לכאורה אמת ויציב.

אבל לאחר התבוננות ראיתי שבני הקהלה כראוי וכנכון עשו, ולא רק שיש תועלת בהנ"ל, אלא גם מוכרח הוא להיות שמה קודם שיבחרו, והוא תועלת לו וגם להם דהנה הרמב"ם מתחיל את ספרו היד החזקה בזה"ל, יסוד היסודות ועמוד החכמות וכו' עיי' בדרוש שבת הגדול תרצ"א בד"ה והנה הרמב"ם כל הדרוש בענין אמונה עיי"ש, עכ"פ צריך להאמין שכל מזונותיו של אדם קצובין לו מה"ש, ולכל אדם נברא מששת ימי בראשית הצטרכותו, וגם באיזה מסחר יהי עסקו ובאיזה מקום ידור, מיהא כמ"פ החטא גורם שלא יזכה לחלקו הנברא בשבילו, והוא נוטל חלק של אחר אשר גם הוא לא זכה להשתמש בחלקו, והנה אם ח"ו אינו זוכה לחלקו אז א"א שירגיש א"ע בטוב, והוא מרגיש א"ע כמו שאינו בביתו, ומכש"כ במנהיג הצבור שא"א לו בלתי סייעתא דשמיא, ואם הוא לא זכה להיות מנהיג במקומו אשר נברא ונקבע בשבילו, אז א"א שיהי לו סייעתא כל כך, כמו אם הי' דר במקומו וחלקו, ע"כ צריך להתפלל להשי"ת שיזכה להשתמש בחלקו, ואם אולי אינו מקומו הניתן לו מה"ש אזי לא יבחרו בו, מיהא אולי אינו כדאי שהשי"ת ישמע בקול תפלתו, לזאת עצה היעוצה שיהי מקודם שם באותו מקום ואז יוכל להבחין אם הוא מקומו, דהיינו אם הקהל ימצא חן בעיניו וגם הוא בעיני הקהלה, והוא ירגיש א"ע שם בטוב וגם הם ירגישו א"ע בטוב עמו, אזי סימן שבאם יבחרו אותו אזי הוא מה"ש מקומו, וא"כ טוב עשו וישר וראוי ונכון שיהי שם מקודם...

אודות בחירתו מצאנו ידיעה בהעיתון אידישע פרעסע מיום י' כסליו תרצ"ב [בתרגום חופשי]: אצל הבחירות לרב הקהילה שהתקיים היום, נבחר אבי"ד אורשיווא, בנו של הערוגת הבשם, ברוב מכריע, מבוכה גדולה היתה לפני הבחירות, והמועמד הרב [ישכר שלמה] טייכטאל מפיטשאן לא זכה. [רבינו זכה ברבנות בקולות ספורים (מפי הרב אהרן געשטעטנער הי"ו)].

וכך מתאר עיתון הני"ל את הקבלת פנים שנערך לכבודו של רבינו בבואו לחון את פני העיר:

תחת שלט עם הכיתוב 'צהלי ורוני יושבת צעהלים כי גדול בקרבך קדוש ישראל' התקיימה הקבלת פנים להרב הראשי רבי לוי יצחק גרינוואלד שליט"א, בנו של היערוגת הבשם' זצ"ל. מקרוב ומרחוק באו משלחות, בפרט מהשבע קהילות [אייזנשטאט, לאקענבאך, מאטערסדארף, פרויענקירכן, קויבערסדארף, קיצע], וקהילות וויען, ניישטאט אצל וויען, באדען ושאפראן".

מתחנת הרכבת עברה התהלוכה, בעגלה מצוירת, מלווה בכלי זמר, מוקף בציבור שעמדו צפופים משני צידי הרחוב, עד למעונו, שם המתינו ציבור של אלף איש, וביניהם גם אינם יהודים.

רבינו (משמאל) עם הרב מנייטרא הי"ד

שם נתקבל בנאום מהראש העיר ומנציג הפרלמנט, ולעומתם ענה הרב הראשי ברשות הקהל ששמח שיש שיתוף פעולה עם כל שכבות הציבור, והבטיח שיעשה כל דבר לטובת הקהלה והמדינה.

משם הלכו לעבר בית הכנסת, והרב דרש שם דרשה מאלפת, ובו דיבר אודות דברים העומדים על הפרק, ודרש שיהא שלום ואחדות בהקהילה. לאחר מכן נערכה סעודה חגיגית ובו נשמעו דרשות מהרבנים [הרה"ג ר' מרדכי יפה שלעזינגער זצ"ל] מאייזנשטאט, [הרה"ג ר' שמעון ישראל פאזען זצ"ל] משאפראן, ו[הרה"ג ר' יהודה הכהן קרויס זצ"ל]

מלאקענבאך, וגם מהסגן נשיא של הלאנדס קאנצליי מר קערפל, מק"ק מאטערסדארף. בו במקום נערכה מגבית לטובת החזקת הישיבה המקומית שאמורה היתה להיפתח, וההורים נתבקשו לשלוח את הילדים ללמוד בהישיבה, והובטח אש"ל לכל הבחורים. החזנים מק"ק באדען ולאקענבאך הנעימו בנגינתם.

בין הדברים שאמר בדרשת קבלת עטרת הרבנות (דרשה ק"כ) [שם נדפס: קבלת עטרת הרבנות בצעהלים יצ"ו תרצ"ג לפ"ק, ולכאורה צ"ל תרצ"ב]:

...העוסק בצרכי צבור צריך לסלק עניני עצמו, ולעשות הכל רק לצורך הצבור, והנה לשפוט זה אם כוונתו לצורך עצמו או לכבוד הצבור הוא דורש, נוכל לשפוט מהנהגותיו כנגד הצבור, אם מכבד אותן אז י"ל שכוונתו לטובתם, דהא הם חשובים אצלו, משא"כ אם אין מכבד אותם, אז א"א שכוונתו יהי' לצורכם, דהא חזינן דחשובים קמי' כלא...

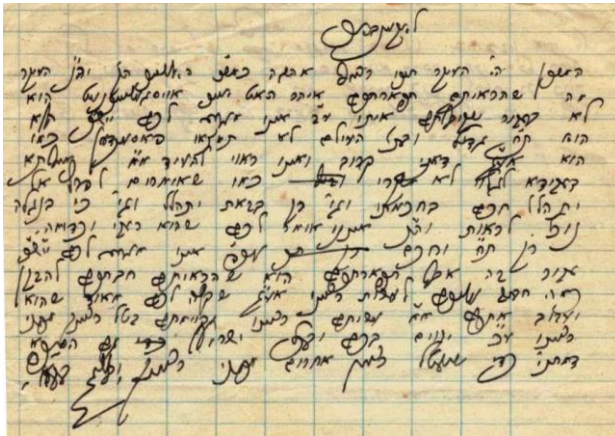
בצעהלים נהג ישיבתו ברמה, ודאג שם לכל צרכי התלמידים, הן ברוחניות, החברותות ושאר צרכים, והן בגשמיות בסידור האכסניות וכדומה. הקפיד מאוד שהבחורים יטבלו בכל יום ויום במקוה טהרה, הגם שלא הוחמה המקוה בכל יום. [והוא בעצמו טבל עצמו לכה"פ ג' פעמים ביום]. ומסופר שפעם כשהלוי היחידי בישיבה לא טבל, צוה רבינו שיעלה כהן במקום לוי.

מספר תלמיד אחד שבכל יום לפני תפילת מנחה סגר עצמו רבינו בחדרו למשך זמן, פעם שכח רבינו לסגור את הדלת, והרבנית שלחה אותו אל רבינו באיזה שליחות, פתח הדלת ומצא את רבינו עומד ליד ארון הספרים מורכן על סידור ובוכה בדמעות שליש (מפי התלמיד הרב נתנאל שרגא קאפף ע"ה).

דבר מעניין מצאנו בין כתביו, והוא כנראה רשימה למכתב שכתב בשנת תרצ"ה לק"ק לאקענבאך, בעת שעלה ש"ב הרה"ג ר' מאיר חיים אונגער זצ"ל [בן ר' יעקב בן הרב יחיאל מיכל חתן הרבני ר' שלמה געשטעטנער ז"ל שהיה חותן ר' עמרם גרינוואלד אבי הערוגת הבשם, וחותן ר' אברהם געשטעטנער חותן הערוגת הבשם] למלא מקום חותנו הרה"ג ר' יהודה הכהן קרויס ז"ל ברבנות לאקענבאך, בעת שעלה לארץ ישראל:

לאקענבאך

המשכן הי' העיקר תוכו רצוף אהבה כמש"כ האלשיך הק' והי"נ העיקר מה שהראיתם תפארתכם, איהר האט אייך אוסגעצייכענט, הוא לא בעבור שקיבלתם אותו, ע"ז אינו

מגיע לכם ייש"כ, הלא הוא ת"ח גדול ובכל העולם לא תמצאו פאסענדן כמו הוא, אע"ג דאני קרוב ואיני ראוי להעיד, מ"מ מילתא דעבידא לגלוי לא משקרי, כמו שאומרים לפרש אל יתהלל חכם בחכמתו וגוי' כי אם בזאת יתהלל וגוי', כי בנגלה נוכל לראות, והי"נ

איני אומר לכם שהוא רעבי וכדומה, רק ת"ח וחכם, עכ"פ אינו מגיע לכם ייש"כ עבור

זה, אבל תפארתכם הוא שהראיתם חבתכם להזקן כמה חביב עליכם לעשות רצונו, אע"ג שקשה לכם מאוד שהוא יעזוב אתכם, מ"מ עשיתם רצונו וקיימתם בטל רצונך מפני רצונו, ע"כ יקוים בכם ובכל ישראל גם הסיפא דמתני', כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך בביאת גואל צדק בב"א.

בצעהלים שימש ברבנות במשך שש שנים, וזכתה העיר צעהלים שעל שמו התפרסם שמו של רבינו כ'צעהלימער רב'.

בליל שבת קודש פרשת זכור שנת תרצ"ח כאשר אוסטריה הסתפחה לממשלת גרמניה, בעת עריכת השלחן בבית המדרש בצעהלים נשמעה רעש מאחורי החלון, ורבינו ניגש אל החלון לראות מה מתרחש שם, ואבני בליסטרות נזרקו לעבר רבינו, ובדרך נס לא פגעו בו כלל. ראשי הקהילה בקשו מרבינו שישגור הישיבה וישלח הבחורים הדרים מחוץ לעיר, ורבינו נעתר לבקשתם לסגור הישיבה עד יעבור זעם.

בעצם יום הפורים בא הגלח ואמר שעד הלילה צריך צעהלים להיות 'יודען ריין', והותר להם רק ליקח עמהם חבילה אחת, ובעצם יום הפורים לעת ערב גורשו היהודים בעירום ובחוסר כל, אל עבר עיר הבירה וויען, והעיר צעהלים נבוכה.

רבינו סיפר כמה פעמים, שבאותו תקופה חלם לו חלם האיך שהוא בורח ביחד עם כמה וכמה אנשים, ולא ידע סיבת מרוצתו, אמנם כיון שכולם רצו רץ אף הוא עמהם, באמצע הריצה הבחין שבין הבורחים נמצא כ"ק מרן הגה"ק החתם סופר זצוק"ל, ורבינו הבחין האיך שבתוך מרוצתו בתוך בוץ עושה גומות, והיות שהיה זאת ליל שבת, חשב בעצמו שאם אכן שמדינא מותר לעשות גומות בתוך הבוץ, אבל גדול כהחתם סופר היה לו להזהר בזה, ובתוך כדי כך שהוא חושב, פנה החתם סופר אליו ושאלו מי הוא, וברכו החתם סופר שינצל מידי רשעים. ותלה רבינו שבזכות ברכה זו זכה להימלט מהצרות.

רבינו עזב את העיר צעהלים, אל עבר העיר וויען, שם התאכסן בבית חתן אחיו מו"ה דוד שפוטץ ע"ה, ועל אף היותו שם בין הגולים, הרביץ שם תורה לתלמידים, בין התלמידים שם היה הרה"ג ר' דן אונגארישער זצ"ל, אשר לימים נעשה לראש ישיבת בית מדרש עליון.

וכן דרש שם דרשת שבת הגדול, וכה אמר בתוך דרשתו (דרשה פ"ה):

בליל פסח שואלין מה נשתנה, עתה יש ג"כ לשאול מה נשתנה מבכל השנים, אבל לא לבד בזה נשתנה אלא כמה וכמה שינויים יש, או לנו שכך עלתה בימינו, נחשבנו ממש כצאן לטבח יובל וכו', אבל זאת נחמתנו שבכל זאת שמך לא שכחנו, ובעזה"י לא בטל אפילו א' מתרי"ג מצות או מצות דרבנן, ע"כ בקשתינו נא אל תשכחנו. וי"ל מדוע אומרים שמך לא שכחנו, וכי סגי בזה לבד שלא ישכחו שמו של הקב"ה, הלא צריך ג"כ לקיים התורה ומצות.

אבל הכוונה י"ל דהנה באמת יש להבין מדוע קראנו ואין עונה הלא ישראל מתפללים על צרותם, ובכל העולם משתתפים ישראל בצרתינו, ומדוע אין רואין עוד שום רמז ישועה, ואין אנו מדברים מאותם אשר תפילותיהם אין כדאי שיהי פרחית לעילא, אבל הלא באמת יש עוד בעולם צדיקים גמורים אשר הם כדאים שתפילותיהם יתקבל, והלא גם המה משתתפים בצערינו ומתפללים עמנו ומדוע לא נושענו.

אבל הדבר פשוט דהנה כתיב כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, והכוונה הוא דנשמת ישראל הם חלק ממנו ית"ש, והנשמה מקושר עם השורש ע"י חבל ארוך המקשרן, והחבל הזה הוא שזור מתרי"ג מצות, ואם עוברין ח"ו על מצוה אחת, אזי נפסק חוט א', ואם עוברים על כמה מצות אזי נפסק חוטין הרבה כמנין המצות ההמה, ואם עוברין ח"ו על איסור כרת אז נפסק החבל לגמרי. ואם עוברין ח"ו על איסור מיתה אזי נתייבש החבל ונעשה כמו מת בלי חיות. והנה החבל הזה הוא הדרך אשר דרך בו עולין התפלות למרום, כיון שהוא מקושר מנשמתו עד כסא הכבוד, מיהא זה דווקא במי אשר החבל הזה הוא אצלו בשלימות, אבל במי שהחבל כבר נפסק א"א לתפלתו לעלות...

...והנה עיקר התשובה הוא לקבל ע"ע שלא ישוב עוד לכסלה מהיום והלאה בשום אופן שבעולם, וכל אחד ואחד יודע על מה צריך לשוב, ואין אדם יודע מטמונותיו של חברו, אבל על דבר א' צריכין לעורר, כי בעוה"ר נודעת ע"י שאלה שנשאל מעמדי, שכמה וכמה בעה"ב אין יודעים חומר האיסור של הוצאת שז"ל ר"ל, ואפי' עצת הרופאים ר"ל מעשה ער ואונן ר"ל, ע"כ תדעו נא שאיסור זה הוא חמור מכל עבירות שבתורה, ושום איש לא ישמע לעצת הרופאים בזה, ואם הרופאים יאמרו שמסוכן ח"ו ההריון אזי יעשו שאלת חכם, אבל מעשה הנ"ל חלילה וחלילה לעשות, ויותר ממה שקראתי כאן לפניכם כתוב בספה"ק ובשו"ע על ענין חטא הנ"ל, אבל א"א לדרוש זאת בפירקא.

ועוד יש לעורר אודות הפריזור במקום הנחת תפילין, וכבר עוררתי כמ"פ ע"ז אבל הי' בחנם, ע"כ מנעתי מלאמרו עוד כי בלא"ה הי' דברי בלתי נשמעים, והנה עד עתה הי' תירוץ שנצרך להעסק, אבל עתה כבר בטל תירוץ זה כי יהודי בלא"ה הוא יהודי, ע"כ במטותא מנייכו לא תירתון תרתי גיהנם כמאמר רבא לתלמידי, עיין יומא עב עמוד ב, והנה לאחר כל הדברים הנ"ל אין חידוש דהתפלה אינו עושה רושם, דהא אין ביכולתה להגיע עד מקומה, ואע"ג שיש צדיקים שהם דבקים בשורשם והמה כדאים שתפלתם יעלה לפני כסא כבודו ית"ש, מ"מ צדיקים מחמת אהבתן לבני ישראל אין ברצונם להפרד מכלל ישראל, והם כוללים תפלתם עם תפלת כלל ישראל. כי מחמת גודל אהבת ישראל אינם יכולים להפרד, ע"כ גם תפלתם הוא מעוכב מלעלות עד שיעשו תשובה.

בליל חג הפסח, נשאר בבית המדרש לאחר התפילה עם מנין מצומצם כדי לומר הלל אחר התפילה כמנהג חסידים, ובבוקר עבר השמועה שרבינו בהיותו בעל תפילה נפלא התפלל לפני העמוד את ההלל אחר התפילה, ולקראת ליל השני היה הבית המדרש מלא מן הקצה אל הקצה עד שעמדו ברחובה של עיר כדי לשמוע את אמירת ההלל.

בהיותו בווען השתדל רבינו הרבה לקבל את כתביו והספרים שהשאיר אחריו בצעהלים, ואחר מאמצים רבים עלה בידו לקבלם בס"ד, והצליח לקחת אותם עמו לכל אורך הדרך, ומאותם כתבים שנשארו לפליטה נדפסו חיבוריו 'מגדלות מרקחים'.

באותן הימים היה דבר מצוי שגוי שמצא ישראל ברחוב הכה אותו הכאות נמרצות, ולכן לא הניחו את רבינו לעזוב את אכסניתו, פעם באחד הימים יצא רבינו ברחוב, ואכן פגע נכרי רשע את רבינו ברחוב, ולגודל שנאת ישראל שבער בו, הכה ברבינו, ולשאלת הנאספים למה יצא לחוץ, ענה וכי רק את הבעלי בתים מותר להכות, גם רבנים צריכים לקבל פעם מכות.

אמנם אז החליט רבינו שאין תכלית להשאר בווען, וצריכים לעזוב את המקום. ופעם בתוך דרשה לחנוכת הבית לקהל ערוגת הבשם המליץ רבינו עליו את הפסוק:

והנה גם אנו יסדנו את החברה ממש בלא כלום, ואנו סמכנו על חסדי השם, כי גם עד שם עזרנו השי"ת. ואוכל לומר כי במקלי עברתי שלא נטלתי רק מקלי וגם זאת נטלו ממני, ואפשר רמזו לי כי מק"ל ר"ת מ'עולם קיוונו ל'ך, ורמזו לי שאינני בבחי' זו. וגם בווען הכו אותי ובעזה"י נצילתי מידם הגומל.

מקודם השתדל לנוס לארץ הקודש, וכשבמשך הזמן ראה שלא עלתה בידו, שלח לשאול בעצת כ"ק אדמו"ר הרה"ק מבעלזא זצוק"ל האם ישתדל עוד ליסע לארץ ישראל, או יסע לאמעריקא, ובאה התשובה שאינו יכול לומר שום דעה בענין זה, ובירך אותו שכל מה שיעשה יעלה בהצלחה.

כשנתוודע לדודו של רבינו הלא הוא הגה"צ רבי יעקב יחזקיהו גרינוואלד זצוק"ל הי"ד מחוסט שרבינו נבון מאוד בדעתו אם יסע לארץ ישאל או לאמעריקא, כתב לו שפעם שמע מפי אחיו ה"ה כ"ק מרן הגה"ק בעל ערוגת הבשם זצוק"ל: 'כפי שרואין איך שרואין איך שהתורה הולך בגולה אחר גולה, חוששני שעוד יבא יום שהתורה תגלה לאמעריקא', ועתה ע"י שתגלה לאמעריקא אולי תתקיים על ידך.

באותה תקופה ששהה רבינו בעיר ווען קודם שעזב את אירופה, נסע אליו אחיו כ"ק הגה"צ בעל ויגד יעקב מפאפא זצוק"ל, להתראות עמו לפני נסיעתו לאמעריקא, על אף שנסיעתו היתה כרוכה בחשש סכנה, כשהוצרך לחצות הגבול בין הונגריה לאוסטריה, עם כל זאת לא התעכב מלנסוע.

בעל ויגד יעקב זצוק"ל חיזקו ועידדו הרבה, שעליו מוטל לנסוע לאמעריקא, ולא ירא ולא יחת, ואח"כ התבודדו שניהם בחדר אחד, וכשיצאו ראו כל הנוכחים אשר מעיני שניהם זלגו דמעות מאין הפגות.

ביום ג' לחודש אלול שנת תרצ"ח עזב רבינו את אדמת אירופה, בדרך לאמעריקא.

הרב שלמה יהודה הכהן שפיצר
מערכת 'עלי זכרון' בני ברק

לפני תשעים שנה (27)

תקציר ידיעות על מאורעות, קהלות ואישים מלפני כ-90 שנה, מתוך העתונות היהודית בשנת תרפ"ז: Egyenloseg (אחדות, בודאפעסט) (להלן בקיצור: Juedische Presse; (Egy. ; (ידישע פרעסע, וינה-פרעסבורג) (להלן בקיצור: Der Israelit; (J.P. ; (דער איזראעליט, מיינץ) (להלן בקיצור: (Zsido; (Isr. ; (Ujsag (עתון היהודי. 'ידישע צייטונג', בודאפעסט) (להלן בקיצור: (Zs.Uj.

האיידורוג - אודות פטירת הרב [זאב וואלף ציטרון] (ראה בגליון 16 מכ"ז ניסן עמ' 11 – 'עלי זכרון' 54 עמ' עח), היה בן 70 בפטירתו. למד בישיבות קישווארדא [אצל ר' אברהם יצחק ויינברגר] ובערעט'אויפאלו [אצל ר' יואל צבי רוט]. פעל כרב כאן במשך 45 שנה, השאיר אחריו 10 כרכים של כ"י בחריפות ובמגידות. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 13)

אלטונה - ב"יג ניסן נפטרה כאן בגיל 65 נאני ראצערסדורפער [בת ר' רפאל אולמאן מזשאמבאקרעט]. היא היתה ממשפחת הרבי שלום חריף אולמאן. בעלה מקס [מרדכי יהודה] היה ממייסדי הקהילה החרדית ההונגרית באנטווערפן. היתה לעזר בעלה ואשת חיל. היה להם חתן באנטווערפן ד"ר יוליוס [יהודה] מוללער, ושם היא התגוררה לאחר מות בעלה. מאוחר יותר היא עברה לבת נוספת הנשואה בהמבורג לפייבער שנפטרה חדשים אחדים לפני אמה. (Isr. גליון 18 ג' אייר תרפ"ז עמ' 6)

טאפולצ'אני - בימי חג הפסח התארח כאן אצל הרב"ד [משה שמעון צבי הלוי] הברפלד בנו מוינה [יעקב הלוי] שמשמש רבה של בית המדרש 'מונטפיורי'. חברת 'שומרי תורה' כיבדה אותו בדרשה, והרב הצעיר דרש לשביעות רצונם של המאזינים הרבים. (J.P. גליון 20 י"ח אייר תרפ"ז עמ' 145)

בודאפעסט - פרס הצטיינות עירוני ניתן לד"ר אדולף [אברהם] דויטש לרגל 7 שנות פעילותו בתחום החינוך האורטודוכסי. המפקח הראשי סקר את הישגיו המרשימים ואת התמסרותו עבור כל מוסדות החינוך וההוראה שבאחריותו. הוא השווה אותו לרב שמשון רפאל הירש שדגל במגמה של החדרת תורה עם דרך ארץ וכך גם פועל ד"ר דויטש. כל הזרמים של היהדות החרדית רואים באישיותו הברוכה ואת המאמצים הכבירים בהם הוא נוקט להצלחת חינוכם של כל ילדי ישראל במיוחד בעיר הבירה, אבל השפעתו מגיעה גם לכל חלקי המדינה. פעילותו אינה מצטמצמת רק בהיותו מנהלו של הת"ת, אלא הוא פעיל גם ב'מחזיקי הדת', בארגון 'שומרי שבת' וב'תפארת בחורים'. בשם האורטודוכסיה המקומית נאחל לו: כה יעשה אלוקים וכה יוסיף. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 3; Isr. גליון 20 י"ז אייר תרפ"ז עמ' 8; Egy. ה' אייר תרפ"ז עמ' 14; J.P. גליון 19 י"א אייר תרפ"ז עמ' 138)

ב-כ"ה בניסן ערכה חברת 'הזהרו' את הסעודה המסורתית עבור בחורים החוזרים לשיבה ללימודיהם. לצד רבני וחברי הנהלה הגיעו גם אורחים רבים. לפי הנהגה דרשו כמה בחורים במגידות וחרירות, ואח"כ הרבנים [פישל] זוסמאן, [יונתן] שטיין, [יאקאב] גרוס [וישראל] וועלץ. הם עמדו בדרשותיהם על אודות כבוד התורה ולומדיה. נאם גם הנשיא אובודאי פרוידגר אברהם והדגיש שהחברה תומכת בכ-100 בחורי ישיבה. ד"ר אדולף [אברהם] דויטש הדגיש בנאומו שיש לדאוג במיוחד עבור תמיכה לבחורים שמעל גיל 18, שהוא הגיל בו אפשר להגיע להיות למדן. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 10)

נפטר ברובע אנג'אלפעלד אחד מבחירי הקהל ר' דוד ווייזער. היה במשך עשרות בשנים ממנהיגי בית הכנסת של רח' טאר. הלך לעולמו יומיים אחרי פסח והובא למנוחות ב-כ"ה בניסן. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 12)

רבה הראשי של פרעשבורג עקיבא שרייבר שוהה כעת כאן בביקור למשך ימים אחדים. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 13)

נציגי כולל אונגארן ירושלים הכולל גם את סלובנסקו [סלובקיה] וטרנסילבניה ביקרו בשבוע שעבר אצל אדולף [אברהם] פראנקל שהוא נשיא כולל אונגארן. הגיעו לאסיפה גם הרב הראשי [עקיבא] שרייבר מפרעשבורג והרב הראשי [עקיבא] גלאזנר מקולוזיוואר. לאחר דיון מעמיק הגיעו למסקנה שבכדי לקבל תמונה שלמה על אודות מצב כולל אונגארן עליהם לשלוח לשם שליח מיוחד. הוחלט על הרב ויקטור [פישל] זוסמן שנתן בלב שלם את הסכמתו. ביום ג' הוא יצא לדרך לטריאסט ומשם באניה דרך אלכסנדריה וקהיר ליפו. נפרדו ממנו ראשי הקהל, ה'חברה ש"ס', 'עץ חיים' ורבים אחרים. הוא ישהה בא"י כ-8 שבועות. (Zs.Uj. גליון 18 י"א אייר תרפ"ז עמ' 4 ; Egy. י"ב אייר תרפ"ז עמ' 18)

הרב משה דויטש רב בצפת לשעבר [ב"ר דוד נתן דייטש אב"ד קרעטשניף] שוהה כעת כאן. הוא היה נשיא כולל מארמארוש בא"י ומסיבות שונות עזב את א"י וחזר לאיזור מארמארוש. כצאצא של רבנים חשובים רבים מתייחסים אליו כאל רבי. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 13)

אסתי [שרה אסתר] בת הרב לזר [אליעזר] מאיער התארסה עם קורן ארמין [אברהם ב"ר משולם]. במסיבה דרשו האבא הרב והרב אדלר ש[למה] ו[אלף] וכן אחי הכלה ד"ר מאיער מור [מרדכי, רופא] ומאיער ארנו [אברהם]. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 13)

אורח חשוב בעיר בדמותו של רבה הראשי של דעווא עהרענרייך ח.ל. [חיים יהודה], הוא ידוע כאחד המחברים הפוריים בזמנינו. נכתבה סקירה על ספריו בצירוף ברכה שיפוצו מעיינותיך חוצה'. (Zs.Uj. גליון 18 י"א אייר תרפ"ז עמ' 3)

הרבי אליעזר זאב [רוזנבוים] שהיה רב בקארצ'ווינפאלבא [קרעצינעב] הגיע לכאן לבקשת חסידיו. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 10)

נישואין. קלמן [מהדיר ספרי המאירי] בן יוסף שלזינגר יו"ר הוועד הרוחני/תרבותי של הקהילה עם פרידה בת איזאק ואן קליף מקאלן. (Zs.Uj. גליון 18 י"א אייר תרפ"ז עמ' 12; Egy. כ"ו אייר תרפ"ז עמ' 17)

כרוז אל הקהל היהודי הרחב אודות תמיכה בישיבות. הוכרז על שבת פ' במדבר למגבית כללית עבור תומכי הישיבות בכלל ועבור בחורי ישיבה עניים במיוחד. כל מי שעולה לתורה וגם מי שלא, השבת וכל השבוע של חג מתן תורה חובה על כל אחד לתרום לפי יכולתו ואף מעבר לכך למטרות אלו. על הכרוז בשפה ההונגרית חתומים: פרנקל אדולף [אברהם] - נשיא הלשכה המרכזית, רייך קופל רב ראשי - בודאפעסט, סנידרס ברנאט [בן ציון] רב ראשי - גיור, וינקלר ליפוט [מרדכי ליב] רב ראשי - מאד, זילברשטיין יוזיע [ישעיה] רב ראשי - וואץ, גרינפעלד שמעון רב ראשי - בידסענטמיהאלי, שטראסער שאלומון [שלמה צבי] רב ראשי - דעברעצין, ברודי עמנואל [מנחם] רב ראשי - נאגיקאלו. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 4; J.P. גליון 21 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 148; בקיצור גם ב-Egy. כ"ו אייר תרפ"ז עמ' 16)

ביום ראשון שעבר הוקמה מצבה על קברה של אלמנת הרב מסענטענדרע ווינברגר איגנאץ [יצחק יהודה ליב] בבית העלמין גראנאטוש. הספידו בנה הרב ארמין ווינברגר מורה דת וד"ר וילמוש [צבי הרש] אברמסון מזכיר הראשי של הח"ק ורבה של שארבוגארד, שניהם מפעסט. הרב הישיש הצטרף למספידים בבכי קורע לב. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 10; Egy. כ"ז אייר תרפ"ז עמ' 16)

פאפא - הכתרת הרב שמואל גוטליב הרב הראשי של טולצ'אבה שאמורה היתה להיות כאן בר"ח ניסן נדחתה עקב פטירת אביו [ר' אהרן גוטליב] ביום א' דפסח בגיל 81 שהיה אחד מזקני הקהל במאקו [ראה עלי זכרון 54 עמ' עח]. הוא עצמו לא הגיע להלוויה שנערכה ביום ב' של החג. ההכתרה תהיה ככל הנראה בתום הישלושים'. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 12)

בר"ח סיון יכנס לתפקידו הרב הראשי החדש גוטליב שמואל. (Egy. כ"ז אייר תרפ"ז עמ' 16)

הקהילה בחרה ברב שאלומון [שלמה דוב] ווידר כמורה דת בבית הספר הכללי הקהילתי. הוא יתן גם שיעורים בבית הכנסת הגדול האורטודוכסי. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 10)

נאסוד - בשריפה שפרצה במקום נשרפו 150 בתי יהודים כולל בית הכנסת, המקווה ובית הרב [אברהם אביש?]. הלבשרטאם עם ספרייתו הגדולה. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 12)

נעמעשסאלוק - הרב הראשי שיק דוד יזם את השיפוץ הכללי של המקווה המקומית שמצבו היה עגום לאחרונה. הדבר התאפשר תודות לתרומתו הנכבדה של בעל אחוזה מקומי בשם מאנו סולד. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 12; Egy. ה' אייר תרפ"ז עמ' 8)

קישווארדא (קליינוורדיין) - הלנקה גרוס מקישווארדא עם ינו [יעקב יהושע] וזנער פרנס ביתפארת בחורים' בדעברעצין. (Zs.Uj. גליון 17 ד' אייר תרפ"ז עמ' 13) אינגאץ לעהנר המגיד מפישפעקלאדאניי ביקר בעיר, וע"פ בקשת הרב הראשי הוא נשא דרשת אורח לשביעות רצונם של בני הקהילה. (Zs.Uj. גליון 18 י"א אייר תרפ"ז עמ' 5)

נאג'ואראד (גרוסוורדיין) - הקהילה החליטה לבנות בית כנסת חדש בנוסף ל-3 בתי הכנסת הקיימים. ע"פ בקשת מתפלליה התפלה תהיה בנוסח ספרד. (Zs.Uj. גליון 18 י"א אייר תרפ"ז עמ' 2)

באסרו חג נערכה מסיבת פרידה לבחורי ישיבה שעוזבים את העיר לשיבות שונות לזמן הקיץ. מספר בחורים נשאו דרשות בחריפות. לכבוד לומדי התורה הוחלט לתת מלגה חודשית לבחורים עניים. (Zs.Uj. גליון 18 י"א אייר תרפ"ז עמ' 2) קבוצה של צעירים שונאי ישראל שברו בליל שישי האחרון את השמשות של בתי הכנסת החרדים ברחובות זארדא וטעלעקי כנקמה על שרוב היהודים החרדים הצהירו את עצמם כמשתייכים ללאום ההונגרי ולא הרומני. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 11)

קושיצע (קאשוי) - אסיפה שנתית של חברת 'בני אמונים' ב-כ"ט ניסן. הודגש על השיעורים הקבועים בחומש רש"י ומוסר הניתנים ע"י הרב הראשי [שאול] בראך והרצאותיו של מר ל. [שרגא] וזענברג. וכן שיעורי גמרא ותוס' לבעלי בתים מידי ערב. בו' אייר נתן הרב הראשי בראך הרצאת פתיחה בפני חברים ואחרים. (J.P. גליון 20 י"ח אייר תרפ"ז עמ' 145; Egy. כ"ו אייר תרפ"ז עמ' 15)

מעזוצ'אט - בר"ח אייר נערכה כאן חתונה של פיליפ [יחזקאל שרגא יונגרייז] בן הרב הראשי של מעזוקובעשד איזידור [אשר אנשיל] יונגרייז עם שארולטה [שרה] בת הרב [יהודה] אלטמן המנוח שהיה הרב הראשי. החופה נערכה ע"י הרב יונגרייז אבי החתן וכן הרבנים הראשיים [אשר אליקים] צ'עך מבורשוד-קערעסטעש, [יעקב שרגא] יונגרייז מנוגראדבערצל ו[חיים שלמה זלמן] מושקוביץ' מטוקאי. בסעודה דרש החתן וכן הרבנים הראשיים אחי הכלה אלטמן פאביאן [שרגא צבי] מעזוצ'אט, אלטמן [שמשון] מסענדרע, [יוסף אשר] פוללאק מוערפעלעט, [יעקב יוסף] יונגרייז מנירמאדא, [שמואל דוד] יונגרייז מנירמעגעש, [יחזקאל] יונגרייז מעפערעיש וכן הרב שאמואל [שבת] אלטמן רב קהילתי בבודאפעשט ומ"מ הרב בפוטנוק [משה] הולענדער. (Zs.Uj. גליון 18 י"א אייר תרפ"ז עמ' 12; Egy. י"ב אייר תרפ"ז עמ' 18)

יונר-נוישטט - בשבת ה' אייר נפטר מר ארמין [צביל] רייף יליד פרשבורג, היה מראשי הקהל ומדובריה. כת"ח היה ממייסדי הת"ת במקום ודאג להתפתחותו, וכן חבר בהנהלת אגו"י המקומית. בהלווייתו הספידו הרב הראשי היינריך [הלל הלוי] ווייס. מכאן הועבר לקבורה לעיר מולדתו פרשבורג. (J.P. גליון 19 י"א אייר תרפ"ז עמ' 137)

ליסקא - ביום השנה של פטירת הרבי [חיים פרידלנדר] בט' אייר עלו מאות אל קברו. (Zs.Uj. גליון 18 י"א אייר תרפ"ז עמ' 11)

זאגרב - מכתב מאת הרב הראשי [משה] דויטש מסובוטיצה בו הוא מודיע שבזאגרב קיימת אך ורק קהילה אורטודוקסית אחת בלבד, ויש להתעלם מכל מיני התארגנויות נוספות ושומר נפשו ירחק מהם. (J.P. גליון 19 י"א אייר תרפ"ז עמ' 138)

טינע - הרב הראשי אברהם גוטענפלאן מודיע על פתיחת ישיבה במקום ומתקבלים בחורים רציניים ויראי שמים. המעוניינים יפנו אליו. (Zs.Uj. גליון 18 י"א אייר תרפ"ז עמ' 11)

פרשבורג - הזמנה תחת הכותרת 'דיבוק חברים' לאסיפה של בוגרי ישיבת פרשבורג ממחזור שנת תרע"ז, שתתקיים בכ' אייר בפרשבורג, המעוניינים יפנו לנאטאן [נתן ב"ר מנחם מענקא] קאליש בפרשבורג. (Zs.Uj. גליון 19 י"ח אייר תרפ"ז עמ' 8)

ב-י"ג אייר נערכה הפתיחה החגיגית של זמן הקיץ בהשתתפות

דיבוק חברים!

תלמידי הישיבה הרמה דק"ק פרעשבורג תע"א אלה שגמרו את חוק לימודם בזמן הקיץ של שנת תרע"ז לפיך החפצים לחדש ביניהם את קשר הידידות של ימי נעוריהם ואהרי עבוד עשר שנים להזור ולהזדמן יחד בעיר הזאת יבואו נא אל האסיפה אשר תהי' א"ה ביום א' פ' במדבר, כ' אייר בעיר פרעשבורג.

KALISCH NATHAN, Pozsony, Hat-lér 6.

ת"ח, בעלי בתים וכל התלמידים. הרב הראשי עקיבא שרייבר דרש ואמר שכבר נראית לעיני כל היתרון בהגבלת קבלת התלמידים החדשים, כשנדרש גיל מסוים, המלצות וידע מוקדם. כמו כן הוא הדגיש שיש על התלמידים ללמוד בישיבה תקופה ארוכה בה יוכלו לפתח את אישיותם לרכוש ידיעות שיוכלו להיקרא בני תורה. הוא ביקר את התופעה בה הורים מוציאים את בניהם מהישיבה כבר בגיל 17-18 בכדי לתת להם השכלה שדרכה יוכלו לרכוש מקצוע. על התלמידים לראות בלימוד עצמו חזות הכל ולא להיות נגררים אחרי הרחוב. בסיום הוא הודה לכל צוות הישיבה כולל ה'מנזה' על פעילותם בעבר ובירך אותם גם להבא. (J.P. גליון 20 י"ח אייר תרפ"ז עמ' 145)

זונאליסקה סטודה (סערדאהעל) - ב-י"ג אייר השנה לפטירת הראב"ד הבלתי נשכח יוסף פליישמן נערכה הקמת המצבה מטעם הקהילה בהשתתפות בעלי בתים ותלמידים רבים. לאחר מכן התאספו בבית המדרש הגדול של הח"ק גבאי החברה והנהלת הקהילה ורוב בני

הקהילה בראשם הרב הראשי ה[לל] ווינברגר והרב [אשר אנשיל] כ"ץ, ושם הספיד אותו בנו הרב מאיר פליישמן מוינה. בדבריו הוא הזכיר גם את רחל בת הרב יצחק ה[רש] פירסט נכדת הנפטר שהלכה לעולמה לאחרונה בעודה צעירה בימים עקב מחלה. הוא הודה לתלמידי אביו שלקחו על עצמם להדפיס את כתבי הרב. בערב נערך הספד נוסף בבית המדרש של 'מחזיקי תורה, צעירים' שנוסד על ידי המנוח ביחד עם ר' בונם פשקוס זצ"ל לפני 40 שנה, ובו ניתנים מידי ערב שיעורים עבור הסוחרים. שם דרש רב ביהמ"ד ש. קאופמאן. (J.P. גליון 20 י"ח אייר תרפ"ז עמ' 145)

נירעג'האזא - ב-13 לחודש זה. נפטרה בגיל 50 [חווה] אשת קליין מאנו [מנחם מנדל]. היתה בת של הרב הראשי של ניטרא משה כ"ץ זצ"ל. המנוחה היתה אשה צדקת וגומלת חסדים. ארונה נישא על כתף ע"י אנשי הח"ק. הספידו אותה בעלה והרב הראשי של קישווארדא [מאזעס חיים ליטש] רוזנבאום. השאירה אחריה 7 יתומים. (Zs.Uj. גליון 19 י"ח אייר תרפ"ז עמ' 9 ; J.P. גליון 24 י" סיון תרפ"ז עמ' 165)

וינה - ב-י"ד אייר נפטר הישיש יוליוס פישר בנו של המוהל המפורסם בזמנו יעקב צבי פישר. הוא היה במשך שנים רבות נשיא הקהילה החרדית בראאב ולחם לצד חותנו ה. קעניג לחיזוק האורטודוכסיה המקומית. כאן הוא התפלל בשיפ-שוהל ונספד ע"י הדיין והמגיד הרב מאיר פליישמן. השאיר אחריו את אלמנתו שאיבדה לא מזמן בת אחת. (J.P. גליון 20 י"ח אייר תרפ"ז עמ' 144)

ב-ט"ו אייר נקבר הבחור בן ה-17 דוד בן מנהל בית היתומים של אגו"י בבאדן פ. [ישראל יו"ט] פרידמן. למד בישיבת טירנא וניכר שם ביראת שמים שלו, בהתמדתו ובתפילתו ונעשה אהוב על רבותיו. הספידוהו הרב ש[למה] פרידמן מבאדן, הרב [מנחם דוד] פרידמן מוינר-נוישטט, הרב [צבין] שענק מוינה. הרב וראש הישיבה בטירנא [שמואל דוד הלוי אונגר] לא הספיק להגיע ושלח נציג מטעמו. (J.P. גליון 21 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 148)

ב-כ"ב אייר התקיימה הלווייתו של יוליוס פרוידער תלמיד ישיבת פרשבורג שנפטר בגיל 72. היה יהודי ירא שמים ופעל לצרכי רבים. היה מראשי קהל 'אחדות ישראל'. הספידו רב הקהילה ד"ר יואל פוללאק. (J.P. גליון 21 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 148)

סלובקיה - מר [בנימין זאב] וולף יעקובסון מהמבורג נסע ברחבי המדינה והרצה למען אגודת ישראל. בנובי זאמקי (נייהייזל) דרש בפני הנוער האגודתי בנוכחות הרב הראשי [יוסף מאיר] טיגרמן שהצטרף לרוח דברי המרצה. בניטרה התקיים האירוע ב-ו' אייר בנוכחות הרב הראשי [אברהם אהרן] כ"ץ שהדגיש בדברי הנואם את חיזוק הדת. בפרשבורג נאם ב-י"ג אייר בפני אולם מלא, הציג את הנואם מר מקס [מרדכי משולם] לעווי יו"ר הנוער האגודתי, בהרצאתו הזכיר את הרב הראשי שרייבר שנתן את הסכמתו למגמות ולמטרות האגודה כפי שהובאו על ידו. מכאן

עבר האורח אל מרכז 'צעירי אמוני ישראל' ושם הקדים את נאומו הרב [שמעון] הירשער בדברי תורה. (J.P. גליון 20 י"ח אייר תרפ"ז עמ' 145)

Nyilttér *)

איסור השגת גבול!

איך בין מזהיר כל השוחטים אשר ידאח ד' בלבבם, דאסס זיא אויף דען פאָסמען פּאָן Ács ניכט רעפּלעקטירען זאָלען בין איך איינען אנדערען פּאָסמען בעקאָממע ולא יהי' חזי בכלל "ארור משיג גבול רעהו" ולהשומעים יונעם. ח"ק אלי' לעהרער שריב וחזן פּה אשש.

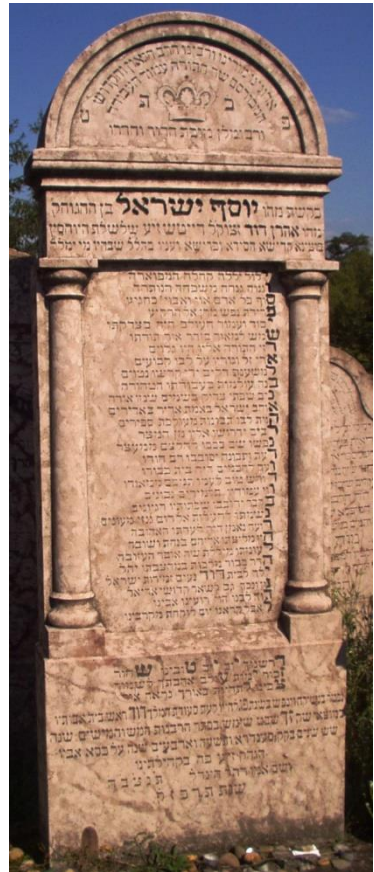
*) Az ezen rovattan közölték a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

אטש - מודעה באידיש של השוחט אלי' לעהרער לא להשיג גבולו. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 9)

מישקולץ - בגיל 70 נפטר [ביום ט"ו אייר תרפ"ז] פירטה יונאש [יונה, חתן רבי בנימין זאב וואלף זוסמן-סופר רב דש"ס חברה בבודאפעסט], אחד מעמודי התווך של האורטודוכסיה המקומית. מימי צעירותו הוא

טיפח את הקהילה ואת מוסדותיה בין השאר את הת"ת המקומית, ובשנת תרפ"ו יסד את חברת 'מחזיקי הדת' בחבל ארץ צפון-מזרח המדינה לאחר שכבר היה קיים במישקולץ. באחרית ימיו הוא טרח להקמת גן ילדים חרדי. הלווייתו נערכה ב-17 לחודש זה. ברוב עם. הספידוהו בנו מור [משה], רב קהלת 'ספרד' רוזנבערג [כנראה ר' חיים מרדכי יעקב גוטליב], הרב הקהילתי [הרב"ד שמשון] נויפלד ורבה של מחזיקי הדת [אברהם] עהרנפעלד. המנוח היה חבר גם בוועדת המאה הארצית ועמד בראש חברת הסנדקאות וחבר בח"ק ובהנהגת הקהילה המקומית. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 7 ; J.P. גליון 21 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 148)

באלאשאיארוט - ב-17 לחודש זה [מאי] נערכה הקמת המצבה על קברו של הרב הראשי המנוח דויטש יוסף [ישראל] זצ"ל. מרחוק ומקרוב הגיעו תלמידיו ומעריציו. בין השאר הגיעו משלחות מהקהילות של בודאפעסט, וואץ, וערפעלעט, גיונגוש, נוגראדבערצעל סעציעני נוגרא- קאלוי טויט-ג'ארמוט פוז'וני ועוד. את ההספדים פתח הרב הראשי הצעיר [בנו ר' חיים אהרן דוד דויטש] ותיאר את פעילות אביו במשך כ-50 שנה ובכך הוא מצא את מקומו בין האישים הבולטים של היהדות החרדית. אחרי

הספידו הרבנים הראשיים של נאגיאורוסי [יצחק] לוריןץ, של נוגראדבערצעל [יעקב שרגא] יונגרייז, של וערפעלעט [יוסף אשר] פולאק ושל אווד [ירחמיאל הכהן] קצבורג (בהיותו כהן הספיד במקום נפרד), וכן הרבנים דוד ליב זילברשטיין מוואץ ו[אברהם] הרשקוביץ' מכאן וכן הרב דויטש מאנו [מנחם צבי]. בערב נערך סיום מטעם הח"ק ובסעודת המצווה חילקו את לימוד הש"ס בין בני התורה המקומיים. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 10; EGY. כ"ו אייר תרפ"ז עמ' 16 - צילום המצבה מהרב שמעון יוסף דייטש)

לבוציא-לויטשאו - לאחרונה נערכה האסיפה השנתית של הקהילה ובה פירט הנשיא פיליפ בראון את השיגי הקהילה ב-20 שנות קיומה. על אף הקשיים הרבים ניתן לסכם את התפתחות הקהילה. סיימו את בניית המקווה, שכרו מקום ראוי לבית כנסת, מעסיקים חזן ומורה דת ומקווים להמשיך כך. (J.P. גליון 20 י"ח אייר תרפ"ז עמ' 145) **מעזקורעסעטש** - הרב הראשי יוזעף [אשר אליקים הלוי] ציעך נאם בהונגרית ביום א' 22 לחודש זה ביחד עם נציגי ציבור אחרים בחנוכת בית מלאכה מרכזית לתושבי המקום. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 4)

עפעריעש (פרעשוב) - כפי שכבר דיווחנו לפני כחודש (ראה 'עלי זכרון' 54 עמ' עז) על אודות הרבנות כאן, יתכן שלבסוף ייבחר כאן רב מצאצאי החת"ס והוא הרב הראשי של מארושוואשארעהלי מנחם סופר. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 10)

ב.ה. קאמיאט יע"א.

ברכת מיטש חמה ונלככה ממקור לכבינו נביע אל כבוד יודינו ה"ב המוסלן חייש זייד וכי בהור"ד רפאל סג"ל ז"ל כ"ס ני בן הרב החסיד חייב וכו' וכו' מויה אברהם חיים שליט"א שויב ומיץ דפה כבואי בבירה החיותו עם ניסת הרה"ג המאוה"ג וכו' מויה משה ווערבערנער שליט"א דומייע דקיק אורשווא בת הרה"ג וכו' המנחם מויה חיים יוסף לאגרויא זצ"ל דומייע דקיק אורשווא, - זה הוא ברכת רי"ך.

הקי חיים צבי יאקאבאוויטש
הקי יודא אריי ווייסס מפה

קאמיאט - ברכה לרגל אירוסי רפאל סג"ל ווייס בת השו"ב ומו"צ כאן ר' אברהם חיים ווייס, עם [אסתר] בתו של המנוח ר' חיים יוסף לנדא דיין בארשווא, מחיים צבי יאקאבאוויטש והודה אריי ווייס. (J.P. גליון 21 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 148)

דעברעצין - ע"פ בקשת חסידיו הגיע לכאן לשבת האחרונה מנאגיאוראד הרבי מוויז'ניץ [ישראל גר]. בדרך הוא עצר בקהילת ביהאר-קערסטעש ששם קיבלו את פניו הקהל ובראשם רבם פוכס ליפוט [צבי יהודה]. גם בתחנת הרכבת של בערעטוואיפאלו קבלו את פניו רבים. לכאן כבר הגיע משלחת מדעברעצין לקבל את פניו. משם עברו דרך דערעציקע לדעברעצין. בשבת הגיעו חסידים רבים מהסביבה לשבות עם רבם. (Zs.Uj. גליון 20 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 12)

סיקסו - ב-י"ד סיון תהיה חתונת נלי [באבא נוחא] בת רבה של סיקסו מנו [מנחם מנדל] שיק עם הרב יונגרייז ליוש [אריי ליב]. (EGY. כ"ז אייר תרפ"ז עמ' 16) **יאקא** - מודעה מהרב שמעון לעבאוויטש שהסיר את השגחה מהמפעל לייצור חמאה וגבינה שבבעלות אייזלר ונאגל בוועלקי-פעדימעש. (J.P. גליון 21 כ"ה אייר תרפ"ז עמ' 148)

עוללות

לעלה 53 - משפחת שטיינר-געשטעטנער

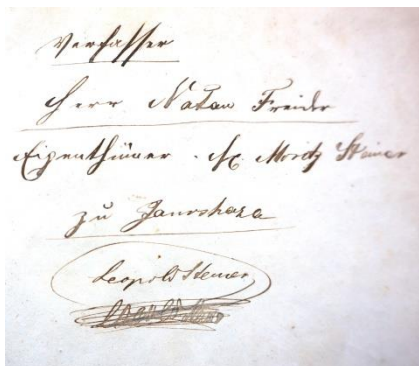
למאמרו של הרב שמחה בונם יוסף סיימון לתולדות שטיינר גשטטנר (געשטעטנער) ביעלי זכרון 53, יש לי להעיר איזה הערות

א) עמ' מ"ד: משער שמרת פינקל בת ר' יעקב יודא אשר על מצבתה כתוב שהיא דור שישי להגאון מהר"ם א"ש בעל 'פנים מאירות' היא בת נוספת של ר' ליב געשטעטנער מזווי"ש שלו [לכאורה כוונתו מזיווג ראשון שלו, כי למיטב ידיעתי לא מצינו בשום מקום שזווג שני שלו מרת שרל היתה מצאצאי הגאון בעל הפנים מאירות] והיא אשת ר' משה שטיינר. אכן הדבר טעון בירור כי אם מדובר בבתו של ר' ליב געשטעטנער, מדובר בדור חמישי לה'פנים מאירות' (כפי שהוא לפי המסורה בהמשפחה), דור א' הפנים מאירות, דור ב' בנו הגאון ר' בנימין אב"ד לאקענבאך, דור ג' הרב שלמה משליינג, דור ד' מרת יוטל אשת ר' ליב געשטעטנער, דור ה' מרת פינקל והדבר טעון בירור. (ואולי לא ידעו אלו שהעמידו המצבה סדר היחס בדיוק).

ב) נמצא אצלי ספר צמח השדה למו"ה נתן פריידער זצ"ל, שהיה בבעלותו של הרב משה שטיינר מיאנאשהאזע. והוא חתם שמו על שער הספר, וגם נרשם בראש הספר בלשון Verfassers Hern: Natan Frieder - Eigentum Her Moritz Steiner - Zu Janoshaza - Leopold Steiner. היינו, מחבר הספר הוא הער נתן פריידער - הספר הוא בבעלותו של הער מאריץ שטיינר מיאניש-האזע ומתחת לזה בא חתימתו של ליאופולד שטיינער [ואולי הוא אלי שטיינער שנמצא חתימתו ג"כ על שער הספר משנת תרס"ג].

על שער הספר משנת תרס"ג. כן נמצא על שער הספר חתימת אלי שטיינר מפאפא

בשנת תרס"ג. [על שער הספר למעלה כתוב, כנראה בכת"י הרב נתן פריידער: מנחה שלוחה לידידי החכם השלם הרבני הגביר המפורסם לשם ותהלה כבוד מהו' חיים ...]

[אגב בספר מופת הדור תולדות של הרה"צ ר' ישעי'על קערעסטירער מאת ר' שלום אליעזר ליכטענשטיין עמ' ב' ישנו צילום של שער מספר הסליחות עם חתימת הק' משה שטיינר, שזהה בדיוק לחתימת הר' משה שטיינר בספר צמח השדה הנ"ל, ובטעות

חשבו שהוא חתימת ר' משה שטיינר אבי הצדיק הר' ישעי'על קערסטירער זצ"ל.]

ג) שם עמ' מ"ז: אודות הרב שמואל צבי שטיינר מיאנאשהאזע, יש להוסיף בת נוספת שלו, מרת רחל, שנפטרה בצעירותה ביום כ"ד טבת שנת תרמ"ב, כבת כ"ב שנה, ומנו"כ בק"ק מאטערסדארף [בהמעטריק מפורש שהיא ילידת יאנאשהאזע].

היא היתה אשת זקני הרב שלמה זלמן בן ר' דוד ברייער זצ"ל משאפראן בזווג ראשון שלו. היו להם ב' בנים, האחד הבחור חיים וואלף שנפטר בבחרותו, והשני מרדכי שנפטר בילדותו.

זקני מו"ה זלמן ברייער הנ"ל נולד בוואלבערסדארף סמוך למאטערסדארף ביום י"ט אייר תרט"ו, אח"כ עברו הוריו לגור בעיר מאטערסדארף. תלמיד הגאון ה'ח'תן סופר' אב"ד מט"ד זיע"א, גם למד בצעהלים אצל הגאון ר' מנחם כ"ץ זיע"א ואצל הגאון ר' דוד כ"ץ זיע"א, ומשם עלה ללמוד אצל הגאון בעל שבת סופר זיע"א בפרעשבורג. אחרי חתונתו עבר לגור בשאפראן. נפטר ז' כסליו תרס"ח, ומנו"כ במט"ד.)

וכך נחרת על מצבת מרת רחל במאטערסדארף:

פה טמונה וקבורה אשה חשובה ויקרה הלכה לעולמה / וכבה נרה ביום א' כ"ד לחודש טבת / תרמ"ב לפ"ק / מרת רחל ע"ה / אשת היקר והנעלה כ"ה זלמן ברייער נ"י / רבות בנות חיל עשו לכולנה את עלית / חשובה וצנועה במעשיה לתמימה וכשירה נתעלת / לתפארת הנשים היתה מהוללה ולבעלה לעטרת / ברוכה בפעולותיה נודעת לכל מכירה ... / רכה טובה בשנים החזירה נשמתה לגזי מרומים / ימי חיה מעט

ורעים ומעשיה הטובים רבו בנעימים / ידיה לדלים ועניים פרשה וכפיה לאביונים
שלחה / עולליה וטפיה הרטושים אוי אמי צועקים באנחה / רוכב שמים יסתיר
נשמתה בצל כנפיו במנוחה / ת.נ.צ.ב.ה.

דודי זקני הר' דוד ברייער בן מו"ה שלמה זלמן ברייער משאפראן ע"ה הנ"ל, אשר
אחר המלחמה קבע דירתו בבני ברק (אחי זקנתי מרת שווארצל אשת אבי זקני הרב דוב
שטראה מווינען) סיפר אודות זווג ראשון של אביו מו"ה זלמן ברייער ע"ה.
וכך הם דברי דודי זקני הנ"ל שנקלטו בסרט הקלטה:

דער זווג ראשון וואר פון מיין טאטע ז"ל די שוועסטער פון ר' שלמה שטיינר
סאמבמאטהעלי בעל הבית, דער פאטער פון אדי - אליהו שטיינר. ר' שלמה וואר
דער שוואגער פון דעברייצינער רב שטראססער (הוא הגאון ר' שלמה צבי הכהן
שטראססער אב"ד דעברעצין זצ"ל, ר' שלמה שטיינר [הנזכר בעלי זכרון שם עמ' נ-נא]), נשא
את מרת אסתר בן מו"ה יעקב ליב שטראססער אבי הגאון הנ"ל, חתן הכתב סופר, ע"י כתב
זאת זכרון עמ' 209). אדי שטיינר איין תלמיד חכם אונסדארפער תלמיד, יארע לאנג
ראש הקהל געוועזן (איני יודע באיזה מקום) איין גרויסע צדיק צו ביישפיל שפעט
ביינאכט האט ער אין פאדזשאמא געלערנט און מען איז אים געקומען ... באפענט
דער טירע זאגטע ער ... (איזה מילים באונגאריש אשר המובן מהם הוא שאין נותנים אותו
לישן) ניט אמאל שלאפען לאסט מען אים. אדער ער איז געזעצן אין פארק מיט איינע
צייטונג ער מאכט ווי ער לייזענט אבער פאר דער צייטונג וואר גמרא בלעטער און
לערנט ער דערפון

פון דיזע איע (מזווג זה) האטע מיין פאטער איינע זון מיט דער נאמען חיים זאב,
ווילמאש. דער מיט פופנצין יארע געשטארבען איז. איך ערינען נאך (אני זוכר) אויף
די תפילין פון אין מיינע מוטער האט אין עס אין וועש קאסטען אויפגעהויבן און
האט מישיס ברודער ווילמאש דער נאך אים דעם נאמען באקומען האט די תפילין
פיר זיינען בר מצוה באקומען איז אויך נאך דער בר מצוה געשטארבען.

(תרגום = זווג ראשון של אבי ז"ל היתה אחות ר' שלמה שטיינר בעל הבית בסאמבאטהעלי
- אביו של אדי שהוא אליהו שטיינר. ר' שלמה היה גיסו של האב"ד דעברעצין. ר' אלי
שטיינר היה ת"ח תלמיד בישיבת אונסדארף. שנים רבות היה ראש הקהל (איני יודע באיזה
מקום). היה צדיק גדול לדוגמא בשעות המאוחרות בלילה היה יושב ולומד בהפיגמה שלו,
ולפעמים כאשר היה צריכים לו בלילה היה פותח הדלת ואומר מפני מה אתם מפריעים
אותי משינתי. היה יושב בהגן עם עיתון פתוח כאילו הוא קורא בו, אבל מאחורי העיתון
היה לו איזה דפי גמרא והוא היה יושב ולומד.

מזווג זה היה לאבי בן אחד בשם חיים זאב - ווילמאש שנפטר כשהיה בן ט"ו שנה. אני
זוכר איך שאמי (היינו זווג שני של אביו) שמר את התפילין שלו ונתנם להבר מצוה של אחי

של מישי ברייער (כנראה זה שגר בלאנדאן והאריך ימים ונפטר לפני כמה שנים) בשמו ווילמאש, שנקרא על שם הילד חיים וואלף, אכן גם הוא נפטר בצעירותו זמן קצר אחר הבר מצוה).

ושאר בשרי הרה"ח הישיש מו"ה מאיר לייב וואזנער שליט"א (אמו מרת ממלא היתה בת הרב זלמן ברייער הנ"ל) משיכון סקווער הגיד, שהיה לו לר' זלמן ברייער וזוגתו מרת רחל שטיינר בן נוסף בשם מרדכי שנפטר ג"כ בצעירותו (בהמעטריק נמצא בן נוסף בשם אלי, ואולי הוא זה שנקרא מרדכי והיה שמו אלי מרדכי או שהוא בן שלישי). וכמדומני שמעתי בשמו שאב"י היה ר' שמואל צבי ושם אמה היתה פיגל (פרטים אלו רשומים אצלי ולע"ע אינו ברור אצלי מאין שאבתי אותם).

יצחק נחמן שטראה - ברוקלין

לעלה 54 - משפחת ווייזער

פינוי בית החיים במונקאטש

באתי להעיר על הנאמר בתולדות משפחת ווייזער בעלה 54 אודות פינוי בית החיים בעיר מונקאטש ואשר נכתב שם שרבינו בעל ה'מנחת אלעזר' ציווה לפנות קבר אחד ממשפחת ווייזער, ה"ה רבי אברהם דוד ז"ל.

פינוי בית החיים לא נעשה בזמן ה'מנחת אלעזר', ואף קבר ה'מנחת אלעזר' עצמו עם אבותיו הקדושים פונו לבית החיים החדש. הפינוי נעשה רק בחורף תשל"ג. מן הנכון לתקן הדבר כי שבשטא כיון דעל על.

ישראל זאב גוטמאן הוצאת אמ"ת מונקאטש - ברוקלין

משפחת רבי ישכר בעריש ווייזער זצלה"ה מסיסקאב

בעלי זכרון גליון 28 בעוללות הזכרתי את רבי ישכר בעריש ווייזער מסיסקאב וצאצאיו. הזכרתי שם רק ד' צאצאים של רבי ישכר בעריש שהיו ידועים לי, [1] רבי אלעזר, [2] רבי יעקב, [3] מרת דרעזיל אשת רבי שלמה יהודה לייב מאיער (עיי"ש מעט הידוע אודות חתנו זה), [4] מרת חנה פעסיל. ובעלי זכרון גליון 54, כתב הרב אליעזר גפן מאמר על הרה"צ רבי ישכר בעריש ווייזער זצלה"ה מסיסקאב, והוסיף ידיעה על עוד בן ה"ה זקנו רבי משה לייב ווייזער ממונקאטש.

בענין מרת חנה פעסיל בת רבי ישכר בעריש ווייזער צריך ברור מי היה בעלה. בגליון 28 כתבתי שבעלה היה **רבי מאיר ממונקאטש**, וזה היה על פי מה שראיתי בספר ארחות ישרים להרב יו"ט ליפמאן ראקאוו שכתב בשם הגה"צ רבי אפרים פישל הערשקאוויטש אב"ד האליין, שבעלה היה 'הנגיד והלמדן רבי מאיר ע"ה ממונקאטש', ושם נזכר שהאדמו"ר רבי יוסף מאיר ווייס מספינקא בעל אמרי יוסף בזיווגו השני ורבי יודל גאטליב מפאטריען היו חתניו, וכן הוא בשושלת ספינקא להרב אהרן סורסקי ועוד.

אך מאז שכתבתי את הני"ל לפני שנתיים, הגיע לידי מידע סותר. בעלה 54 במאמר הני"ל כתב הרב אליעזר גפן שבעלה היה רבי יחיאל מיכל ליכטנשטיין, וכן מצאתי מובא בשם ספר בית אבות להרב דוד נחמן רוטנר (יחוס משפחת רוטנר, ווייס, כהנא ועוד) גם בשם הגה"צ אפרים פישל הערשקאוויטש אב"ד האליין, שהאמרי יוסף מספינקא היה בזיווג שני חתן **רבי יחיאל מיכל ליכטנשטיין**, וכן מצאתי אחד מנכדי רבי יודל גאטליב מפאטריען מציין ששם חותנו של רבי יודל גאטליב מפאטריען היה רבי יחיאל מיכל ליכטנשטיין ממונקאטש.

בקונטרס עשרה מאמרות שכתב האדמו"ר רבי יצחק אייזיק ווייס מספינקא בעל חקל יצחק כהקדמה לספר אמרי יוסף, לא כתב בהדיא שם חותנו רק בראשי תיבות 'הרה"ג הנגיד הר"מ ז"ל' ולכן אי אפשר להסיק משם, כי אפשר לפענח הר"מ בין 'הרב מאיר' ובין 'הרב מיכל'.

והנני להוסיף למאמרו הני"ל, מה שמצאתי מסופר על פטירת רבי ישכר בעריש ווייזער. בחתונה שהשתתפו שם הרה"ק מאפטא והרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב, טרם נכנס העטרת צבי קרא רבי בעריש בקול שהרבי בא, והרב מאפטא הביט עליו בקפידה (על שקורא להעטרת צבי 'רבי בפניו'), ורבי בעריש נפטר זמן קצר אחר זה, כנראה מהקפידה. ואולי משום זה לקח העטרת צבי על עצמו את גידול בניו.

יצחק צבי מארגירעטען - מאנטריאל

ראיתי בקובץ 54 עמ' כ"ז אודות הג"ר אליעזר ווייזער זצ"ל "דומ"צ ור"מ בעיר סיקסא ומישקאלץ, ואבד"ק נייפעסט ואח"כ רב לעדתו בוויען הבירה". יש להוסיף ששימש גם כרב אב"ד דק"ק ענטש יצ"ו והגליל, כמ"ש בטהרת יו"ט על ס' יסוד יוסף ח"ב עמ' רל"ז.

שם בעמ' י"ט אודות ר' משה לייב ווייזער בנו של רבי בעריש, כ' שם במוסגר שהי' במונקאטש עוד ר' משה לייב ווייזער שהי' משב"ק אצל בעל המלבוש שהתגורר במונקאטש, והוא הי' ב"ר צבי ב"ר אלעזר ווייזער מווערעצקי - הנה שם אמו הי' סאסי, ככתוב בסוף הקדמת המלבוש, ואילו זו' של רבי בעריש כ' לעיל בעמ' י"ח ששמה הי' האדיא.

בן ציון גרינפעלד - ברוקלין

לעלה 44 - צאצאי רבי יעקב אורי מברעזוב-טורקא

בעלה 44 (עמ' ל"ד-ל"ה) ישנה רשימה מצאצאי רבי יעקב אורי אב"ד ברעזוב וטורקא. ברצוני להוסיף בת נוספת לכאורה שלא מוזכרת שם, ה"ה מרת מלכה אשת ר' דוד מייזעלס ממונקאטש. היא נפטרה כאלמנה ביום 13 אוגוסט 912 בשעה 10 אחה"צ [א' אלול תרע"ב] בהיותה בת 58. ברישום פטירתה כתוב שהיא בת המנוח יעקב אורי, ועל אמה נכתב N. JOLAN ובסוגריים יוטא.

שמחה בונם יוסף סיימון - בני ברק

בשולי הדברים: יש לברר אם ר' דוד מייזעלס הנ"ל זהה לר' דוד מייזעלס ממונקאטש אבי ר' אלעזר מייזעלס הי"ד מביסטריץ, שזוגתו מרת פערל היתה בתו של רבי עוזיאל בודנר-מייזליש דיין בביסטריץ. וראה עוד ביעלי זכרון 44 הנ"ל בעמ' לו, על ר' דוד מייזליש, שיש המשערים שהוא חתנו של ר' משה שאהנפעלד ממעזשילאברץ [חתנו של ה'בני יששכר'], שהיה גיסו ולאחר מכן חותנו של רבי יעקב אורי הנ"ל (חתנו של ה'בני יששכר', ובזיווגו השני חתנו של רבי משה שאהנפעלד הנ"ל).

לעלה 54 - ר' אברהם יונג/יונגער

בעלה 54 עמ' פג-פד הסתפקתי אם ר' אברהם יונג/יונגער מטיסא-עסלאר ושהיה קשור בעלילת הדם שם, זהה לר' אברהם יונג (שנפטר בשנת תרס"ה) שמנו"כ בפרעשאוו. באתי בזה להעיר שלפי מה שכותב העורך שם שר' אברהם יונג הנקבר בפרעשאוו נולד בשנת תקצ"ג, אין הוא אותו ר' אברהם יונג מטיסא עסלאר, שברשימת האסירים מהעלילה בשנת תרמ"ב נכתב שהאסיר ר' אברהם יונגער הוא בן חמשים ושמונה, כך מביאה הכותבת בספר שהזכרתי stand up for Mr. Jung. ואם ר' אברהם יונגער הוא אותו ר' אברהם יונג שנזכר במאטריקעל של טיסא-עסלאר, הרי שאין הוא אותו שנקבר בפרעשאוו.

וגם, חפשתי ומצאתי בצענזוו"ס משנת תרכ"ט משפחתו של ר' אברהם יונג (שנקבר בפרעשאוו) ואשתו אסתר פראפער, ומופיע שם כל ילדיו, ואינם זהים כלל וכלל לילדי ר' אברהם יונג הנ"ל מהמאטריקעל בטיסא עסלאר.

וכך מופיע בצענזוו"ס הנ"ל ב-Grenicz Hernadvolgy במחוז סעפעש: אברהם יונג (יליד 833), זוגתו ערנסטינה לבית פראפער (836). ילדיו: שאמו; שאנדור; איגנאץ (861); יוזפינה (863); זשיגא (865); אדעלא (868).

אלימלך קעסלער - מאנסי

לעלה 49 - רבי יעקב דוד העליר מטבריה

המלצה עבורו מרבי אברהם יצחק העליר

בעלה 49 עמ' יב נכתבו תולדותיו של רבי יעקב דוד העליר בנו של השו"ב רבי משה ליב העליר מטבריה אחי רבי שמואל העליר אב"ד צפת. לפנינו מכתב המלצה עבורו מבן דודו רבי אברהם יצחק העליר מצפת (נפטר כ"ג תמוז תרס"ט) בן הגר"ש העליר הנ"ל אל הפקוא"מ באמשטרדם. רבי אברהם יצחק היה חותן רבי משה דייטש הי"ד (צפת-סיגעט-באנפי הוניאד. נעקה"ש י"ג סיון תש"ד), חותנו של רבי אהרן דוד קאהן הי"ד (צפת-באנפי הוניאד, נעקה"ש י"ג סיון תש"ד), אבי הרה"ק רבי אברהם יצחק קאהן מתולדות אהרן ונקרא על שם זקנו.

יואל זילברפרב - מכון שיח אבות קוידינוב בני ברק

בעזה"י א' דר"ח מרחשון תרנ"א פעיה"ק צפתובא"ס

רב שלום וברכה וכטו"ס, לכבוד הרבנים הצדיקים, המאורות הגדולים, המפורסמים לתורה ולתעודה, וכל מדה חמודה, נשיאי הארץ, גודרי גדר ועומדים בפרץ, עושי צדקה וחסד, פקוא"מ ארה"ק ת"י בעי"ת אמשטרדם, הי"ו.

אחרי נאחו בשבח קרני הוד והדר תפארת גדולתם, הנני בזה לחלות ולחנן פני מעכת"ר אשר יערב נא עתירתי ומליצתי עבור כבוד ש"ב בן דודי הרבני המופלג ירא ד' מו"ה יעקב דוד העליר נ"י, בן לאותו צדיק הרב הגדול החסיד מו"ה משה ליב

העליר ז"ל, אשר היי אחי
אאמו"ר ז"ל, ומושבו בעיה"ק
טבריא ת"י, והדוחק והלחץ
אפפוהו כתרופו מכל עבר ופנה,
והנהו עני מדוכא, בחוסר כל,
ובתו הגדולה הבכירה הגיעה
לפרק הנשואין, וגם כבר
התקשר עמה בקשר השידוכין
עם עלם מופלג לפי כבוד
משפחתינו, וכבר עבר זמן
המוגבל להנשואין, ואין בידו
מאומה במה להשיאה, ורוצים
לנתק קשר השידוכין, המו מעי
עליו, לכן אנא ממעכת"ר אשר
יהי נא מחסדם וטובם,
להעניקהו מפרי צדקתם ככל
אשר יהי לאל ידם הטהורה
לטובה, למען יוכל להשיא בתו
ולהביאה לתכליתה, ומה מאוד
יהי גדול ורב טובם על גודל
המצוה הזאת, וכל מה שישלחו
לו, יהי נחשב בעיני כאלו שלחו

לי, אקוה כי בגודל צדקתם לא ישיבו פני בקשתי זאת ריקם.

עוד היום אי"ה אשים פעמי לנסוע לעיה"ק ירושלים ת"י, ומשם אסע לעי"ת וויין לדרוש ברופאים, אולי יראה ד' בעניי ועמלי ויחוס עלי להמציא לי מזור ותרופה למחלת עיני, ויגיה חשכי להוציאני מאפלה לאורה, וד' יצליח דרכי להוליכני

לשלוש, ולהביאני בשלוש במהרה ברפוי"ש, ולהאיר עיני במאור תורתו. אנא ממעכת"ר העתירו בעדי על זה.

ומנחיצת הדרך אקצר ואסיים ברב שלום, ושלוש כסא תורתם ירום וגבה ונשא ויתענגו על רוב שלום, עד בנין היכל ואולם בבא"ס, כנה"ר והנשאה, ונפש ידידם הדוש"ת באה"ר.

אברהם יצחק העליר

נערך ע"י

הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער

כל הזכויות שמורות

את העלה ניתן לקבל במייל 3446@okmail.co.il